

Lokalplan nr. 5.07.1

Marbjerg landsby

Landsbyer og landområder

Boligformål samt ikke forurenende erhverv, landbrugsproduktion, liberalt erhverv, håndværk, indendørs oplag og detailhandel

14.03.1997

LOKALPLAN

5.07.1

HØJE-TAASTRUP KOMMUNE

Høje-Taastrup Kommune

Lokalplan 5.07.1.

Bevarende lokalplan for
Marbjerg

Indholdsfortegnelse

Redegørelse, lokalplan for Marbjerg.....	2
Historik.....	2
Lokalplanens formål.....	4
Lokalplanens indhold.....	4
Forholdet til anden planlægning.....	7
Lokalplanens retsvirkninger.....	7
Lokalplanens midlertidige retsvirkninger.....	7
§ 1. Lokalplanens formål.....	8
§ 2. Lokalplanens område.....	8
§ 3. Områdets anvendelse.....	8
§ 4. Udstykning.....	9
§ 5. Bevaring af bebyggelse.....	9
§ 6. Bebyggelsens omfang og placering.....	9
§ 7. Bebyggelsens ydre fremtræden.....	10
§ 8. Ubebyggede arealer og parkering.....	15
§ 9. Beplantning og hegning.....	16
§ 10. Veje og stier.....	17
§ 11. Ændret anvendelse af landbrugsejendomme..	17
§ 12. Deklarationer og servitutter.....	17
Vedtagelsespåtegning.....	17

Redegørelse, lokalplan for Marbjerg.

Indledning. Lokalplanen omfatter den bymæssige del af Marbjerg landsby beliggende vest for Hedehusene/Fløng.

Lokalplanen tilvejebringes for at fastlægge områdets anvendelse og udnyttelse samt placering, udformning og udseende af bebyggelse, veje, beplantning m.v.

Historik. Marbjerg er en vejforteby med gårde og bebyggelse liggende rundt om et grønt område, en forte, som for Marbjergs vedkommende langt op i 1800 tallet, mest har bestået af en sø og et åløb. Landsbyens gårde og ældste huse ligger således for de flestes vedkommende udenfor fortens. Efterhånden som søen forsvandt blev der bygget huse indenfor fortens. Først blev den østlige del af området bebygget. Den vestlige del er blevet udstykket og bebygget inden for de sidste 50 år.

Landsbyen Marbjerg hørte under herregården Bidstrup, der lå hvor Skt. Hans Hospital ligger idag. Bidstrup gods var i kronens eje, men efter enevældens indførsel i 1660 forærede Frederik III Bidstrup gods herunder også Marbjerg til staden København. Tre af landsbyens større gårde blev dog givet til to københavnske borgmestre.

Efter udskiftningen, der fandt sted i begyndelsen af 1790'erne eksisterede ti gårde, hvoraf otte lå i selve landsbyen. Seks af disse er stadig i mere eller mindre oprindelig skikkelse bevaret på deres daværende plads i byen. Af velbevarede gårde bør specielt Horsevang, Smedevænget 28, nævnes som en perle, men også Maglehøjgård, Maglemosevej 3, og det imponerende stuehus på Grønnebjerggård, Maglemosevej 1, er velbevarede udtryk for bondeepoken.

Det samme gælder for enkelte af de mindre huse, nemlig længehusene af bindingsværk, eksempelvis Smedevænget 9 og 11 og i modsatte ende af byen, Smedevænget 34. Sydligst i byen er resterne af en lang bindingsværksslænge bevaret fra denne periode, nemlig Søndervangen 6.

Det omgivende samfunds skiftende arkitektoniske strømninger afspejler sig i øvrigt også indenfor de snævre rammer i Marbjerg: Fra bondehuse over murmestehuse til typehuse. Desværre er mange af de nyere huse ikke opført med den store pietetsfølelse for landsbymiljøet. Hovedindtrykket er dog fortsat de mange både smukke og velholdte bygninger fortrinsvist fra Marbjergs bondesamfundsperiode, og disse bør være retningsgivende for, hvordan den øvrige bebyggelse skal behandles arkitektonisk.

Landsbyens altdominerende erhverv har naturligtvis altid været landbruget, og idag er gårdene fortsat velfungerende produktionsvirksomheder, som bør have de bedste muligheder for den fremtidige drift i god sameksistens med landsbyens øvrige beboere.

Af de gamle håndværkerhverv er kun smeden tilbage. De fleste indbyggere arbejder udenfor landsbyen, og for dem er Marbjerg fortrinsvis et attraktivt boligområde, der på en gang er landligt og samtidig placeret i Københavns området, med dets mange arbejdspladser og servicefunktioner. På dette punkt er Marbjerg privilegeret i forhold til mindre befolkede egne af landet, hvor afvandring helt truer med at lægge små samfund øde. Men den ensidige boligfunktion har alligevel haft indflydelse på lokalsamfundets udvikling. Landsbyens forte er i vid udstrækning blevet udstykket til parcelhusgrunde, og i dagtimerne falder aktivitetsniveauet til et minimum, når de fleste indbyggere forlader landsbyen for at gå på arbejde eller i skole m.v.

En tur gennem byen afslører udadtil kun 4-5 virksomheder. Der er et par smedevirksomheder, et elektronik/autoreservedelsgrosfirma og en ridepension. Men udover landbrug og gartneri er der alt i alt i Marbjerg registreret 13 momspligtige firmaer, der beskæftiger sig med så forskellige ting som rengøring, boligudlejning, transport, øl- og vanddepot, engroshandel med træ (kontor) samt anlægsgartneri. Marbjergs størrelse gør, at disse virksomheder ikke kan have noget afsætningsmæssigt grundlag i landsbyen, men alligevel må det anses for vigtigt, at mindre virksomheder etablerer sig i

landsbyen. De er med til at give landsbysamfundet identitet og gøre det levedygtigt. Det kan selvfølgelig give anledning til gnidninger, når erhverv og beboelse ligger dør om dør, men i de fleste tilfælde lader problemerne sig løse. Samtidig er sameksistensen af bolig og erhverv traditionelt en del af landsbylivet og dermed i almindelighed omfattet af større tolerance end i traditionelle boligområder.

Købmanden, der måtte lukke i 1977, kommer desværre næppe tilbage. Selvom alle marbjergere trofast lagde deres indkøb i en lokal butik, ville den ikke kunne løbe rundt. Det samme gælder offentlig service, såsom skole, børnehave m.v. Busdriften til Marbjerg er dog opretholdt med ca. en bus i timen i dagtimerne. Fløng ligger indenfor gå- og cykelafstand, med godt en kilometer til skole og supermarked.

For at inspirere og vejlede områdets beboere er der i forbindelse med borgermøder forud for lokalplanen udleveret en beskrivelse af landsbysamfundets bygningshistoriske udvikling, samt en registrering af landsbyens bygninger. Herunder hvilke materialer og byggeskik, der oprindeligt har været benyttet.

Lokalplanens formål.

Det er lokalplanens formål at skabe en balance, hvor landsbyens identitet og historie respekteres uden at udviklingen sættes i stå.

Lokalplanen skal sikre, at landsbyens arkitektoniske og landskabelige udtryk bevares ved pietetsfuld behandling af den eksisterende bebyggelse og beplantning samt speciel hensyntagen ved ny-, til- og ombygninger, genplantning m.v.

Lokalplanen skal desuden regulere sameksistensen af forskellige anvendelsesformål - boliger, erhverv m.v.

Lokalplanens indhold.

Planen indeholder således bestemmelser der tilsigter at bevare landsbymiljøet med en blanding af boliger og lettere ikke forurenende småerhverv. Dette skal danne baggrund for et levedygtigt bysamfund i modsætning til de rene parcelhus-

kvarterer, der ofte opstår i udkanten af større byer.

Landsbyens huse er det mest fremtrædende fysiske udtryk for områdets historiske udvikling og landsbymiljøet. Her er det naturligvis de gamle huse, og ikke mindst de store gårdanlæg, der har tegnet byen i århundreder, der er vigtige at værne om.

Her er tale om mange smukke og egnstypiske bygninger, der ved nænsom omgang kan stå mange år endnu, som udtryk for den sjællandske bondekultur. Det er vigtigt for landsbyens identitet, at disse ikke skæmmes eller ødelægges ved ubetænksum brug af moderne materialer og ombygninger.

Den ældre bebyggelse vil blive omfattet af forskellige bebyggelsesregulerende bestemmelser. Formålet med dette er at bevare bygninger, der er værdifulde for miljøet, og hindre opførelse af bygninger, der er fremmede for landsbyen. Her tænkes f.eks. 60'ernes og 70'ernes "typehusstil" med store ubrudte glaspartier, flade tage, lette facader i materialer som eternit, plast og finer - grelle farver osv.

Også enkelte karakteristiske stengærder står endnu og bør bevares i bybilledet.

Det er imidlertid ikke meningen, at skabe et "frilandsmuseum". Byens huse skal fortsat kunne udvikle sig med hensynfulde tilbygninger, specielt tilpassede udhuse, karnapper m.v.

Desuden vil der blive taget særlige hensyn til de aktive landbrugsejendommers behov for velfungerende og rentable produktionsbygninger.

Beplantningen er en meget vigtig del af landsbyens helhedsbillede og dagligdag. Fugtige jordbundsforhold har gjort vilde elletræer og pil til et gennemgående træk. Den øvrige bevoksning er gennemgående typisk landsbybeplantning - nytteplanter og træer. Træer, der markerer karakteristiske landskabstræk. Alléer, træer ved indkørslen til gårdene, et træ midt i græsplænen foran stuehuset osv. Husets forhaver var prydhaver med roser og andre stauder. Den velplejede have var husets visitkort.

Det er vigtigt at bevare eksisterende værdifulde beplantninger gennem vedligeholdelse og genplantning. De karakteristiske træer er kastanje, lind, elm, pil og lignende. I haverne er frugttræerne en selvfølge. Af større buske der passer til den traditionelle landsbyhave kan nævnes syren, jasmin, guldregn, hassel, og buskbom.

Lokalplanens bestemmelser vil derfor omfatte bevarende og retningsgivende bestemmelser om beplantning og hegning.

For at bevare den karakteristiske blanding af små og større grunde, og sikre den "luft" mellem husene, der er karakteristisk for en landlig bebyggelse, vil lokalplanen fastlægge et udstykningsforbud.

Idet der fortrinsvist er tale om et boligområde vil der blive stillet betingelser for virksomheder, der ønsker at etablere sig i området, således at disse ikke giver naboerne uacceptable gener eller på anden måde belaster miljøet.

Industriproduktion er ikke direkte tilladt, men byrådet kan dispensere, såfremt en ansøgende virksomhed med lettere industriproduktion kan dokumentere, at der ikke vil blive væsentlig gener for omgivelserne.

Udover udseendet vil der i forbindelse med tilladelser til erhverv blive opstillet krav til støj, røg, arbejdsperioder m.v. Ved udstedelse af tilladelser, vil der dog blive taget hensyn til, at der er tale om et landsbymiljø. D.v.s at beboerne må være indstillet på en vis grad af tolerance overfor lokale erhvervsvirksomheder.

Retningsgivende for støjkrav vil være følgende grænseværdier: Mandag - fredag kl. 07.00 - 18.00 og lørdag kl. 07.00 - 14.00: 50 dB(A), mandag - fredag kl. 18.00 - 22,00, lørdag kl 14.00 - 22.00 samt søn- og helligdage: 45 dB(A) og alle dage fra 22.00 - 07.00: 40 dB(A).

Hvis det i en konkret sag er muligt at overholde lavere grænseværdier, f.eks. svarende til grænseværdier for åben-lav boligbebyggelse, jvf. miljøstyrelsens vejledning, vil disse grænseværdier blive anvendt ved fastsættelse af støjgrænser for virksomheden.

**Forholdet til
anden planlæg-
ning.**

Lokalplanen er omfattet af kommuneplanens rammeområde 601 som er beliggende i landzone. Lokalplanens bestemmelser er i overensstemmelse med rammebestemmelserne, idet der dog med vedtagelsen af lokalplanen ikke kan opføres nye boliger.

**Lokalplanens
retsvirkninger**

Efter byrådets endelige vedtagelse og offentliggørelse af lokalplanen, må området, der er omfattet af planen, i flg. planlovens § 18, kun udstykkes, bebygges eller i øvrigt anvendes i overensstemmelse med planens bestemmelser.

Den eksisterende lovlige anvendelse af området kan fortsættes som hidtil. Lokalplanen medfører heller ikke i sig selv krav om etablering af de anlæg med videre, der er indeholdt i planen.

Byrådet kan meddele dispensation til mindre væsentlige lempelser af lokalplanens bestemmelser under forudsætning af, at det ikke ændrer den særlige karakter af det område, der søges skabt ved lokalplanen.

Mere væsentlige afvigelser fra lokalplanen kan kun gennemføres ved tilvejebringelse af en ny lokalplan.

I henhold til § 47 i planloven, kan der foretages ekspropriation af private ejendomme eller rettigheder over ejendomme, når ekspropriationen vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af lokalplanen.

Private byggeservitutter og andre tilstandsservitutter, der er uforenelige med lokalplanen fortrænges af planen.

**Lokalplanens
midlertidige
retsvirkninger.**

Indtil forslaget er endeligt vedtaget af byrådet, må området, der er omfattet af forslaget ikke udnyttes på en måde, der kan foregribe indholdet af den endelige plan.

Der gælder efter planlovens § 17 et midlertidigt forbud mod udstykning, bebyggelse og ændring af anvendelsen. Den eksisterende lovlige anvendelse af området kan fortsætte som hidtil.

Høje-Taastrup Kommune, lokalplan 5.07.1.

Lokalplan 5.07.1 omfatter Marbjerg landsby, som den er afgrænset i kommuneplanens ramme 601.

I henhold til planloven fastsættes hermed følgende bestemmelser for det i § 2 nævnte område.

§ 1. Lokalplanens formål.

Lokalplanens formål er at fastlægge bestemmelser om:

- Bevaring af det eksisterende landsbymiljø.
- Bevaring af bebygninger med særlig arkitektonisk og kulturhistorisk værdi, og deres omgivelser
- Bevaring af karakteriske træer, hegn, stengærder m.v.
- At ny- og ombygninger i området får en placering, udformning og et materialevalg som er i overensstemmelse med den stedlige byggetradition, eller ved sin arkitektonisk udformning og indpasning kan medvirke til at bevare og underbygge karakteren af det eksisterende landsbymiljø.

§ 2. Lokalplanens område og zonestaus.

1. Lokalplanen afgrænses som vist på kortbilag 5.07.1/1 og omfatter matr.nre. del af 2 a, hele 2 h, 2 i, 2 k, 3 c, 3 g, 3 h, 3 i, 3 k, del af 4 a, hele 4 c, 4 e, del af 5 a, 5 d, 7 a, 7 d, hele 7 aa, 7 ab, 7 ac, 7 ad, 7 af, 7 ag, 7 ah, 7 c, 7 p, 7 ø, 8 c, 8 g, 8 h, 8 k, del af 9 a, hele 9 e, 9 d, 9 f, 10 c, 10 e, 10 n, 10 o, 10 p, 10 q, 11 a, 11 b, 14 a, 14 b, 15, 16 a, 16 b, 17 a, 17 b, 18 a, 18 b, 18 d, 19 c, 20 a, 20 b, 21, 22, 23, 25, 26 a, 26 b, 27, 28, 29, 87, 89, 91, del af "a" alle Marbjerg by, Fløng.
2. Lokalplanområdets zonestatus forbliver uændret - landzone.

§ 3. Områdets anvendelse.

1. Området udlægges til boliger og mindre ikke forurenende erhverv; landbrugsproduktion, liberalt erhverv, håndværk, indendørs oplag og detailhandel.

2. Egentlig industriel produktion, autolakeri, skrot- og affaldshåndtering vil ikke kunne tillades.
3. Butikker må ikke have større salgsareal end 400 m².
4. Virksomheder, der medfører en mærkbar forøgelse af trafikken i området, skal have byrådets godkendelse hvad angår tilkørselsforhold, indretning og lokalisering. Virksomheder med megen eller tung trafik skal primært placeres tæt på Marbjerg Byvej.
5. Virksomheders parkeringsbehov skal kunne dækkes på egen grund.
6. Byrådet kan nedlægge forbud mod virksomheder, der ved støj, røg, lugt, støv, rystelser ved sit udseende eller på anden måde skønnes at være til urimelig ulempe for den omkringliggende bebyggelse, under hensyntagen til at der er tale om et landsbysamfund.

§ 4. Udstykning.

1. Ejendomme indenfor lokalplanens område kan ikke udstykkes yderligere. Der kan foretages justeringer af de eksisterende skel efter byrådets godkendelse og i overensstemmelse med lokalplanens intentioner.

§ 5. Bevaring af bebyggelse.

1. De på kortbilag med sort signatur angivne bygninger og bygningsværker anses for særlig bevaringsværdige og må ikke nedrives, ombygges eller på anden måde ændres uden byrådets særlige tilladelse.

§ 6. Bebyggelses omfang og placering.

1. Bebyggelsesprocenten for den enkelte ejendom indenfor lokalplanens afgrænsning må ikke overstige 25. Der kan dog altid opføres så mange bruttoetagemeter, som registreret i BBR på vedtælgelsestidspunktet for lokalplanen.
2. Der kan ikke indenfor lokalområdet opføres nye bygninger, som vil kunne fungere som selvstændige boliger.

3. Byggeriet kan højst opføres i 1½ etage.
4. Bebyggelsen kan, hvor andet ikke er fastlagt opføres helt ud til vejskel, idet bestemmelserne om bygningsfremspring i den til enhver tid gældende byggelovgivning skal overholdes.

§ 7. Bebyggelsens ydre fremtræden.

1. Bebyggelsens udseende, materialer og farver skal som udgangspunkt være i overensstemmelse med traditionel dansk byggeskik. Ved vedligeholdelse af eksisterende bebyggelse skal det tilstræbes at benytte de materialer, og den byggeskik bygningerne oprindeligt er opført i.
2. Ved renovering af bevaringsværdige bygninger (f. eks. isætning af nye vinduer, lægning af nyt tag m.v.) som ændrer bygningens udseende skal byrådet godkende det konkrete projekt.
3. Ny-, til- og ombygninger skal tilpasses det eksisterende byggeri på ejendommen hvad angår dimensioner, materialer, gesimser, farver m.m., idet der gives følgende generelle retningslinjer:

3.1. Facade:

Blank mur.

Bygninger skal fremtræde som teglstenshuse i traditionle gule eller røde farver.

Pudset mur.

Slet- eller grovpudset mur evt. malet i afdæmpede lyse farvenuancer. Der skal benyttes kalkfarver eller tilsvarende.

Bindingsværk.

Kan stå optrukket eller overkalket efter sjællandsk skik.

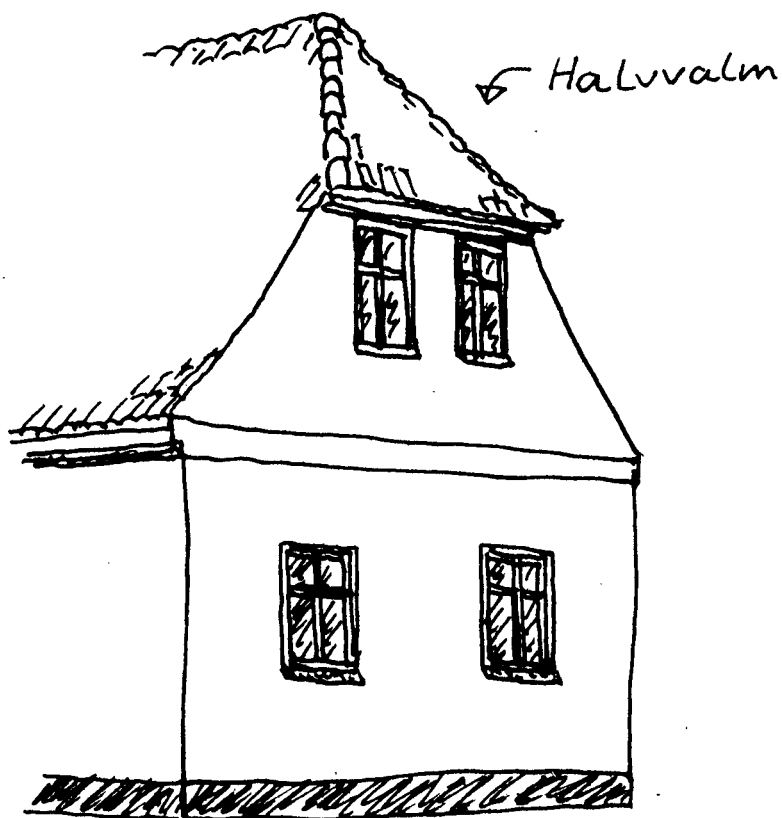
Facader må ikke fremstå i moderne materialer som beton, gasbeton, kalksten, præfabrikerede elementer, beklædt med krydsfinerplader o.l.

3.2. Gavle:
Gavltrekanter kan beklædes med træ som lodrette brædder i en på to eller som vandret klinklægning. Der må ikke indrettes gavlbalkoner.

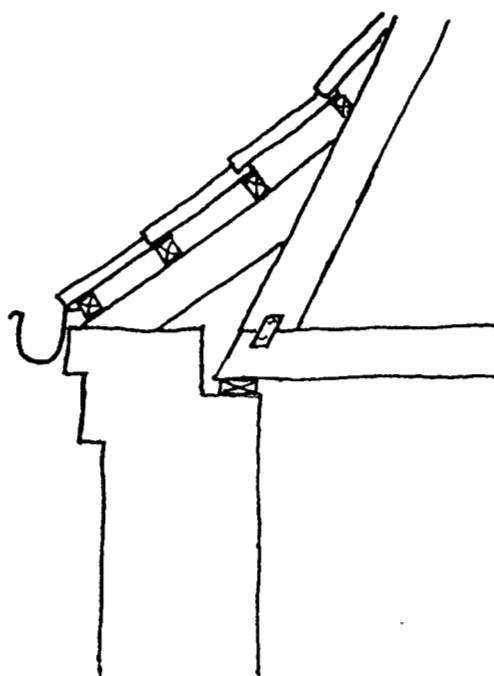
3.3. Tag:
Bygninger skal i princippet have det tag de oprindeligt er opført med. Hvis den oprindelige tagtype er ændret vil den nye tagtype dog kunne videreføres.

Ønskes en anden tagtype, skal denne godkendes af byrådet som passende til husets karakter.

Der skal anvendes tagdækningsmaterialer, som fremtræder naturligt i et landsbymiljø, fortrinsvist røde teglsten, strå, halm, naturskifer, eternit bølgeplader eller eternitskiferplader. Der må ikke benyttes blanke tagmaterialer på beboelsesbygninger.

Form: Ved ny- og ombygning gælder følgende: Tage skal være symmetriske sadeltage evt. med halvvalm, hældning 30-50 grader. Tagskæg må ikke føres længere ned eller ud end overkant af facade eller gesims og ved gavlen må taget ikke gå længere ud end gesimsen eller facadeplan. Stråtag er undtaget ovennævnte bestemmelser. Tag må ikke opføres med halvvalm.

4. Vinduer:

I de på kortbilag 5.07.1/2 viste bevaringsværdige bygninger skal vinduer overholde følgende bestemmelser:

Vinduer skal principielt være 2- og 3- karmsvinduer med sidehængte rammer, evt. som dannebrogsvinduer. Rammer skal være rektangulære på højkant med et forhold mellem højde og bredde på mindst 3:2 for de nederste rammer. Små vinduer til toilet m.v. kan dog udføres som 1-karmsvindue uden opdeling. Sålbanke skal udføres i tegl, skifer eller beton.

Materialer: Træ, glas.

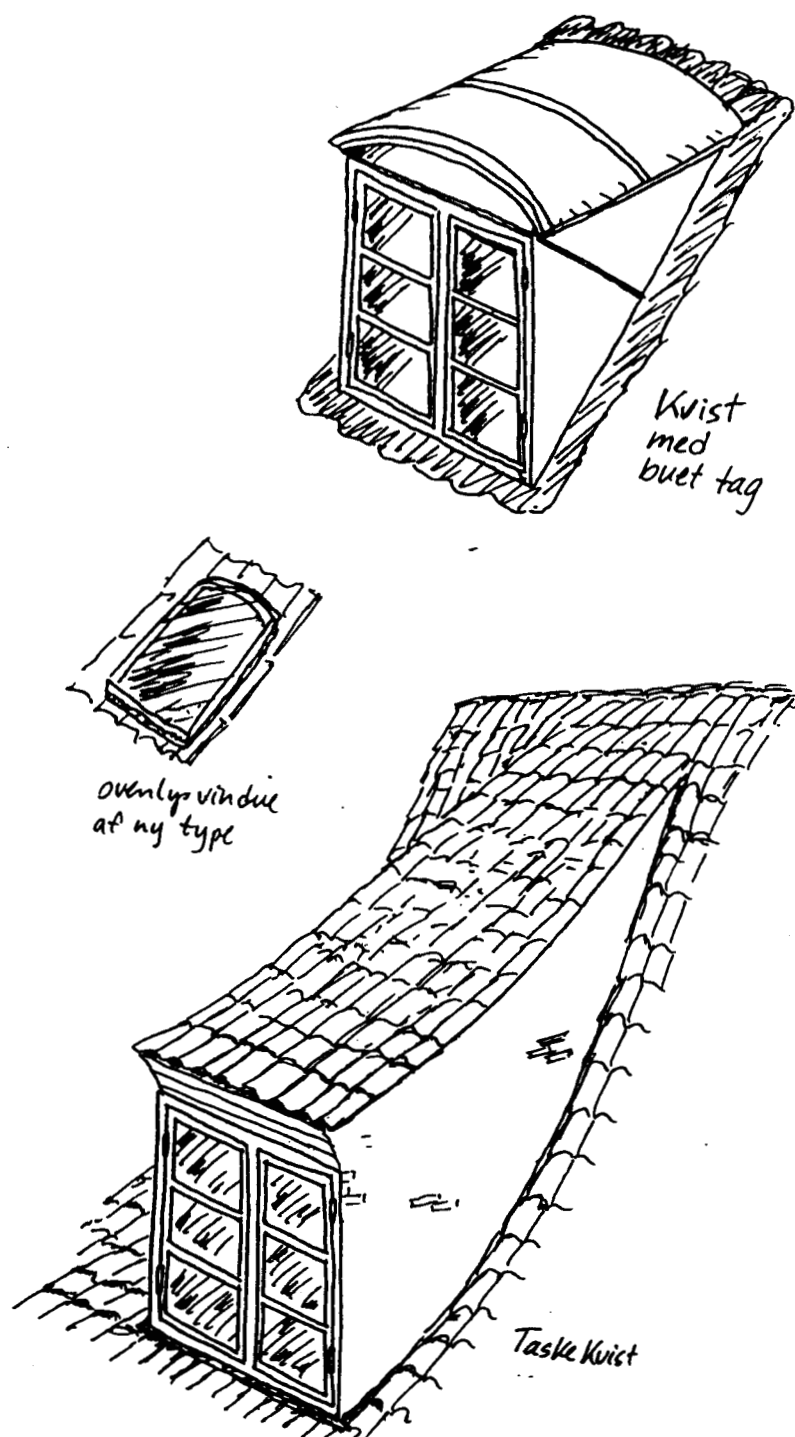
Traditionelle støbejernsvinduer kan

accepteres, hvor disse passer til bygningens øvrige arkitektoniske udtryk.

Farver: Der skal fortrinsvist anvendes farver, som naturligt forekommer i et landbymiljø, det vil sige dækkende farver; hvid, blå, grøn, rød eller grå; kalk- eller oliemaling eller maling med tilsvarende karakter og egenskaber.

5. Kviste/ovenlys:

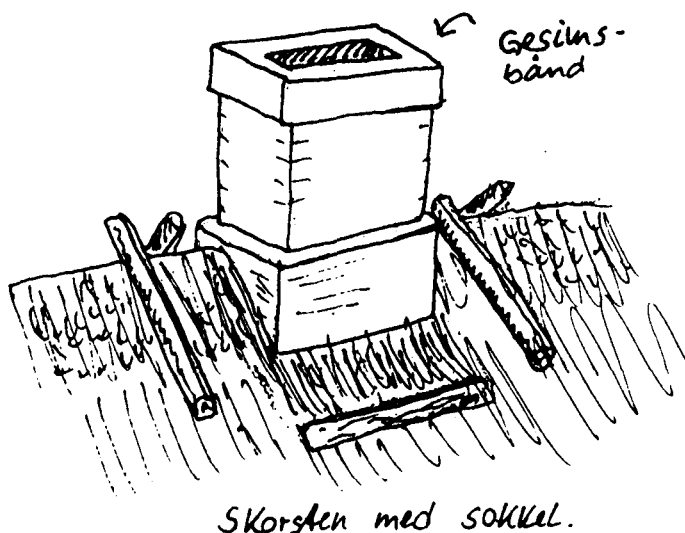
Kviste på de på kortbilag 5.07.1/2 viste bevaringsværdige bygninger skal udføres i traditionel konstruktion af typen: Taske-kvist, pultkvist, kubisk kvist eller kvist med buet tag.

Flunker m.v. skal udføres i brætter, mur eller zink. Dimensioneret efter taget og tilpasser husets arkitektonisk stil.

Kviste foretrækkes for ovenlysvinduer. Evt. kan isættes ovenlysvinduer med udseende som traditionelle støbejernsvinduer. Ved montering af enkelte ovenlysvinduer skal de nye vinduer være af samme type som tagets øvrige ovenlysvinduer.

6. Skorstene.

Skorstene skal være murede evt. pudsede eller berappede. Skorstenpipen udformes med sokkel mod tag og afsluttes med gesimsbånd. Skorstenen skal placeres i tagryggen.

7. Udhuse/havestuer/garager/carporte skal tilpasses og underordnes hovedhuset.

Materialer: Vægge skal være murede/pudsede eller udført i træ som brætter eller som hovedhus. Taget skal have samme materialer og farver som hovedhus eller sort tagpap.

Vinduer skal være fagdelte.

I havestuer må vinduer monteres uden mursøjler mellem.

Havestuernes udseende skal godkendes af

byrådet, hvor der er tale om bevaringsværdige bygninger.

Småbygninger undtagen garager og carporte må ikke opføres nærmere vejskel end 5,5 meter eller forkant af beboelseshusets facade.

8. Byrådet kan i hvert tilfælde godkende, at bestemmelserne om bebyggelsens ydre fremtræden fraviges, hvor dette er nødvendigt for:
  - at produktionsbygninger til landbrugsformål kan udformes driftsmæssigt hensigtsmæssigt.
  - at forsyne en eller flere bygninger med vedvarende energi eller etablere anlæg med økologiske formål.
9. Skiltning for erhvervsvirksomheder skal tilpasses og underordnes omgivelserne og skal begrænses til hvad der er absolut nødvendigt for at orientere besøgende om virksomhedens beliggenhed. Der må iøvrigt kun skiltes som normalt for et boligområde, d.v.s med navneplade angivende navn og evt. stilling for beboerne.

§ 8. Ubebyggede arealer og parkering.

1. Ubebyggede arealer skal fremtræde ordentlige og velholdte.
2. Der må ikke uden byrådets tilladelse være udendørs oplag af permanent karakter. Der må ikke henstilles uindregistrerede biler og lignende.
3. Ved ny bebyggelse eller ny anvendelse af en ejendom skal alle parkeringsbehov kunne dækkes på egen grund. Der skal på hver ejendom indrettes mindst en parkeringsplads for hver påbegyndt 100 m² bolig og mindst en parkeringsplads for hver påbegyndt 50 m² erhverv (ved decideret lager dog 1 pr. 100 m²). Der må kun være en (4 m. bred) overkørsel til adgangsvejen pr. parcel.
4. Der må ikke være fast henstillingsplads for biler over 3500 kg. totalvægt nærmere end 10 meter fra beboelseshus på naboejendom.
5. Terrænreguleringer må ikke finde sted uden byrådets godkendelse.

6. Gadekæret ved Marbjerg byvej (branddam) må ikke indhegnes. Bredden skal ryddes for beplantning undtagen solitære træer i en afstand af 5 meter. Dog kun til skel. Kanter må ikke synligt afstives med beton undtagen mod vej.

Området omkring gadekær og vandværk samt tilstødene arealer anlægges efter en samlet landskabsmæssig plan godkendt af byrådet.

Byjordsarealet omkring krydset mellem Marbjerg byvej Smedevænget og Søndervangen må ikke benyttes til henstilling af biler og uafskærmet oplag.

§ 9. Beplantning og hegning.

1. Beplantning skal have en karakter, der er i overensstemmelse med landsbyens og egnens traditionelle plantekultur.
  - Som store, iøjnefaldende træer bør vælges kastanje, lind, elm, pil, eg, ask, ahorn, og andre traditionelle løvfældende danske arter.
  - Til havens træer og buske bør fortrinsvis vælges sorter som syren, jasmin, guldrøn hassel, tjørn, klippede buksboms paradisæble, hyld, taks samt frugttræer. Forhaver bør ikke præges af planter, der fremmedartede, for landsbymiljøet herunder stedsegrønne træer og buske, japansk kirsebær, japansk ahorn, bambus, nåletræer, tuja m.fl.
2. Eksisterende beplantning af større løvfældende træer, trægrupper og hegn må ikke fjernes eller beskæres væsentligt uden byrådets tilladelse. Ved fjernelse af større træer og hegn må påregnes foretaget genplantning. Se kortbilag 5.07.1/2.
3. Levende hegn mod vejskel bør være traditionle danske løvfældende arter, som tjørn, syren, naur og hassel.
4. Stengærder udføres af granit og flint, stenene må ikke støbes sammen. Eksisterende stengærder markerede på kortbilag 5.07.1/2 må ikke fjernes eller ændres uden byrådets tilladelse.
(I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 4 må der generelt ikke foretages æn-

dringer i tilstanden af sten- og jorddiger o.l. uden Amtsrådets tilladelse.)

§ 10. Veje og stier.

1. Eksisterende veje og stier opretholdes. Det regionale stinet følger Marbjergvej med forbindelse fra Fløng til stinettet i Roskilde kommune.
Se kortbilag 5.07.1/2.
2. Der kan med byrådets tilladelse udføres nødvendige trafikregulerende foranstaltninger omkring Marbjergvej, evt. med hel eller delvis seperation af biler og bløde trafikanter.
3. Vejbelysning skal tilpasses landsby miljøet (eks. parabolformet emaljeret reflektor med punktformet lyskilde).

§ 11. Ændret anvendelse af landbrugsejendomme.

1. Ejendomme, som i matriklen står noteret med landbrugspligt, må ikke tages i brug til andre formål, førend landbrugsministeriet har givet tilladelse. Pr. den 26. april 1996 er følgende ejendomme indenfor lokalplanområdet noteret med landbrugspligt: matrikel nr. 2 a, 4 a, 5 a, 7 a, 7 d og 9 a alle Marbjerg by, Fløng.

§ 12. Deklarationer og servitutter.

1. Lokalplanen ophæver deklARATIONER og servitutter eller dele af disse, der måtte stride mod lokalplanens bestemmelser.

Vedtagelses-påtegning.

I henhold til § 27 i lov om planlægning (lovbekendtgørelse nr. 746 af 16. august 1994) vedtages foranstående lokalplan endeligt, og i medfør af samme lovs § 31 begæres lokalplanen tinglyst på de af planen omfattede ejendomme.

Høje-Taastrup byråd, den 18. februar 1997.

Sign.

Anders Bak
borgmester

/

Peter B. Zahlekjær
teknisk direktør

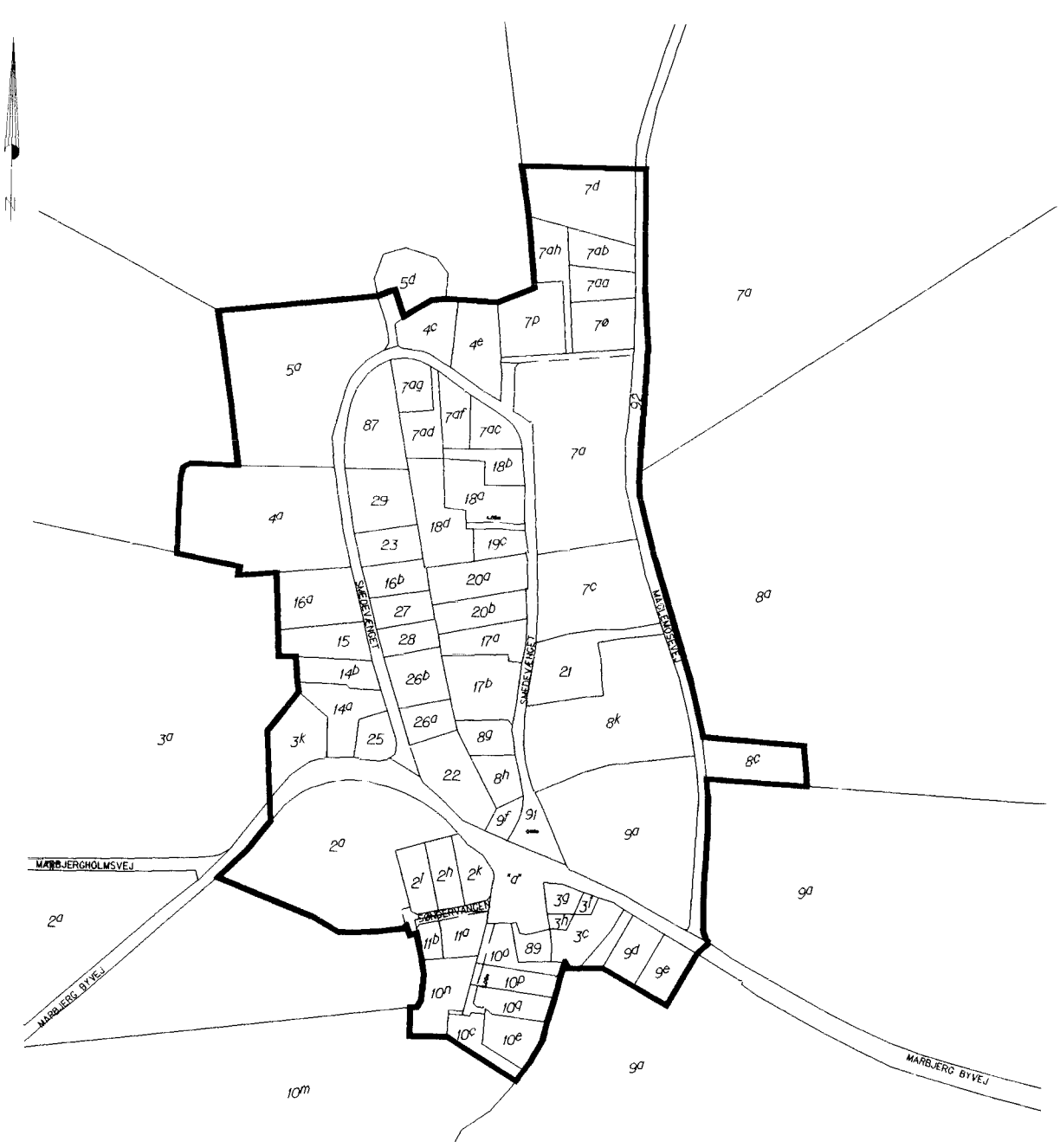
Lyst den 14.3.1997 under nr.:
5535

Lyst på matrikel nr. 2 A, Marbjerg By,
Fløng med flere.

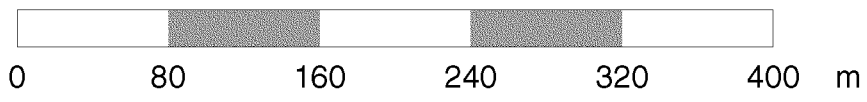
Retten i Taastrup

Sign.

Elise Black Jensen

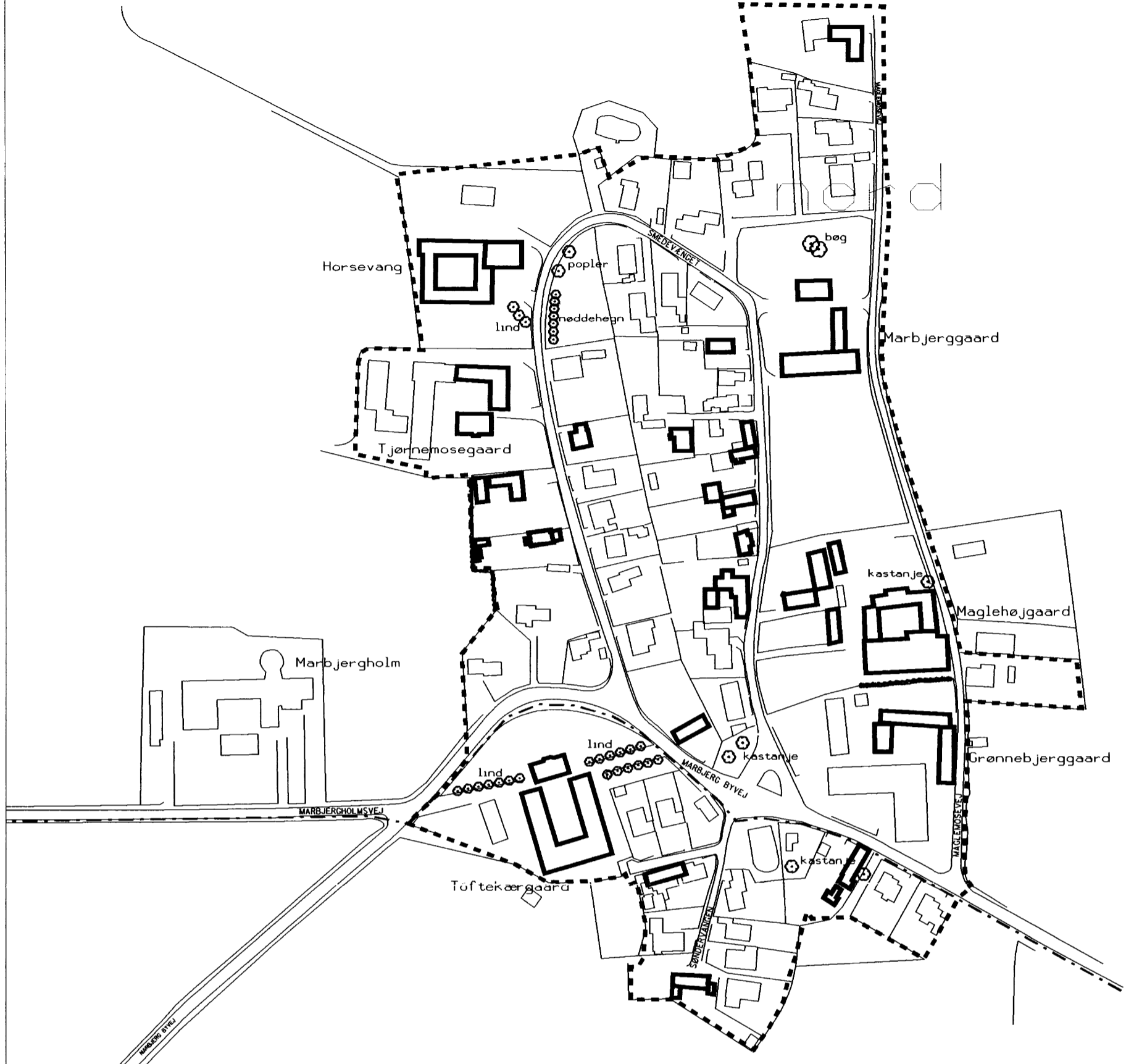
— Lokalplangrænse

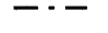

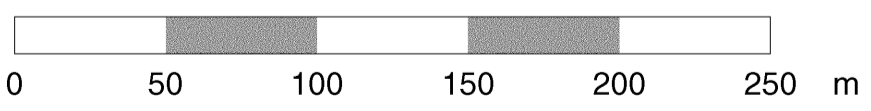
Del af Marbjerg By, Fløng

Matrikelbetegnelserne er ajour pr 4.1.1996

Korttitel: LOKALPLAN 5.07.1		
Bynavn: Marbjerg	Neddeling: plan bygge miljø	Dato: 19. dec. 1996
Jr. nr.: 5.07.1/1	Målforshold 1:4000	Sign.:
 HØJE-TAASTRUP KOMMUNE BYGADEN 2 2630 TAASTRUP		Tlf.: 4359 1000 Fax.: 43591005

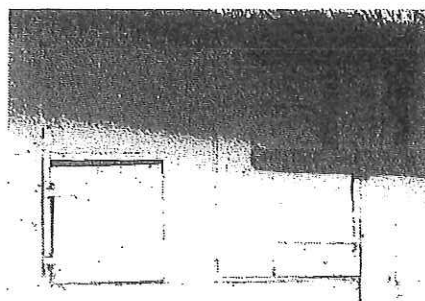
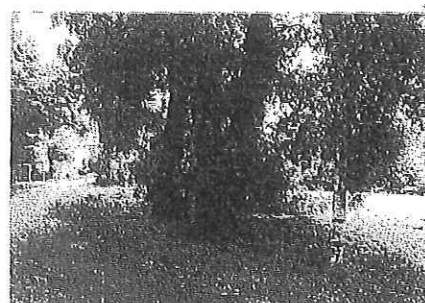
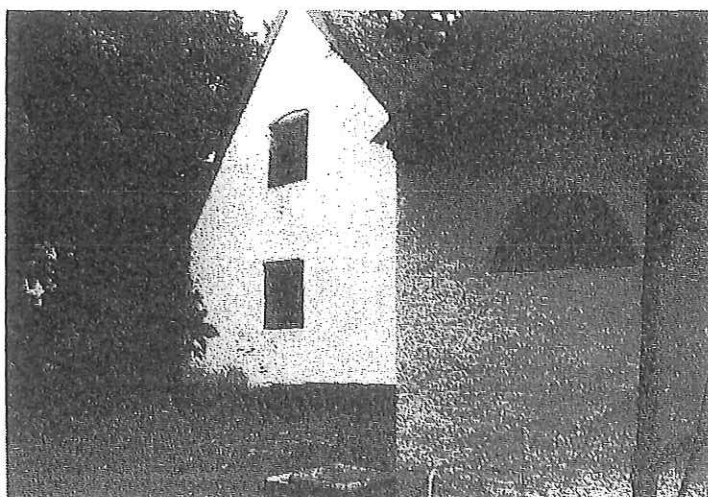
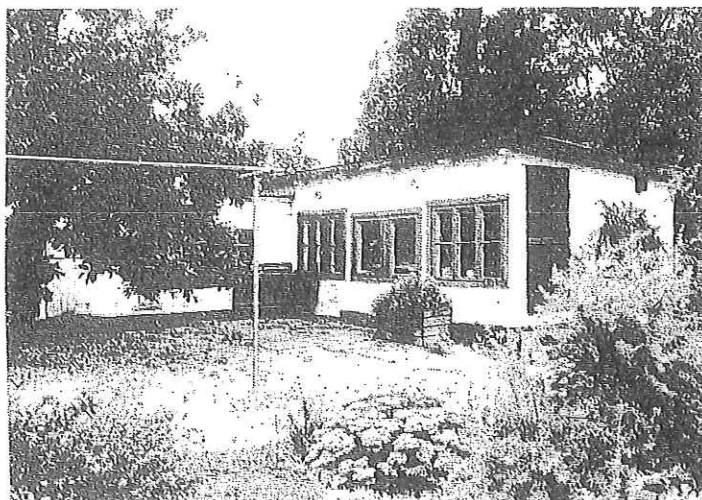

- Trær, beplantn. og stengærder med bevaringsbest.
- Bygninger med særlige bevaringsværdige træk
- Lokalplangrænse
- Regional sti

Korttitel: LOKALPLAN 5.07.1		
Bynavn: Marbjerg	Afdeling: plan-bygge-miljø	Dato: 18. dec. 1996
Jr.nr.: 5.07.1/2	Målforhold 1:2500	Sign.:

Marbjerg

Bygningsregistrering

MARBJERG BY

BYGNINGSREGISTRANT

FORORD	5
MAGLEMOSEVEJ	7
MARBJERG BYVEJ	19
MARBJERGHOLMSVEJ	32
SMEDEVÆNGET	33
SØNDERVANGEN	78
ORDFORKLARING	88
KORT OVER MARBJERG	91

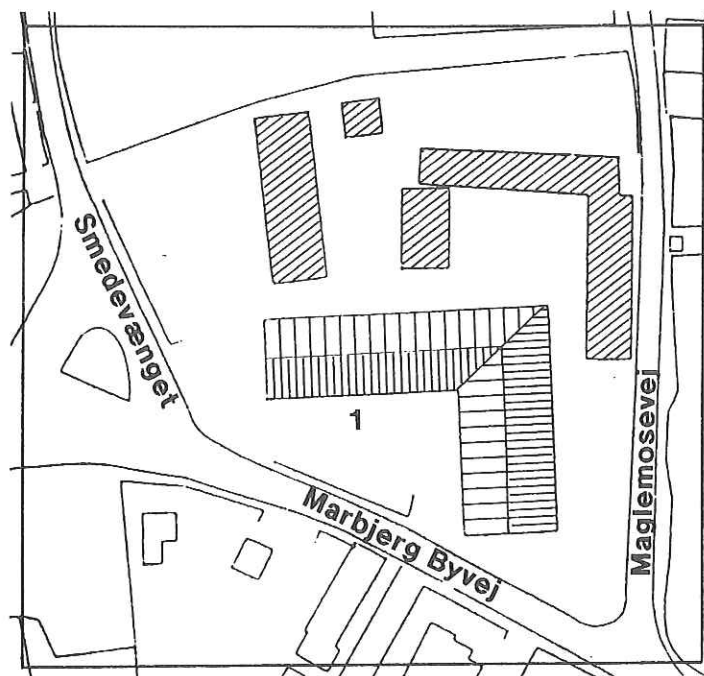
FORORD

Som grundlag for en kommende lokalplan for Marbjerg har kommunen ladet alle bygninger i selve Marbjerg registrere. Registreringen på stedet er foretaget ved en besigtigelse og fotografering af de enkelte ejendomme og det er disse fotografier og beskrivelser, der er gengivet i dette hæfte. Undersøgelserne i marken er blevet suppleret med mindre arkivalske undersøgelser for at tidsfæste de ældre bygninger mere præcist. En del af de fagudtryk, der er anvendt i beskrivelserne, er skrevet med *kursiv*. Disse ord kan findes i ordlisten bagest i hæftet.

Juli 1993, Høje-Taastrup

MAGLEMOSEVEJ 1 - GRØNNEBJERG GÅRD
Matr. nr. 9a

Gårdanlæg med udlænger. Gården fungerer idag som udlejnings-
ejendom. Stuehuset opført 1760, ifølge BBR. Alle andre byg-
ninger fra dette århundrede.

Stor *pigstensbro*lagt gårdsplads med *ledesten* langs stuehuset.
Stuehus i nord med gavlene i øst og vest. Stuehuset består af
syv smalle bindingsværksfag i vest, der er sammenbygget med
16 bindingsværksfag i øst, ialt 23 fag. Hele længen er stråtekt
med en *mønning* uden *kragtræer*. I taget to skorstene med
sokkel og udkrøgning. Sorttjæret sokkel og bindingsværk.
Hvidkalkede *tafl* med vinduer og døre i blåmalet træ.

Stuehuset.

Sydsiden: de syv vestligste fag har *glammede* bjælker og *fodrem* og står på en *syld* af store tilhugne kampesten. Døren har været i 7. fag fra vest, men er idag i 6. fag fra vest. Her en todelt revledør samt smårudet vindue, *lodposten* er 1800-tals-type med *trekvartstaf*, karmtræsprofil med *dobbeltkarnis*.

De øvrige fag har *kæmmede* bjælker over *tagrem*. Den ny del af huset har en lavere kampesyld, men ingen fodrem.

Støbte trapper op til nyere *fyldingshoveddøre*. Længst mod øst en ældre revledør.

Alle øvrige vinduer nye, tophængte uden sprosser.

Gamle *skalke* samt 2 halvmåneformede kviste i taget.

Skorstenene er ud for 8. og 15. fag fra vest.

Østgavlen: muret gavl med blændet vindue samt vindue, der er to-rammet og tre-rudet. I *overgavlen* et lille torammet, to-rudet vindue. *Vindskeder* blåmalede.

Nordsiden: fra øst 16 fag samt 6 fag bindingsværk uden fodrem, men på en lav syld. De 6 vestligste fag, der som nævnt har *glammede* bjælker og *fodrem*, er smallere end det store hus.

Her 1 fyldingsdør samt 2 vinduer.

Enkelte undertavl kan stadig være af ler, eks. 4., 5. og 6. fag fra øst.

6 to-rammede, tre-rudede vinduer samt 1 enkeltrammet. I 3. fag fra øst et to-rammet vindue med 6 ruder i hver ramme.

Vestgavlen:

Grundmuret beboelselænge i øst langs Maglemosevej.

Vinkelret på stuehuset, forbundet med en sammenbygning med fladt tag, med gavlene i nord og syd ligger en grundmuret længe på 18 fag.

Vestsiden: sorttjæret syld, hvidkalkede mure. Vinduerne er to-rammede, tre-rudede med sorttjærede sålbænke, også her er træværket blåmalet. Foran de to nyere fyldingsdøre er støbte trapper af cement, mellem disse døre er små, tophængte vinduer. Taget er lagt med grå *asbestcementplader*.

Sydgavlen: revleluge til tagrummet med hejsebom. Blå vindskeder.

Østsiden: langs vejen 12 fag. I 3. fag fra nord indgang. Alle vinduer som på vestsiden, dog ikke det sydligste vindue, som er forsynet med glaslister. Et enkelt ovenlysvindue indfældet i tagfladen. En fyldingsdør med cementtrin under vejniveau. Blokformet skorsten i røde sten.

Stald, lade og garage i syd ud mod Marbjerg byvej.

Bygning i to etager med udnyttet tagrum og kælder under.

Grundmuret i røde sten på støbt cementsokkel; stort sadeltag med asbestcementplader. Vinduerne er faste, opdelt i tre ruder af teaktræssprosser.

Nordsiden: fem revledøre med cementtrapper samt stejl kvist med dobbeltdør ind til tagrummet.

Vestgavlen: pga. terrænets hældning bliver bygningen her i tre etager; indtil kælderen er tre garageporte og herover to etager, også her er hejseanordning.

Sydsiden: kældervinduer af samme type som på nordsiden, 11 vinduer i stueplan, én brunmalet revledør samt en skydeport i korrugeret, rødmalet plade.

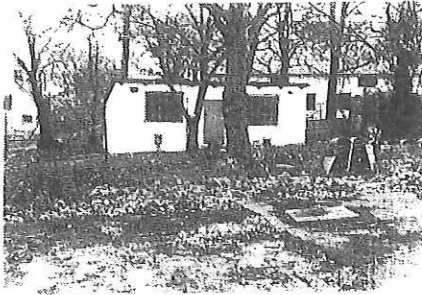
Østgavlen: en hejseanordning med lugetil overetagen samt

vinduer i alle tre etager. Vinkelret sammenbygget med gavlen er et garagetilbygning af røde korrugerede plader. Bygningens asbestcementtag er i to højder; i den højeste del er en stor skydeport.

Stald - den lille stald - en fritliggende, tværstillet bygning på gårdspladsen med gavlene i nord og syd. Grundmuret, formentlig ældre langsider, men sydgavlen står i røde sten. Tjæret kampestenssokkel, hvidkalkede mure og asbestcementtag. Vinduer og døre er brunmalede, på østsiden mod gårdspladsen dog blåmalet. I murene er udluftningshuller. Østsiden: en revleport samt et halvcirkulært støbejernsvindue samt en revledør og et dannebrogsvindue med to ruder i under- og én rude i overrammerne. Vestsiden: to nyere halvdøre. Sydgavlen: vinduer og en luge til tagrummet. Nordgavlen: to halvcirkulære støbejerns staldvinduer.

Hønsehuset, beliggende vest for stuehuset med gavlene i øst og vest. Næsten kvadratisk med ensidig taghældning, dækket med asbestcementplader. Muret med to store tophængte vinduer med 15 ruder i hver. Revledør og to lemme til hønsene. Alt blåmalet - huset hvidkalket; et fint lille hus. En pigstensbrolægning fører langs den lille stald hen til hønsehuset.

Stald - den mellemste stald - fritliggende med gavlene i nord og syd, beliggende vestligst på grunden ned mod Smedevænget. Lav cementsokkel, gule håndstrøgne sten, røde vingetegl, ni fag lang. Vestsiden: ni fast vinduer, tredelte med teaksprosser. Sydgavlen: to skydeporte af korrugerede plader med en revledør i midten, herover to en-rammede vinduer; i midten en dobbeltluge til tagrummet. Østsiden: midt på en senere tilføjet, muret kvist med dobbeltluge til tagrummet, vinduer som på vestsiden, her dog også en revledør i nordenden.

Haven, der ligger nord for stuehuset, omkranses af forvitret stengærde, hvorpå der vokser en tjørnehæk og el og ask. Dette stengærde er formentlig gammelt. I haven er stauede og store træer samt en hønsegård mod vest. En dejlig landsbyhave, der dog skæmmes lidt af nogle læskursagtige verandaopbygninger af træ.

Mod Smedevænget er et lidt forsømt havestykke med el, snebær, hyben samt enkelte kirsebærtræer; mod vejen afgrænset af en støbt kant.

Kommentar:

Et gårdanlæg med et imponerende stuehus, der viser spor fra forskellige perioders byggeskik. Helheden virker noget forsømt, men vedligeholdelsesmæssigt ikke egentlig kritisk - men gården befinder sig på et punkt, hvor der snart skal tages fat.

MAGLEMOSEVEJ 3 - MAGLEHØJGÅRD
Matr. nr. 8k

Firelænget gårdanlæg med stuehus i nord, opført 1830, ifølge BBR. Erhvervsejendom.

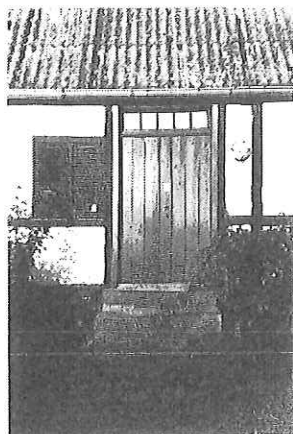

Stuehus i én etage med udnyttet tagetage samt kælder under den vestre del. Opført i bindingsværk med gavlene i øst og vest. Taget beklædt med asbestcementplader. Rødmaledede vindskeder i gavlene samt zinktagrender. I taget tre hvidmalede skorstene med udkragning og sokkel.

Stuehuset.

På en høj, sorttjæret kampestenssyld står bindingsværket uden fodrem, men med sorttjærede, gennemstukne bjælker og hvidmalede tavl.

Sydsiden mod gården: fire fag mod vest forlænget, idet disse har gennemstukne bjælker, mens de øvrige har haft og måske stadig har kæmmede bjælker. Over bjælkerne ligger tagremmen idag næsten skjult af zinktagrender. Ni fag ny termovinduer med brun træbeskyttelse, to-rammede med tre ruder i hver ramme. Lille zinksålbænk. I endefagene to nye kvadratiske vinduer stillet på kant, termoruder, med brun træbeskyttelse. I femte fag fra vest oprindeligt tofløjet indgangsdør af revler med slagliste samt fem-rudet overvindue, rødmalet. Indfatningen rundt om døren også oprindelig. Gammel kampestenstrappe på fire trin op til døren med nyere gelænder af sortmalet jernrør. I 13. fag fra vest ny rødmalet fyldingsdør med ruder. Foran døren en støbt trappe på to trin, beklædt med klinker; indfatningerne nye. I 7. fag er en bred overligger, men det er ikke sikkert, der har været dør her.

Nordsiden, (havesiden): 19 fag lang. Fra femte fag i vest midt på, et syv fag langt udskud i hvidmalet mur. Alle vinduer fornyet. Tre ny hoveddøre med små ruder i termoglas - en enkelt af dørene tofløjet.

I vestenden virker tømmeret ekstra gedigent i dimensionerne, måske eg, men måske også genanvendt. Naglehuller samt spor efter langsgående sidebånd.

Udskuddet har murede sålbænke, men lige stik over vinduerne. Udskuddet står på en lav, udkraget sokkel. I østenden 4. fag mærkelig smalt, kan ikke være gammelt dørfag(?).

Østgavlen: grundmuret - kælder under denne ende i kampstenesoklen med fast støbejernsvinduer. Tre nye vinduer som i gården - heraf ét i overetagen. Alle ed muret sålbænke Vindskede rødmalet.

Sammenbygget med østlængen, ved taget en muret teglhængt kam.

Vestgavlen: grundmuret med savskiftegesims med omløbende hjørner. Rødmaledede vindskeder, tre nye vinduer i gamle stik og murede, sortmalede sålbænke.

Østlængen: Portlænge i bindingsværk på ti fag, fire fag dyb med bred portåbning. Hvidmalede tavler, sorttjæret bindingsværk over gråmalet muret sokkel. Tag af røde pandeplader. I taget en skorsten med udkræning og sokkel. Fem nye vinduer samt ved den buede portåbning, ingen port heller ikke i gammel tid (?), en lille bræddelem, her er bindingsværket fornyet, i venstre side af porten et støbejernsvindue.

Portoverliggeren gammel, rødmalet. Hvidt, bræddeloft over portrummet. Oprindelig gennemstukne bjælker. Måske er portstolpen flyttet - i hvert fald er her fire fag fra nord en stor stabel på venstre stolpe. Kraftig syld indvendigt i porten samt langs gården.

Tavlene er kraftigt spækkede, men næppe lerklinede. Østlængen mod gården - vestsiden: høj sokkel med pigstensbrolægning foran, sorttjæret bindingsværk, gennemstukne bjælker med tagrem, ingen fodrem. Tre nye vinduer, to døre heraf en gammel rødmalet halvdør med gamle beslag og hængsler - herop til et gammelt granittrin. Ældre tre fyldingsdøre med ældre karm uden indfatning. Tre støbte trin op til døren. Dørene sidder nok på oprindelig plads i hhv. 3. fag fra porten og 5. fag fra porten. Over alle vinduer en træoverligger.

Sydlængen:

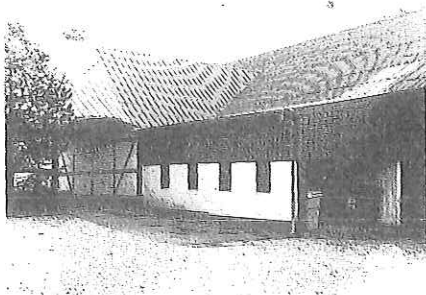
Rødmaledede pandeplader, grundmuret, vinduer af jern som i vestgavl. Ældre revledør med tre-rudet overvindue. Stor, rødmalet, ældre revledør med overvæg af brædder. Porten har profilbrædder - gammel med gammelt håndtag.

Herpå er en tilbygget, grundmuret, hvidmalet udskud med rød trempeloverdel, en-på-to bræddebeklædning. Heri fire støbejernsstaldvinduer. Sortmalet sokkel (støbt?) Nu skralderum engang garage? Ældre brolægning med store sten herind.

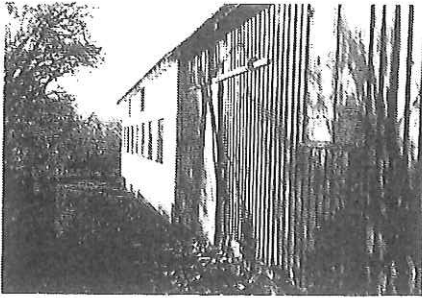
Østgavl: underdel muret, hvidmalet med sorttjæret sokkel.

Overgavlen rødmalet en-på-to-bræddebeklædning. Heri porte nordligst en tofløjet revleport sydligst en kæmpeskydeport.

Øverst to blandede luger.

Sydlænge.

Sydsiden en-på-to-bræddebeklædning, rødmalet. Støbt lav sokkel. I trædelen to store dobbelte bræddeluger med skråtstillet brædt som sålbænk. samt en skydeport af brædder alt rødmalet undtaget soklen.

Den vestligste halvdel af længen er grundmuret med syv vinduer af samme type som vestgavlen, foroven to lemme.

Stald og lade (?). Nyere i to etage grundmuret, høj muret, pudset hvidmalet med sortmalet sokkel. Vestgavlen: Bred. Grå asbestcementtag, rødmaledede vindskeder. PVC-tagrender og nedløb. Fire store nyere rødmaledede jernvinduer med støbte sålbænke. Ældre todelt stalddør med fast fløjparti til højre, halvdør til venstre. I overetagen to vinduer samt dobbelt luge. Ud for vestgavlen er den støbte møddingsplads.

Vestlængen.

Grundmuret, hvidmalet nordgavl. Staldlængen på sorttjæret kampestenssyld. Grå asbestcementtag samt vindskeder, ingen tagrender. Fire fag fra nord sorttjæret bindingsværk uden fodrem, gennemstukne bjælker. Østgavl grundmuret i overgavlen nyt vindue med stik og muret sålbænk.

Vestsiden: i bindingsværkdelen tre nye vinder. Tre fag fra nord en portåbning eller dør gamle stabler samt overligger. Der hvor bindingsværket slutter idag har været port (spor: gamle stabler, sylden stopper her og udskæringer efter skråbånd).

Idag ny grundmur pudset, hvidmalet med gråmalet sokkel. Tre nyere, rødmaledede jernvinduer med støbt sålbænk. Ældre, rødmalet, to-fløjet revleport.

Vestlængens fire fag brede bindingsværk med skråstiver ud mod den formentlig gamle portplacering. Sylden stopper dér. Ældre rødmalet, tofløjet port idag (oliefyrt her). Ellers som vestsiden. Ét nyere vindue og dør med små termoruder. Kan der være forsvundet ét fag?

Lille hus, formentlig grisestald, med gavlen i nord og syd, vestligt på grunden.

Grundmuret, hvidmalet på lav sorttjæret sokkel. Gesims af to udkragede skifter. Saddeltag af røde vingetegl. I taget stor udluftningshætte. Alt træværk rødmalet, ingen vindskeder eller tagrender.

Østsiden: lokumsdør med jalousi, tofløjet skydedør rødmalet revle.

I nordenden: støbejernsstaldvidune.

Sydgavlen: to vinduer, et støbejerns- samt et tophængt vindue uden sprosser samt revleluge øverst.

Vestsiden: fem støbejernsvinduer i buet stik. To-tre trælemme til grisene.

Haven:

Ned mod Smedevænget er to markstykker: det ene tre gamle æbletræer, - det anden en fold. En vej fører ned til Smedevænget.

I haven to gamle valnøddetræer og mod Maglemosevej to ældgamle og store kastanjer også gamle frugttræer. Langs den gamle vej forbi Smedevænget 6 en stensætning. Idag ligusterhæk

mod Maglemosevej og iøvrigt i haven og på gårdspladsen en del eksotiske planter bla. nåletræer. Langs stuehuset pigstensbrolægning.

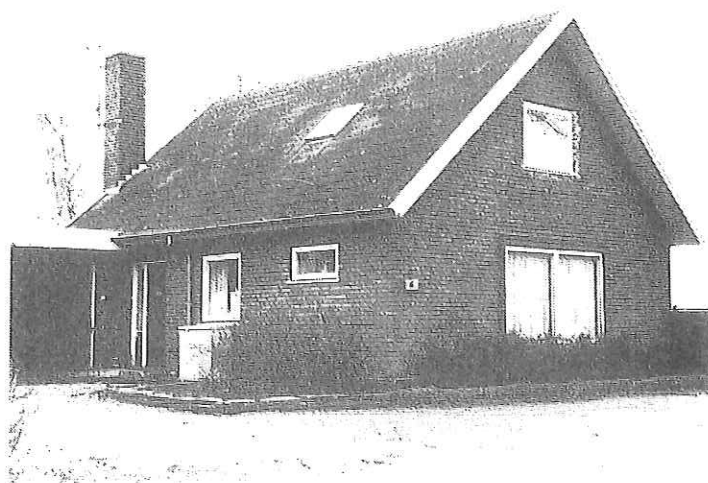
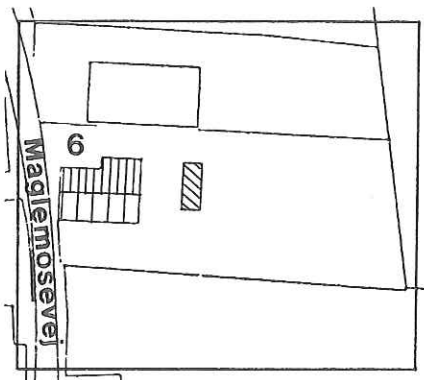
OBS. På gårdspladsen er formentlig den oprindelige brolægning bevaret. Idag dækket af perlegrus og ved porten asfalt.

Kommentar: Et af de allerfineste, velbevarede gårdanlæg i Marbjerg. Udviklingen har desværre også her krævet sit; alle vinduerne er udskiftet, men heldigvis er der inde mod gårdspladsen bevaret to af de gamle døre. Det eneste sted i Marbjerg, hvor disse oprindelige døre er bevaret.

MAGLEMOSEVEJ 6

Matr. nr. 8c

Enfamiliehus, fritliggende, med udnyttet tagetage. Opført ca. 1960.

Støbt, sortmalet sokkel; herover grundmuret med røde sten i løber/binderskifter. Vinduer 1-rudede, hvidmalede, tophængte med støbte *sålbænke*, ligeledes hvide. *Sadeltag* beklædt med *asbestcementplader*, med stort tagudhæng og hvide *vindskeder*. Blokformet skorsten med cementafdækning og tagrender af zink. Mod nord to vinduer samt hoveddøren, der er listebeklædt og lakeret; støbt trin med klinker foran døren.

Mod vest 1 stort vindue, indrammet af en udkraget kant af røde tegl.

På sydsiden fire vinduer, herimellem 1 terrassedør, samt to ældre veluxvinduer i taget.

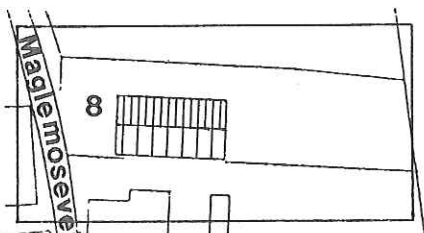
I nord en lille udbygning med fladt *built-up-tag*.

Lille prydhave.

Kommentar: Hustypen almindelig for perioden, men den eneste af sin slags i Marbjerg, derfor atypisk på dette sted.

MAGLEMOSEVEJ 8

Matr. nr. 8a

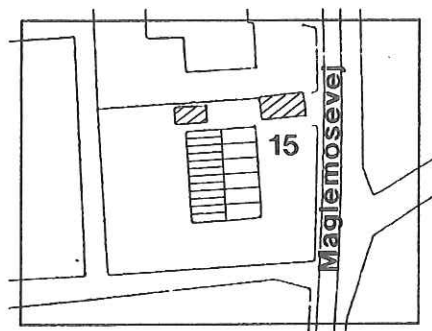
Industribygning - lager.

Fritliggende rektangulær bygning, opført i gasbeton, hvidmalet over en sortmalet sokkel. *Sadeltag* med flad hældning, beklædt med *asbestcementplader* i bølgeform. Faste støbejernsvinduer langs sydsiden og skydeporte af *pandeplader* mod nord; iøvrigt diverse døre og vinduer.

Kommentar: en af Marbjergs få rene industribygninger og som sådan ikke specielt spændende.

MAGLEMOSEVEJ 15

Matr. nr. 7c

Énfamiliehus i én etage, formentlig opført i slutningen af 1960'erne.

Bygningen ligger med gavlene i nord og syd og er meget dyb. Støbt cementsokkel. Mur af røde og brune mursten. *Sadeltag* med bølgeplader og lille tagudhæng. PVC tagrender og lille, muret skorsten med gnistfang. Vinduerne er lave, tophængte, uden sprosser, behandlet med sort træbeskyttelse; *sålbænke* af *rulskifter*. Vinduerne er anbragt i vinduesbånd.

Nordgavlen: er beklædt med en trykimprægneret, *en-på-to* bræddebeklædning, der er trukket tilbage i forhold til taget. Her findes tre døre, heriblandt indgangsdøren. Under et pladeoverdækket halvtag er en udendørs arbejdsplads. Østsiden: fire kvadratiske og fire lave vinduer.

Sydsiden: tre vinduer.

Vestsiden to store vinduer samt vinduer ved terrassedør.

Carport med tilhørende redskabsskur har bølgepladetag. Skuret beklædt med en vandret *en-på-to* beklædning af ru, pløjede brædder. Carportens stolper er behandlet med sort træbeskyttelse.

Have: stor prydhave, blandt andet med et stort lærketræ.

MAGLEMOSEVEJ 17

Matr. nr. 7aa

Enfamiliehus i én etage, opført 1959 ifølge BBR.

Bygningen har gavlene vendt mod øst og vest. Støbt cementsokkel, *blank mur* i røde, *blødstrøgne* sten i *løberforbandt*. *Sadeltag* med sorte asbestcementplader. Blokformet skorsten i røde mursten med cementpladeafdækning. Vinduerne tophængte, uden sprosser, med grøn træbeskyttelse; *sålbænke* af kantstillede sten. Vindskeder behandlet med sort træbeskyttelse. Rygningen er udformet specielt med en slags moderne "*ryg-ås*". Hoveddøren bræddebeklædt, malet med grøn træbeskyttelse, med overvindue; foran hoveddøren støbt trappe på to trin med stenfliser. Bryggersdøren ny med "*foraglede revler*", malet med grøn træbeskyttelse; foran døren en støbt trappe ligesom hoveddøren.

Nordsiden: to døre og ét vindue.

Vestsiden: ej beset.

Sydsiden: Hoveddøren samt stort dobbeltvindue og lille kvadratisk, højsiddende vindue.

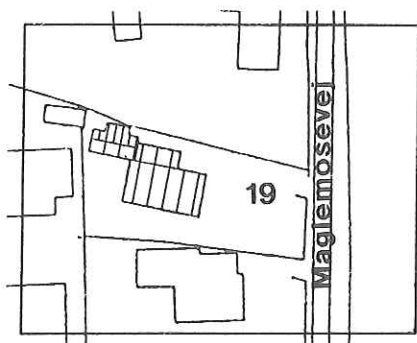
Østsiden: to vinduer.

Garagebygning af hvidmalet gasbeton; heri en vippeport af brædder, behandlet med brun træbeskyttelse. Arealet foran indgangen er overdækket med klare plastplader, båret af stolper, der er malet med sort træbeskyttelse.

Have: prydhave med stedsegrønne træer.

Ligusterhæk mod nabo.

MAGLEMOSEVEJ 19
Matr. nr. 7ab

Énfamiliehus, opført 1960.

Bygningen ligger med gavlene i øst og vest. Over støbt cementsokkel grundmuret med gule maskinsten. Gavlsiderne står i blank mur, mens langsiderne er overpudsede og grønmaled. Fladt *built-up-tag*, med *vindskeder*, der er behandlet med sort træbeskyttelse. Tagrender af zink. Vinduerne er todelte, tophængte uden sprosser og hvidmalede.

Nordsiden: to vinduer, det ene lille og enkelt-rammet samt hoveddøren. Hoveddøren har en glat *fylding* og et fast glasparti i den ene side samt et vindue øverst. Foran døren er et støbt dørtrin med mosaiksten og kakler.

Vestsiden: dobbelt terrassedør.

Sydsiden: fire store, sammenhængende vinduer.

Østsiden: to vinduer.

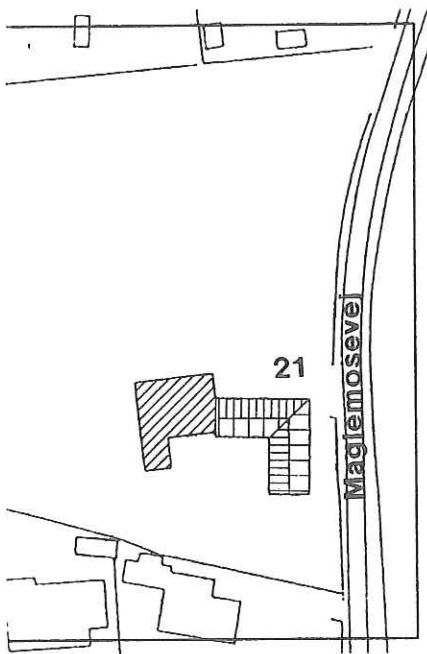
Bagest på grunden et udhus, ligeledes pudset og grønmalet, til værksted og værelse. Tag med ensidig taghældning og vindskeder med sort træbeskyttelse. Mod syd to vinduer af samme type som på hovedhuset samt en grønmalet dør med seks ruder. Små vinduer på nordsiden.

Haven: Prydhave med lidt nyttehhave samt drivhus bagtil.

Kommentar: fint, tidligt typehus, velbygget og i god stand.

MAGLEMOSEVEJ 21

Matr. nr. 7d

Énfamiliehus med udlænge, formentlig tidligere et husmandssted, opført 1904-05.

Stuehus i syd, vinkelret herpå og sammenbygget hermed en staldbygning. Parallelt med stuehuset ligger en fritliggende bygning, der rummer et værksted/stald. Stuehuset ligger med gavlene i nord og syd.

Sorttjæret sokkel af tilhugne kampesten herover grundmurede, gulkalkede mure med *sadeltag* beklædt med røde *falstagsten*. I *kippen* en skorsten af røde mursten med sokkel og udkrægning. *Vindskederne* er behandlet med brun træbeskyttelse.

Vinduerne er, formentlig i 1960'erne, udskiftet til tophængte vinduer uden sprosser, behandlet med træbeskyttelse.

Sålbænkene er støbte. Hoveddøren også fornyet til termorudedør med brædebeklædning, behandlet med træbeskyttelse.

Østsiden: ?

Sydsiden: På sydsiden er et grundmuret *udskud*, heri er indgangen på østsiden. Udskuddet har et tagpapbeklædt, fladt tag. Mod syd er tre vinduer, ligeledes tophængte, to med sålbænk af brune klinker.

Vestsiden: et vindfang og en nyere dør med to ruder samt et fast glasparti i den ene side; døren er behandlet med brun træbeskyttelse; op til døren et støbt trin.

Nordgavlen: et vindue i overgavlen. Uden på muren en høj, blokformet skorsten af gule sten med reliefmønster.

Stalden: Grundmuret, cementpudset og gulmalet. *Sadeltag* af *pandepalader*. Den østlige ende af stalden, der er bygget sammen med stuehuset har fladt tag med bølgeformede *asbestcementplader*.

Sydsiden: en nyere halvdør og tofløjet port, behandlet med brun træbeskyttelse, samt ældre to-rammet, seksrudet vindue, som måske er oprindeligt.

Nordsiden: tre staldvinduer, alle forskellige. En højsiddende, oprindelig revleluge her er rødmalet og har gamle beslag. Herunder ses også den oprindelige gule muroverflade med *jernvitriol* kalkning på røde sten. Murene er iøvrigt dækket til med et fiberpladeagtigt materiale, som er bemalet. I østenden tre styk højsiddende, tophængte lave vinduer samt ét ældre staldvindue med seks ruder og en nyere revlehalvdør med træbeskyttelse.

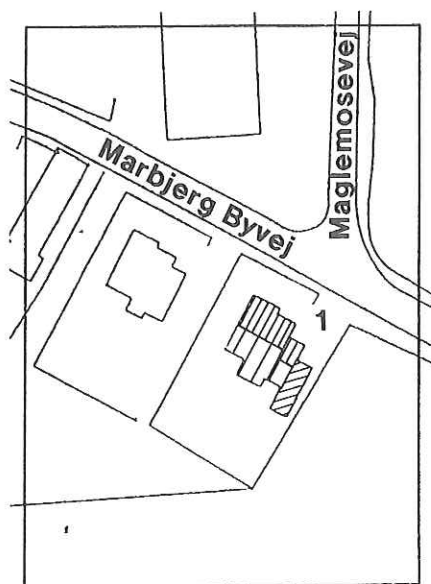
Østgavlen: ?

Gasbetonlængen i vest er gulmalet med asbestcementplader i bølgeform. Mellem gasbetonlængen og stalden er et areal, overdækket med klare PVC-plader.

Haven: stor, gammel have med mange frugttræer og nyttehaveanlæg. I vest støder grunden op til åen, her gror pil og el. Den nyere del af haven har nåletræer samt bambus.

Kommentar: anlægget er dejligt og har oprindeligt været helstøbt, men de senere ændringer, bla. de nye vinduer og sammenbygningen af stuehus og stald, er uheldige.

MARBJERG BYVEJ 1
Matr. nr. 9e

Enfamiliehus i en etage, opført 1960.

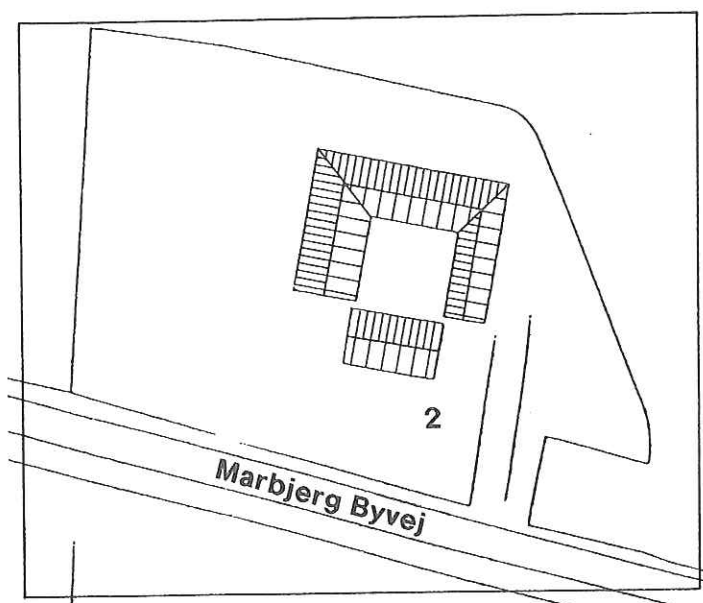
Lille, grundmuret hus på støbt cementsokkel, murværk af røde sten. Sadeltag med lav hældning, beklædt med asbestcementplader. Blokformet skorsten. Udhus af samme materialer, sammenbygget med hovedhuset. Nyere, tilbygget carport af brædder med brun træbeskyttelse. Vinduerne hvidmalede, uden sprosser, tophængte. Sålænke af klinker. Foran døren et lille tagudhæng, båret af stolper. Haven har store stedsegrønne planter, samt lav stensætning mod vejen.

Kommentar: nydeligt typehus i bedste upretentiøse stil, velbygget og velholdt.

MARBJERG BYVEJ 2 - RAVNSAGERGÅRD

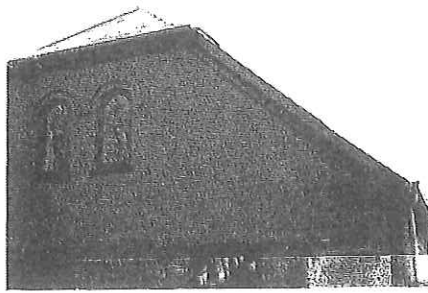
Matr. nr. 8b

Firlænget gårdanlæg med landbrug. Opført år 1900.

Stuehus fritliggende mod syd, med gavle i øst og vest. De tre udlænger sammenbyggede omkring en gårdsplads.

Stuehuset: Høj, let fremspringende kampestenssokkel; herover røde maskinsten i løber/binderforbandt med fremstående; hvide fuger (hamborgfuger). Murene afsluttes af en dobbelt *savskiftesims* med udkragede led. Herover sadeltag med 3/4 valme. Blokformet skorsten. Alle vinduer nyere, tophængte med 1 rude og behandlet med brun træbeskyttelse. Under vinduerne sålbænke af brune klinker. Hovedindgangsdøren ny med fast rudeparti i den ene side og over døren; op til døren tre støbte

trin. Både døre og vinduer sidder i oprindelige murhuller med dobbeltstens-stik over. I gavlene, hvor savskiftegesimsen løber om hjørnet og op langs taget, er to smalle vinduer sammenstillet i et dobbeltbuemotiv.

Nordsiden: tre vinduer, en dør og et støbejernsvindue i kælder.

I vestgavlen to vinduer i undergavlen samt to rundbuede vinduespar i overgavlen.

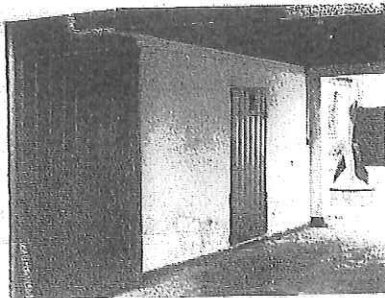
På sydsiden mod haven er fire vinduer og en midterplaceret dør ud til en høj, støbt terrasse med tre trin.

Østgavlen er som vestgavlen; dog har vinduerne i overgavlen her et rundbuet prydskifte.

Alle udlængerne er grundmurede, hvidmalede over en sorttjæret sokkel. Murene afsluttes af en to-ledet gesims; herover *sadeltage*, beklædt med asbestcement. Tagrender af zink. På alle længer samme type støbejerns-staldvinduer med støbte, sortmalede cementsålbænke. Alt træværk er rødmalet; en del af portene er oprindelige med de for perioden typiske profilerede brædder.

Østlængen: På vestsiden ind mod gården en tofløjet port og en åben garage samt en revlehalvdør. På østsiden seks staldvinduer; her er også to oprindelige revledøre med profilbrædder, ligeledes den store to-fløjede port. I nordgavlen er to staldvinduer samt en revlehalvdør og en luge i gavlen, alt oprindeligt. I sydgavlen er to nye 1-rudede vinduer i undergavlen samt i *overgavlen* to små støbejernsvinduer af samme type som i vestgavlen.

Nordlængen: På sydsiden, mod gården fem staldvinduer samt 1 revlehalvdør og 1 to-fløjet port. På nordsiden er fire staldvinduer samt en to-fløjet, nyere port med buet overligger.

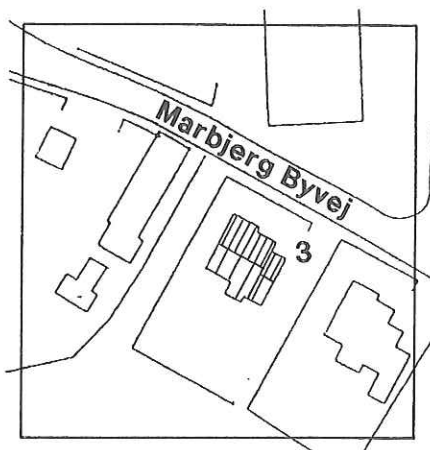
Vestlængen: Har oprindeligt haft sadeltag ligesom østlængen, men er blevet udvidet i bredden og taget forhøjet med et ryttertag. I nordgavlen tre staldvinduer samt ny to-fløjet port med lige overligger. Langs taget en udkraget gesims. Vestsiden har fem staldvinduer samt nyere to-fløjet port, der i højden går op i taget. I sydgavlen en skydeport af pandeplader samt to staldvinduer; i overgavlen to små staldvinduer.

Haven er en prydhave; en allé af rønnetræer fører på østsiden fra vejen op til gården.

Kommentar: Fint, helstøbt anlæg fra sin tid; de nye døre og vinduer i hovedhuset kunne dog med fordel ved en evt. udskiftning erstattes af nogle mere korrekt udformede.

MARBJERG BYVEJ 3
Matr. nr. 9d

Enfamiliehus i en etage, opført 1960.

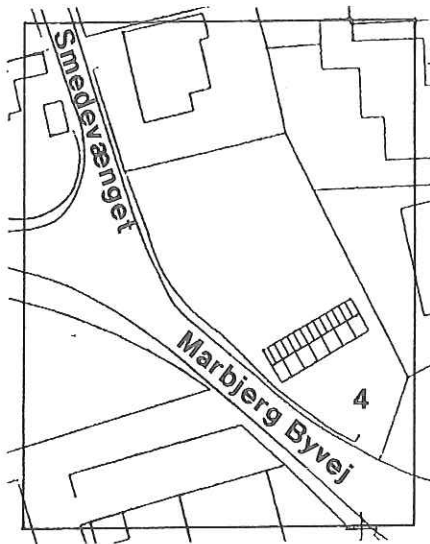
Huset svarer fuldstændig til Marbjerg Byvej 1, men har dog to blokformede skorstene. Ingen carport.
Forhave kantet mod vej af klippet tjørnehæk. Enkelte frugttræer og et enkelt lærketræ. Bagtil en nyttehøve.
Komentar: et velholdt hus.

MARBJERG BYVEJ 4
Matr. nr. 22

Enfamiliehus med udnyttet tagetage. Bindingsværkshus, opført omkring år 1800.

8 fag bindingsværk med påbygget udhus i østenden. Ingen fodrem; gennemstukne, sorttjærede stolper med løsholter

imellem. Alle løsholter fornaglede. *Tagremmen* idag skjult af *sugfæl*. Alle tavl hvidkalkede, alt træværk iøvrigt malet i blågrå farve.

Stråtækt sadeltag med *kragtræer*. I taget en kvist mod syd. I kippen en skorsten med sokkel og udkrøgning, hvidmalet. I gavlen en nyere, upudset, men hvidmalet skorsten med cementafdækning.

Langs huset en støbt cement-rende med rille til tagdryppet. Sydsiden, gennemgået fra vest mod øst:

1. fag oprindeligt dørfag med en overligger med svalehaleudskæring samt krog til revledør, idag fire-rudet vindue her.
2. fag nyere tre-rammet, tre-rudet vindue med forsatsrammer.
3. fag oprindeligt dørfag, men døren har været lavere. Idag ældre fyldingsdør, hvis alder er vanskelig at bedømme. Karmene har profil udadtil.
4. & 5. fag gamle vinduer med forsatsrammer.
6. fag nyere vinduer.
7. fag gammelt vindue. Her ses *syldstene*.
8. fag ældre vindue.

Kvistvinduet i taget kan være gammelt, men har usædvanlig rudeformat; er blåmalet med tre, sorte *brædder på klink* i inddækningen til stråtaget og brædder med sort træbeskyttelse i siderne.

Ved skorstenen i kippen seks brædder på klink som afdækning mod tag.

Østgavlen: *overgavlen* har en meget smuk, sorttjæret, tætstillet bræddebeklædning med dæklister over samlingerne. 1 luge udskåret i gavlen, umiddelbart over tilbygningen.

Nordsiden, gennemgået fra øst mod vest: fin opskalkning af stråtaget. Her ingen kviste.

2. & 3. fag nye to-rammede, tre-rudede termovinduer. I 3. fag oprindeligt dørfag med karm bevaret. Sylden er højere her.
4. fag meget bredt fag.
5. fag blåmalet dobbeltfløjet havedør med 12 ruder i hver fløj.
6. fag lille, rigtig gammelt vindue én-rammet med to ruder.
7. fag ældre vinduer, dog meget bredt.
8. fag ældre vindue, dog meget bredt, oprindeligt var her et dørfag.

Vestgavlen: 4 fag bred med langsgående bånd, de såkaldte *sidebånd*. Den oprindelige beklædning af overgavlen er gemt bag vandret bræddebeklædning, hvori er to nye, hvide to-rammede, tre-rudede termovinduer. Knægtbåret vandbrædt med tagpap. Sorttjærede vindsceder.

Stald/udhus/bryggers:

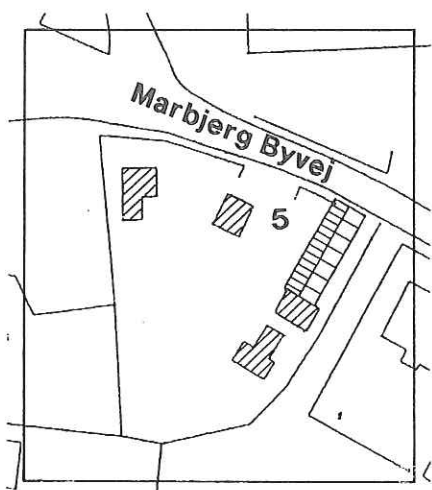
På høj, støbt, malet sokkel, sort med pudsede og hvidmalede mure, sort vindsceder. Mod syd en blågrå, ny revlehalvdør og et staldvindue i støbejern. Mod øst tre staldvinduer, mod nord to. Det flade tag lagt med pandeplader.

Haven: en prydhave med forskellige planter og ølandsflisegang. På nordsiden en mængde lavendelbede. Beplantning af fyrretræer, birk o. lign.

Kommentar: et smukt, vel vedligeholdt hus med usædvanlig mange ældre vinduer bevaret og adskillige interessante bygningsdetaljer. Den lille tilbygning i østgavlen underordner sig det gamle hus på en fin måde.

MARBJERG BYVEJ 5
Matr. nr. 3c og 3i

Enfamiliehus med udnyttet tagetage. Opført 1827, ifølge BBR.

Bindingsværkshus med gavle mod nord-syd; nordgavl i vejskel. Ca. 11 fag (måske 12) med kampestenssyld, bindingsværk med gennemstukne bjælker, stråtag med *kragtræer*. Overpudset med glat, dækkende og rødmalet (*dodenkopfarvet*) puds. I sydgavlen en udvendig skorsten.

Østsiden: sorttjæret syld af kampesten med glatpudset, rødmalet mur, her fem nye vinduer, torammede, tre-rudede termovinduer behandlet med brun træbeskyttelse.

Nordgavlen: ud mod vejen ingen vinduer - *overgavl* af *en-på-to* brædebeklædning, behandlet med sort træbeskyttelse.

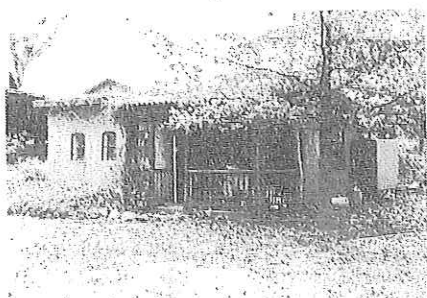
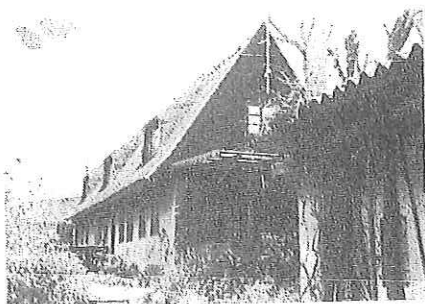
Vestsiden: tre nyere, store kviste i stråtaget med tre-rammede med to ruder i hver ramme.

Sydgavlen: her en tilbygning af træ, *en-på-to* beklædning, behandlet med sort træbeskyttelse.

Sydligst i haven et muret hus med fladt tag med ensidig taghældning. Mod østsiden en høj skorsten, samt en halvtagsbygning af træ, behandlet med sort træbeskyttelse. Mod vest og nord støbejernsvinduer med 12 ruder i hver ramme.

I haven, der mod vejen er heget af et stengærde, er adskillige nåletræer, dog også bøg og et enkelt æbletræ. Bag huset, et stort asketræ. Vestligst i haven er en carport af træ med tag af klare PVC-plader.

Kommentar: et fint, gammelt hus, der hører til blandt den oprindelige bebyggelse i Marbjerg.

MARBJERG BYVEJ 6
Matr. nr. 14a

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført omkring 1874.

Bygningen ligger med gavlene i øst og vest. Mod vest en tilbygning - et bryggers eller værksted og på nordsiden et *udskud*.

Over støbt sorttjæret sokkel, grundmuret og overpudset med gulmalet *sprutpuds*. Sadeltag med røde cementtagstensplader med tagrende af brun PVC. Nye dobbelte *vindskeder* samt *sugfjæl* af imprægneret fyrretræ. Vinduer næppe oprindelige, tre-rammede med 1 rude i hver ramme, tophængte, grønmaledede med støbt *sålbænk*. Vinduerne har nu koblede rammer. Hoveddør lakeret pladedør med vindue i midten, formentlig fra 50'erne. Foran døren et støbt trin.

Sydsiden: to vinduer samt to ens døre og en udestue af glas og træ, malet olivengrønt. På tilbygningen i vest er et fast vindue med en ældre ramme; vinduet er en-rammet med otte ruder. Her også en nyere halvdør.

Østsiden: et tophængt vindue, to-rammet med én rude i hver ramme; sålbænke af røde klinker. I *overgavlen* et nyt termovindue to-rammet med tre ruder i hver ramme.

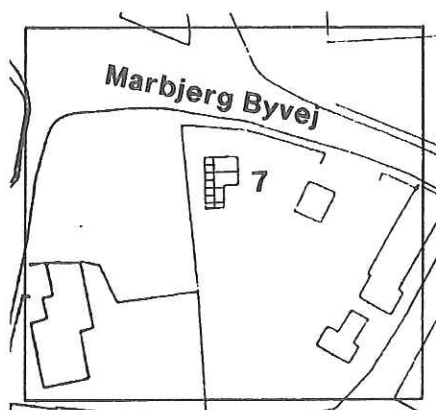
Nordsiden: to vinduer - ét to-rammet med én rude i hver ramme samt et tre-rammet med én rude i hver ramme, sidehængt; sålbænke af røde klinker. Muren synes at blive tykkere nedadtil på dette sted. Her også et *udskud* med selvstændig taghældning. I *udskuddet* et tre-rammet, sidehængt vindue med én rude i hver ramme samt et lille to-rammet, ligeledes sidehængt vindue med én rude i hver ramme; alle vinduerne er grønmaledede. I taget en skorsten i gule sten med udkrugning og rør.

Vestsiden: *Udskuddet* har her to-rammet, fire-rudet vindue, grønmalet med støbte sålbænke. I *overgavlen* på hovedhuset: ny en-på-to-beklædning af imprægneret fyrretræ. Her et to-rammet, ældre to-rudet vindue, grønmalet.

Haven: er en usædvanlig oplevelsesrig prydhave, men også med plads til store nyttehavearealer, samt høns, nyt drivhus og bassin. I forhaven et ældre bræddelegehus af brune brædder med tagpaptag. I baghaven op mod markerne i vest er et gammelt stengærde.

MARBJERG BYVEJ 7

matr. nr. 3g

Marbjerg bys Vandværk

Rektangulær, muret bygning af røde tegl i krydsforbandt på støbt sokkel med fladt tag med tagpap. Støbte trin op til jerdør. På siderne ruder i blå jernrammer.

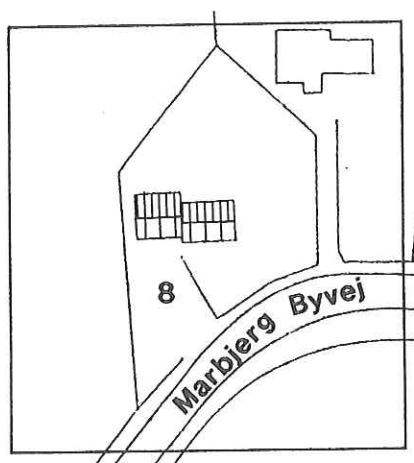
På østsiden af den murede bygning og sammenhængende med denne er en bræddebeklædt tilbygning, behandlet med brun træbeskyttelse, dækket med rødt bølgepladetag.

På sydsiden af bygningen endnu en tilbygning - delvis nedgravet i jorden. Tilbygningen er muret og pudset med grå puds og har fladt tag.

Anlægget består af en græsplæne, indhegnet af et trådhegn med to jernlåger ud mod vejen. Sydligst på grunden tre store træer.
Kommentar: et urimeligt trist og uskønt anlæg.

MARBJERG BYVEJ 8

Matr. nr. 3a

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført 1899, ifølge BBR.

Bygningen ligger med gavlene øst-vest, et bryggers sammenbygget i vestenden.

Over let fremspringede, sorttjæret granitstenssokkel står huset grundmuret med grovpudsede og hvidmalede mure. Sadeltag med sorte bølgeplader. I kip en pudset, hvid skorsten med sokkel og udkrægning. En enkelt *vindskede*, behandlet med sort træbeskyttelse, zinktagrender. Vinduerne er tre-rammede med tre termoruder i hver ramme, gråmalede. Støbte, gråmalede *sålbænke*. Fladbuede stik over vinduerne. Hoveddøren ny trefyldingsdør med fast glasparti med tre ruder i højre side. Foran døren et granittrin.

Sydsiden: to vinduer og en dør.

Østgavlen: to vinduer med to rammer og tre ruder i hver ramme samt i top et termovippevindue behandlet med sort træbeskyttelse.

Nordsiden: en ny termorudedør med otte ruder, hvidmalet samt et tophængt vindue med én rude samt et lille vippevindue.

I taget stor *pultkvist* med tre to-rammede vinduer med tre ruder i hver ramme. Kvisten er opbygget af ru, pløjede brædder, tilsyneladende uimprægnerede.

Vestgavlen: I *overgavlen* et vindue som i østgavlen.

Bryggerset har en høj, blokformet, pudset skorsten med cementafdækning. Mod syd en dør og et tophængt vindue, begge nyere. Mod syd et træskur med klare plastplader over og nye grå revleporte samt en revlelåge af nye fer og not brædder.

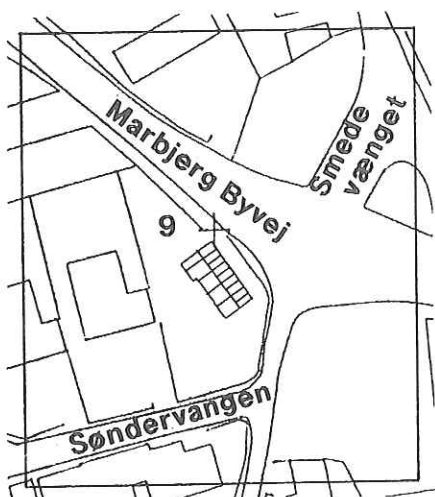
Haven: en prydhave med et nyt sekskantet, åbent lysthus med stråtag. Ved indkørslen to prægtige kastanjetræer. Der er langs marken i vest et formentlig nyere stengærde, men det er karakteristisk for alle husene mod markerne i vest, at marken ligger højere end husene og deres haver.

Kommentar: et århundredeskiftehus, der gennem bla. vinduesudskiftninger har skiftet karakter.

MARBJERG BYVEJ 9

Matr. nr. 2k

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført år 1900, ifølge BBR.

Den syv fag lange bygning ligger med gavlene i nordvest-sydøst, på vestsiden et lille *udskud*. I nordenden en carport tilbygget.

Over sorttjæret sokkel, et grundmuret, hvidmalet længehus med sadeltag, beklædt med røde bølgeplader; vindskeder blåmalede. En blokformet, berappet skorsten i kippen.

Nye, tophængte vinduer uden sprosser, alle blåmalede; *sålbænke* af klinker, gråmalede. Hoveddør med *fylding* og rude samt fast glasparti til venstre, også blåmalet.

Siden ud mod vejen (østsiden): Seks vinduer og én dør.

Sydøstgavlen: to vinduer - et i *overgavlen*.

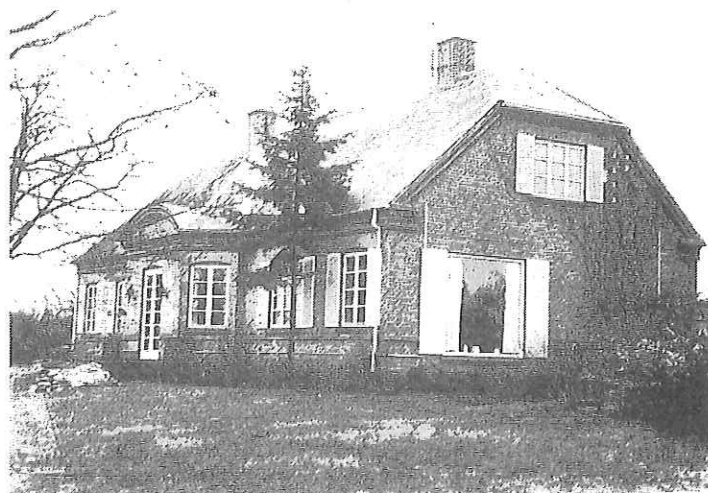
Siden mod haven (vestsiden): et lille *udskud* med blå revledør. Nordvestgavlen: i *overgavlen* et vindue i det oprindelige murhul, men det nye vindue er bredere, derfor udvidet. Carport af træ, behandlet med hvidpigmenteret træbeskyttelse og klart PVC-tag. Carporten forlænget i et halvtag af samme materiale.

Haven: langs huset er småsten. Ud mod vejen en høj ligusterhæk, hvori er en ældre havelåge, også blåmalet. Eneste store træ en rødgran, derudover syren, birk samt søjletuja ved terrasse.

Kommentar: vedligeholdelsestilstanden i orden - men hovedindtrykket er spartansk.

MARBJERG BYVEJ 11 - TOFTEKÆRGÅRD

Matr. nr. 2a

Firelænget gårdanlæg med landbrug, opført år 1900, ifølge BBR.

Fritliggende stuehus i én etage med udnyttet tagetage og kælder. Vinkelbyggede udlænger samt fritliggende skure.

Stuehuset ligger på en høj med gavlene i øst og vest.

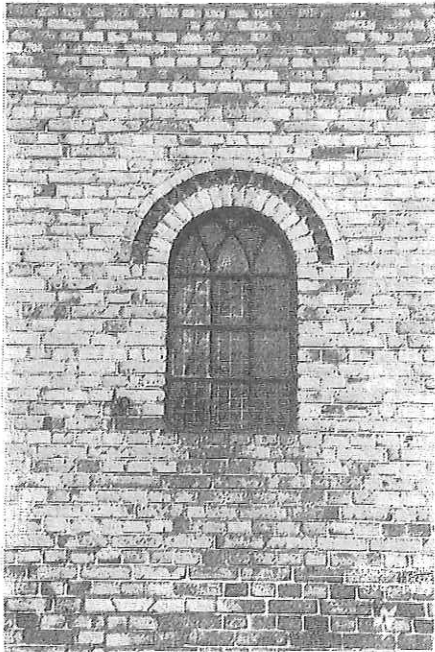
På støbt sokkel med *kvaderpudsning* i cement. Herover gule maskinsten, *krydsforbandt* med *skårne fuger*. Usædvanlig rigt profileret gesims bla. af *formsten*: snoet bånd, binderskifte, *savskifte*, binderskifte, savskifte, binderskifte. *Sadeltag* med *trekvarvalme* ved gavle, beklædt med relativt nylagt skifer. To symmetrisk anbragte blokformede skorstene i gule sten med cementafdækning, nyere. Både døre og vinduer i oprindelige, fladbuede helstenstik og murhuller. Dog er partiet omkring hoveddøren, der formentlig har været bredere - *petringer* i venstre side - samt partiet omkring det vestligste vindue, der formentlig har været bredt - blevet ommuret. Alle vinduer er nye termovinduer med hvidmalet træ, to-rammede med tre ruder i hver ramme, det brede vindue er dog trerammet. Alle vinduer har faste, hvide jalousiskodder.

Sydsiden: Hoveddøren ny, glat dør med indfræsede fyldingsmønster, hvidmalet, med fast glasparti til venstre og overvindue af glas. Samme type glasparti ved bryggersdøren, der er bræddebeklædt. To to-rammede samt ét tre-rammet vindue med tre ruder i hver ramme, dog også ét to-rammet vindue med to ruder i hver ramme.

Østgavlen: er symmetrisk opbygget med to vinduer i undergavlen og to vinduer med fælles rundbuemotiv i overgavlen - med rundbuede stik med *prydskifte* over. Nedgang til kælder med støbte cementvanger og trægelænder af hvidmalede brædder. En hvidmalet, nyere dør med seks ruder øverst og tre fyldinger nederst ind til kælderen.

Nordsiden: centralt er en oprindelig karnapudbygning med en *segmentfronton* over, hvor det tidligere nævnte gesimsmotiv også findes. I karnappen en to-fløjet hoveddør ud til en terrasse samt to vinduer uden skodder. Taget over karnappen er pyramideformet med inddækning af zink foroven kronet af en

lille vindfløj. Iøvrigt er der i nordfacaden fire vinduer med henholdsvis to og tre rammer, med tre ruder i hver ramme. Vestgavlen: gavlmotivet løber om hjørnet og op langs gavlkanten i en noget reduceret form.

Udlængerne.

Østlængen.

En høj sokkel af kampesten med brede cementfuger, herover gule sten i krydsforbandt. Over soklen går muren 1/4 sten ind og gesimsen markeres diskret med fem kvartstensudkragede skifter. Taget har flad hældning og er beklædt med *pandeplader*. Østsiden: den nordre ende meste intakt; her er to almindelige vinduesfag (to-rammede, tre-rudede nye termovinduer, trykimprægnerede, røde) og to rundbuede, rødmaledede støbejernsvinduer med ni ruder og buede "gotiske" vinduer øverst. Over disse vinduer er et halvstensstik savskifte og prydskifte over. Øverst under gesimsen er ældre, vandrette staldvinduer med otte ruder. Tre *jernankre* markerer etagedækket inde i bygningen. Omtrent midtpå afslører en udstøbning i fundamentet, at en port formentlig er forsvundet her. Ligeledes er tre rundbuede støbejernsvinduer forsvundet her og istedet erstattet med rektangulære faste ruder og senere tilkomne udluftningskanaler.

Nordgavlen: sorttjæret kampestenssokkel, muren her gulmalet. I undergavlen ét af de oprindelige rundbuede støbejernsvinduer. I overgavlen er der iøvrigt udkraget omløbende gesimsled. Ét bredt, rundbuet vindue (formentlig tidligere en lugeåbning, idag gjort mindre i bunden).

Vestsiden: én dør med oprindeligt granittrin samt én oprindelig portåbning med nyere, rødmaledede revledøre samt nyere garagevippeport. Ét nyt termovindue samt tre små støbejernsvinduer og fire jernankre.

Sydælengen.

Østgavlen: synes oprindeligt at have været lavere - og er, ifølge BBR, opført 1936. Støbt sokkel, men ét skifte over soklen er et kvartstensudkraget led, herover er muren i gule sten i krydsforbandt. Fugebehandlingen er anderledes end i øst- og vestlængen. En bred port med støbt, armeret overligger er tilmuret. Også her er der nye faste vinduer.

Sydsiden: her gulmalet over sort sokkel. Rød *trempe*loverdel, glat afskåret. Flad hældning på det pandepladebeklædte tag. To store, røde pandepladeskydeporte i fuld højde med bygningen. To faste vinduer, her røde samt en rød bræddedør i et læskur af brædder, behandlet med hvid træbeskyttelse. En nyere, rød bræddelem. Vinduerne har støbte, sortmalede sålbænke. Et skur til heste af samme materialer og farve.

Vestsiden: Gulmalet og to vinduer. I tremplen en ældre dobbelt luge, også rødmalet.

Nordsiden: tre 12-rudede staldvinduer. En stor rødmalet skydeport af *korrugerede* plader. I tremplen en dobbelt revleluge.

Oven på pandepladetaget en overbygning.

Vestlængen.

Østsiden: oprindelige længe, sort sokkel, gulmalet. To oprindelige staldvinduer, rundbuede samt to nye rødmaledede vinduer.

En tofløjet, ældre revleport med tofløjet, indadgående luge over. Fire jernankre.

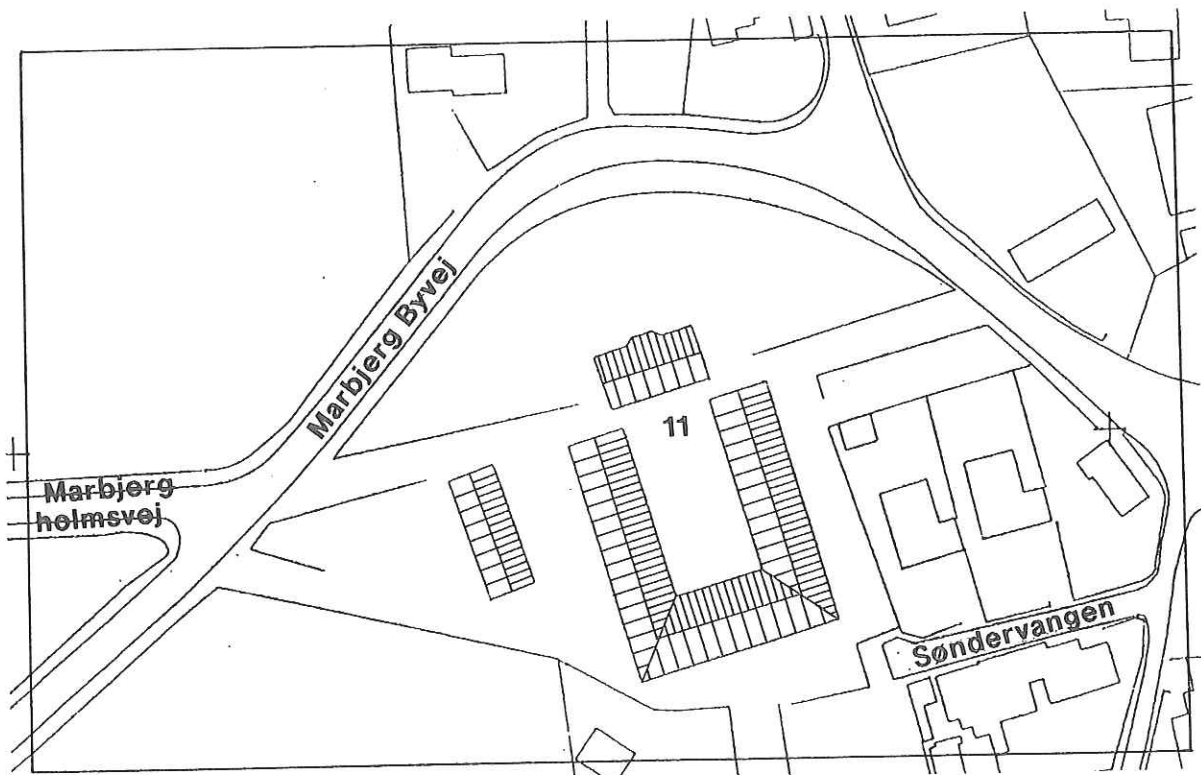
Nordgavlen: gulmalet mur over en sort sokkel. Stort nyt vindue med sålbænk. Herover nyere rødmalet luge i den oprindelige rundbuede åbning.

Vestsiden: gulmalet mur, men taget er her beklædt med sorte bølgeplader. Tre af de oprindelige staldvinduer bevaret samt to nye og fire små staldvinduer øverst. Én ny bræddedør og én rødmalet nyere bræddeskydeport. Én rødmalet indadgående luge, måske oprindelig. I taget en stor udluftningskanal.

Garage: fritliggende, muret, (nyere) hus. Ingen sokkel, gulmalet, løberforbandt. Ensidig taghældning, beklædt med pandeplader. Mod øst et vindue af ny type, med sort, støbt sålbænk. Mod nord et vindue og en revledør. I vest to store bræddeskydeporte, beklædt med korrugerede plader samt to åbninger med måske indvendigt gående skydeport, beklædt med glatte plader.

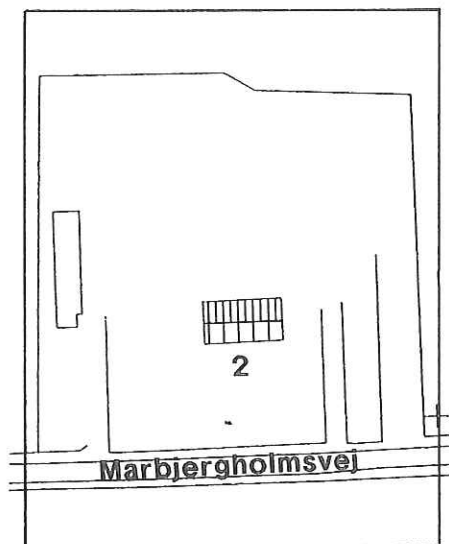
Haven: en prydhave med store træer; ud mod Marbjerg byvej en nyere ligusterhæk. En vej kantet af lindetræer løber fra landevejen gennem gårdspladsen mellem stuehus og udlænger. Alléen er ved Marbjerg byvej blokeret af to store kampesten for at hindre gennemkørsel.

Kommentar: et flot gårdanlæg fra århundredeskiftet med arkitektoniske ambitioner; dog har nogle af de senere forandringer ikke forskønnet anlægget.

MARBJERGHOLMSVEJ 2 - MARBJERGHOLM

Matr. nr. 3a

Gårdanlæg med landbrug. Formentlig opført omkring 1900, men udlængerne er nedbrændt august 1992.

Stuehuset er fritliggende med gavlene i øst og vest; det er i én etage med udnyttet tagetage og kælder. Over en sokkel af tilhugne kampesten står murene med røde maskinsten i krydsforbandt. Gesims af fire kvartstensudkragede led, som løber om i gavlen. *Sadeltaget* er beklædt med sorte cementsten. I kippen to blokformede skorstene med cementafdækning. Vinduerne: overalt nye, hvide termovinduer i de oprindelige murhuller. *Sålbænke* af skifer, båret af lille udkraget hylde. Nordsiden: Hoveddøren, ny, listebeklædt, lakeret med fast glasparti med fire ruder til venstre for døren samt fast overvindue, opdelt i tre ruder. Op til døren to trin med gule klinker. Fem vinduer, heraf ét lille, højsiddende, tophængt, sidder dog i oprindeligt vindueshul, der blot er muret til forneden. I kælderen et vindue med lyskasse foran. Vestgavlen: to vinduer i undergavlen, ét højsiddende og ét vippevindue, opdelt i ni ruder. I overgavlen to oprindelige rundbuede vinduer med *tværpost*.

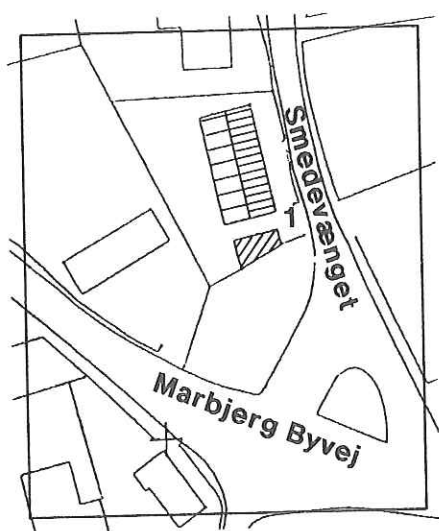
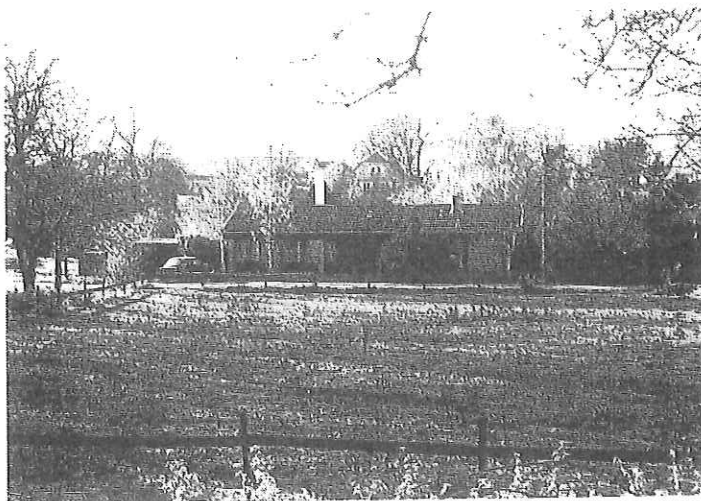
Sydsiden: syv fag, heraf to brede tre-rammede. Alle med *tværpost* og én rude i underrammen. I midten tofløjet hovedør, flankeret af to smalle vinduer. I taget en stor, ikke oprindelig taskekvist med muret front, flunkerne bræddebeklædte med nye trykimprægnerede brædder. I taskekvisten to tre-rammede vinduer med én rude i hver ramme.

Østsiden: ny dør (der er ikke stik over døren) samt lille, nyere tophængt vindue. Op til døren to støbte trin og sammenbygget hermed en kældertrappe på 11 trin. I gavlen to rundbuede vinduer, men her med nye grønne termoruder. Rundingen i buen er dækket af trykimprægnerede brædder på *klink*.

Haven: en prydhave med store bøgetræer. To allé går vinkelret ind på hver side af huset.

Kommentar: Fint, enkelt stuehus fra århundredeskiftet - det er ét af de på egnen sjældne, røde murstenshuse, i Marbjerg er således kun Tjørnemosgård og Ravnsagergård i røde sten.

SMEDEVÆNGET 1
Matr. nr. 8h

Enfamiliehus i én etage, opført 1970, ifølge BBR.

Grundmuret typehus på støbt sokkel af cement, mure af gule sten. Sadeltag med lav taghældning, beklædt med sorte *asbest-cementplader*. Inddækkede tagrender bag *vindskeder*, malet med sort træbeskyttelse.

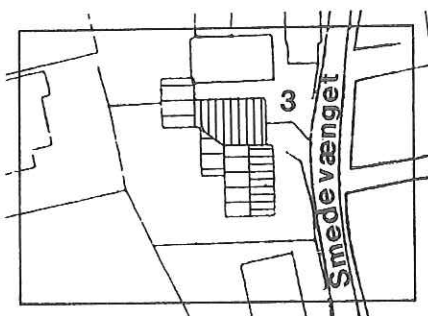
Huset er opdelt i seks fag af tværgående vægge. Imellem disse vægge er tilbagetrukkede vinduer fra gulv til loft. Taget hviler på høj *rem*, malet med sort træbeskyttelse; *overgavlene* er bræddebeklædte, malet med brun træbeskyttelse. Carport, malet med brun træbeskyttelse, forbundet med huset med et stakit. Hoveddøren beklædt med "planker og nagler". Foran døren en skiferbeklædt trappesten. I næste fag er indgangen til brygger-set.

Haven prydhave med fyr, birk og bambus.

Kommentar: huset er i udmærket stand, men afviger fra den traditionelle bebyggelse med facadeopdelingen og de store, dybtliggende vinduer.

SMEDEVÆNGET 3

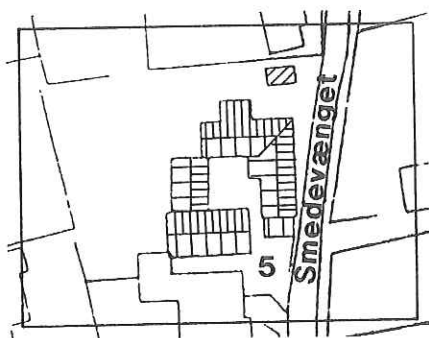
Matr. nr. 8g

Enfamiliehus, vinkelbygget i én etage med kælder, opført 1971 ifølge BBR.

Over støbt sokkel af cement mure af gule sten, et løberskifte vekslende med et skifte af 2 løbere og 1 binder.
Helvalmet tag med asbestcementplader. Mod øst, stor blokformet skorsten med cementafdækning. Vinduer tophængte, énrudede, brunmalede med sålbænke af brune klinker.
Hoveddøren tilbager trukket, brunmalet med glasdør, opdelt i fire ruder med fast, todelt rudeparti til højre. Op til døren to støbte trin med brune klinker og smedjernsgelænder.
Østsiden: tre vinduer og en dør.
Sydsiden: Et vindue, derunder to kældervinduer med lyskasser. I vinkeludbygningen et tredelt fast panoramavindue.
Vestsiden: Tre vinduer og en verandadør i glas. I kælderen et todelt, fast vindue med dør af glas med udgang til en terrasse, der er overdækket af den øverste stenflisebelagte terrasse.
Nordsiden: Et blyindfattet vindue og en dør med glas øverst og et parti med glassten, samt i kælderen ét vindue. Her også stor udvendig skorsten i forbandt med muren, afsluttet af cementafdækning med rør. Mod naboen en høj teglhængt mur, som mod øst er udnyttet som bæring for et garagetag.
Prydhave med mange nåletræer.
Kommentar: Velholdt og gedigent parcelhus, men i sin egen parcelhusstil, der er afvigende fra den traditionelle bebyggelse.

SMEDEVÆNGET 5 - MARBJERG SMEDIE
Matr. nr. 17b

Stuehus med erhverv, opført 1850 ifølge BBR. Ifølge arkivalske oplysninger kan det nuværende stuehus føres tilbage til 1847, men smediens eksistens dokumenteres arkivalsk allerede i 1811 og bygningerne kan meget vel være ældre.

Stuehus, øst-vestvendt med udnyttet tagetage. Høj, sorttjæret kampestenssokkel, herover grundmuret og hvidmalet. Stejlt sadeltag med asbestcementplader. Vinduerne er nye termoruder, brun træbeskyttelse, to-rammede, trerudede. Sålbankene er sortmalet tegl. Hoveddøren, ny, brun træbeskyttelse med rude øverst.

Sydsiden: Fem vinduer og et ovenlysvindue og en stor trekantet tagkvist med to torammede, trerudede vinduer; uden om disse er hvidmalet *en-på-to beklædning* og sorte *vindskeder*. Påbygget, overdækket, højtliggende terrasse med stenfliser.

Vestsiden: Gavlen med omløbende *sparrenkopgesims*. Stuehuset er forhøjet og har fået stort tagudhæng og i den forbindelse er gesimsen delvis afhugget. Idag to vinder: et lavt, fast højt-siddende termovindue, 16-rudet, brun træbeskyttelse med sålbænk som i syd. I *overgavlen* et to-rammet, trerudet vindue. Nordsiden: Tre vinduer som i syd samt to-fløjet havedør med 16 ruder ud til terrasse med stolper malet med brun træbeskyttelse, overdækket med klar bølgeplast.

Østgavlen:

Østlængen.

Sammenbygget med stuehuset i vinkel.

På høj, sorttjæret *kampestenssyld*, delvis bindingsværk. Tidligere var der gennemstukne bjælker; nu visse steder uden *løsholter*. Løsholtene går over stolperne, altså *sidebånd*, disse kan dog være fornyede. Sorttjæret bindingsværk, murede, hvidmalede *tavl*, Sadeltag med asbestcementplader, heri høj, blokformet skorsten i gule sten med cementafdækning og stige trin.

Vestsiden: Ét almindeligt vindue, to døre og et 16-rudet vindue. Foran den sydligste dør to trin af brosten. Forhøjet med trempel, således at tagetagen kan udnyttes, her to ovenlysvinduer.

Sydsiden: I syd er et hvidmalet materialeskur påbygget, med ensidig taghældning og asbestcementtag. Overgavlen med sortmalede fer og notbrædder og store vindskeder.

Østsiden: Fem fag bindingsværk; må oprindeligt have været seks, her to vippevinduer, brun træbeskyttelse med sålbænke som tidligere nævnt. På stolpen op mod stuehuset med tømmermærket "3" er en *stabel* fra en port.

Vestlængen - formentlig staldlængen:

Sorttjæret bindingsværk på sorttjæret kampesyld. Tavlene udmurede, hvidmalede. Sadeltag med sort pladebeklædning med bræddemønster.

Nordsiden: Tre fag bindingsværk med tidligere dør i vestligste fag.

Vestsiden: Fem fag bindingsværk på sort sokkel. Her kalket over tavl og bindingsværk. To støbejerns staldvinduer, rødmalede.

Mellem vestlængen og sydlængen er en lille muret forbindelsesbygning med fladt tag. Den lille mellebygning har mod øst et rektangulært støbejernsvindue med otte ruder.

Østsiden: To nyere *fyldingsdøre* med mattede glasruder øverst, brunmalede. Foran dørene støbte trin. To ni-rudede, rødmalede støbejerns staldvinduer med vippe øverst. I taget er over døren bræddeluge med *pultkvist* med zinkinddækkede *flunker*.

Sydlængen - Smedien:

Vestsiden: Grundmuret, pudset, gulmalet. To relativt store 12-rudede støbejerns vinduer. Sadeltag med lav hældning og sort asbestcementtag. Høj, blokformet, hvidmalet skorsten med rør mod syd.

Nordsiden: Tre vinduer som i vest. Alle vinduer støbte, sortmalede sålbænke.

Østsiden: Skydeport af sortmalede *revler* og et fast vindue.

Sydsiden: Fem vinduer som i vest.

I skellet mod syd en carport af gasbeton med ensidig taghældning, asbestcementtag. Gulmalet over en sort sokkel. I vest en dør samt to faste vinduer og ny dør med glat fyldning og fast tredelt rudeparti til højre.

Prydhave med bassiner samt hønse- og andegård.

Kommentar: Smedien er et gammelt og vigtigt element i byen i sig selv. Også bygningerne har stor værdi, skønt en del af de fornyelser, der har fundet sted, har fjernet nogle af de gamle træk.

SMEDEVÆNGET 6

Matr. nr. 21

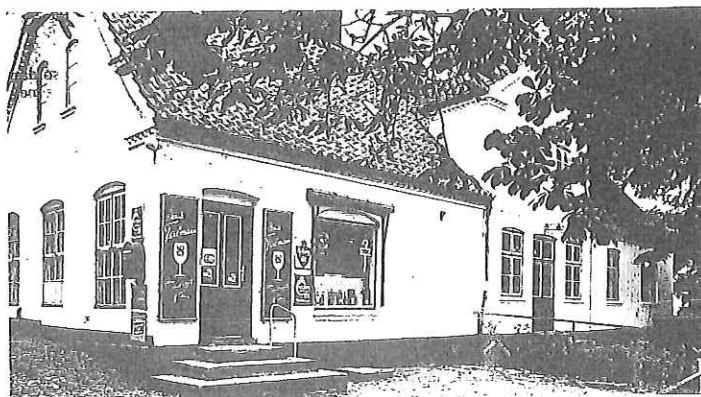
Enfamiliehus med kælder og udnyttet tagetage med tilhørende udhuse.

Opført 1874, ifølge BBR. Bebyggelsen blev opført som mælkerskole, men blev siden byens mejeri. Fra 1921 til 1977 var der købmandshandel her.

Hovedhus nord-sydvendt med *gavlkvist* mod vest. Sokkel af cementpudset gasbeton, herover skalmur af gule maskinsten i løberforbandt. *Stik* over vinduer. Alle vinduer er nye termoruder, trykimprægnerede, med brun træbeskyttelse og med nye *sålbænke* af skifer. *Sadeltag* med asbestcementplader. Østsiden: To indgange samt nedgang til kælder. Seks vinduer, heraf ét tre-delt. Døren nyere med lodret opdeling med glas. Nyere glasdør, formentlig ind til byggers. Seks ovenlysvinduer, indfældet i taget.

Nordgavl: Her er stadig to af de oprindelige vinduer på plads. Det er dannebrogsvinduer, dvs. med fire rammer, her med ruder uden sprosser. Vinduerne har været rødmalede på *lodpost* og karme og hvidmalede på rammerne og med skifersålbænk. *Overgavlen* beklædt med nye brædder malet brune med træbeskyttelse. Heri en stor, fast rude med to sideruder, ligeledes faste.

Vestsiden: Seks vinduer, heraf to tre-delte i hver ende samt en centralt placeret havedør, tofløjet *fyldingsdør* med ruder øverst og fyldinger nederst. En *gavlkvist* på tre fag nye vinduer. I taget

seks ovenlysvinduer. I kælderen to tophængte vinduer uden sprosser. Et enkelt af vestsidens vinduer er stadig et af de oprindelige dannebrogsvinduer.
 Sydgavl: Et tre-delt vindue med seks rammer. I overgavlen to fire-rudede vinduer, formentlig faste. I kælderen et tophængt vindue uden sprosser.

Staldlænge øst-vest-vendt/Ostehuset.

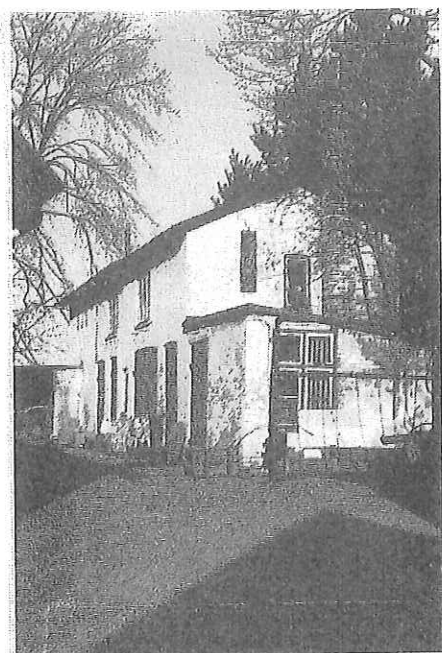
Grundmuret over en støbt sokkel, hvidkalket med sadeltag af asbestcementplader, ingen skorsten.

Sydsiden: en lille kvist med dobbelte låger samt en *revledør*; alle har været rødmaledede. Fem vinduer med oprindelige trælemme og et støbejernsvindue.

Vestgavlen: Et fast vindue uden sprosser. Gamle, rødmaledede *vindskeder*.

Nordsiden: Seks små støbte vinduer samt i østenden et dannebrogsvindue med stik over.

Østgavlen er lidt lavere end resten af bygningen og har *pandepladetag* og består af ældre brædder med rød træbeskyttelse. Her er en skydeport.

Bygning nord-syd-vendt i to-etager/brændselshuset.

Grundmuret, hvidkalket over *udkraget*, sorttjæret sokkel. Fladt sadeltag af asbestcementplader.

Vestsiden: fire gamle døre: en revlelåde, en pissoirdør med jalousier, en tofløjet port med to vinduer samt en fyldingsdør med ni ruder. I overetagen to gamle tre-rammede vinduer med hvide rammer og røde karme.

Nordgavlen: en nyere hvidmalet dør med glas, herover rester af de gamle rødmaledede revleluger.

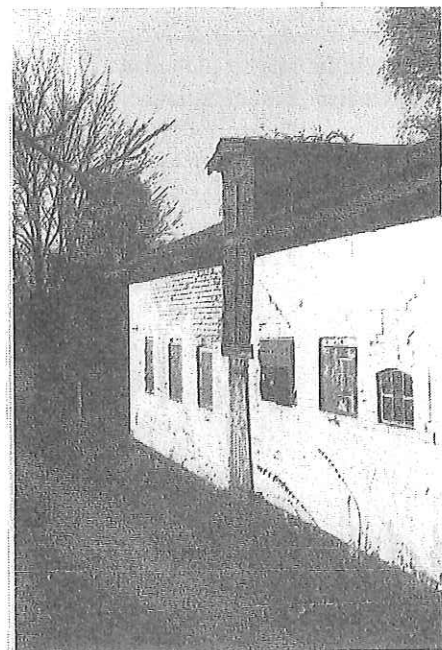
Østsiden: uden åbninger.

Sydgavlen: en høj, *blokformet* skorsten, afsluttet af keramiske rør. I overetagen er et en-rammet vindue uden sprosser samt et morsomt højt fem-rudet vindue, formentlig fast.

Underetagen er dækket af et en-etages muret, hvidkalket påbygget skur med tagpaptag med ensidig taghældning. Heri en gammel rødmalet revledør og gamle dannebrogsvinduer.

Mellem denne bygning og hovedhuset er murede flanger til en port.

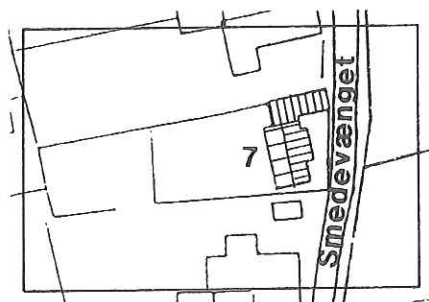
Stald/portbygning. Nord-syd-vendt; i sydenden muret, mens nordenden er bræddebeklædt. I den murede del to skydeporte af brunmaledede brædder, i midten et støbejernsvindue. Bræddedelen af gamle rødbejsede brædder (brændeskuret).

Haven: Langs nordskellet er et stengærde med blandet bevoksning ovenpå - bla. syren, ask og kastanje. Bortset fra en stor kastanje og birketræer er haven præget af bambus mod Smedevænget samt lidt taks og gran i nordvesthjørnet. Engang var en vej mellem Smedevænget og Malgemosevej langs nordskellet.

Kommentar: En af Marbjergs eneste industribebyggelser og som sådan meget betydningsfuld. Idag er hovedbygningen moderniseret, således at det oprindelige udtryk ikke længere står klart. Til gengæld står udhusene som ved opførelsen og fortæller om den tids byggeskik og brug.

SMEDEVÆNGET 7
Matr. nr. 17a

Enfamiliehus i to etager samt udhus. Opført 1877, ifølge BBR

Grundmuret over lav sokkel af tilhugne kampesten i gule løberbinderskifter. I gavlen en omløbende sparrenkopgesims. Fremspringende, bred gavlkvist med lavere, tagpapbeklædt sadeltag ellers røde vingetegl. Flunkerne er kun delvis murede, inddækket med zinkplader. Gavlkvistens tag bæres stadig af de oprindelige spær med udskårne ender. Vindskederne dog fornyede. Vinduer torammede, tre-rudede i oprindelige murhuller med 1/2-stensstik over. Døre nyere.

Østsiden: I underetagen et nye, hvidmalede termovinduer og nyere, hvidmalet dør med fast parti i højre side. Selve dørfløjen har vinduer foroven og to fyldinger forneden. I overetagen et oprindeligt trefagsvindue med tre ruder i hver ramme, malet gråsort. Her også nye, hvidmalede vinduer med én ramme. Sydgavlen: I overgavlen et oprindeligt, to-rammet, tre-rudet vindue, malet gråsort.

Vestsiden: fire fag nye vinduer samt en havedør, to-fløjet med tre store ruder.

Nordgavlen: I overgavlen et oprindeligt vindue som i syd. Her også en udvendig nyere, høj, blokformet skorsten af gule sten med cementafdækning. I gavlkvistens nordre flunke et oprindeligt to-rammet, tre-rudet, grønmalet vindue, måske sekundært anbragt her.

Udhus:

Grundmuret, gulkalket med ensidig taghældning, beklædt med asbestcementplader.

Sydsiden: To oprindelige rødmalede revledøre, med profilerede revler samt oprindelige støbejerns staldvinduer og et oprindeligt to-rammet, tre-rudet vindue, malet sortgrå.

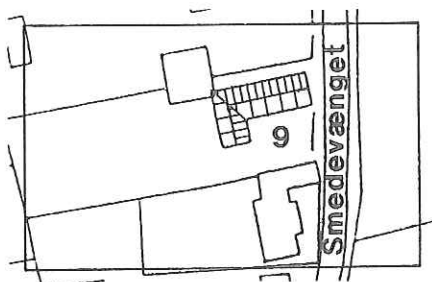
Østsiden: To oprindelige vinduer, idag lukkede med ovnlåger af jern.

Vestsiden: Et lille støbjernstagvindue. Her en lille hønsegård.

Haven: Lille prydhave. I skellet mod syd en nyere garage af brunmalede brædder med to porte for.

Kommentar: fint hus med mange oprindelige detaljer i behold.

SMEDEVÆNGET 9
Matr. nr. 20b

Tofamiliehus i en etage, opført 1778, ifølge BBR.

Otte fag bindingsværk, muligvis fyr, samt ét grundmuret fag mod vest. Sokkel af lave *syldsten*, som på nordsiden er algegroede. Herover *glammede* bjælker; *tavlene* kan være lerklinede, men det kan ikke konstateres med sikkerhed på grund af overpudsning. *Tagrem* og gamle *skalke* samt ældre stråtag. Ved *kip* en ny skorsten af gule sten. I vestenden et påmuret fremspringende fag med ny tilmuret dør.

Nordsiden: Fire fag to-rammede, tre-rudede gamle vinduer med hvide rammer og rødmalede karme. To vinduer er nye og tophængte. Ny dør med stor glasrude.

Østgavlen: todelt nyere, sidehængt vindue. Tre fag bindingsværk med murede tvælv. Overgavlen beklædt med grøn tagpap og kantet med sortmalede vindsleder. I overgavlen et firerudet, enrammet, ældre, hvidmalet vindue med rød ramme.

Sydsiden: Syv fag bindingsværk; de to vestligste fag mangler *glamningen*.

Seks fag tophænge, hvidmalede vinduer, der er en-rudede med rødmalede karme. En ny dør med glasrude, gråmalet med fast glasparti. Foran døren et støbt trin.

Vestgavlen: Pudset mur over en lav syld af marksten.

Udbygningen mod syd: Hvidmalet, pudset, grundmuret med lavt tag af sorte *asbestcementplader*.

Østsiden: Et vindue som de øvrige.

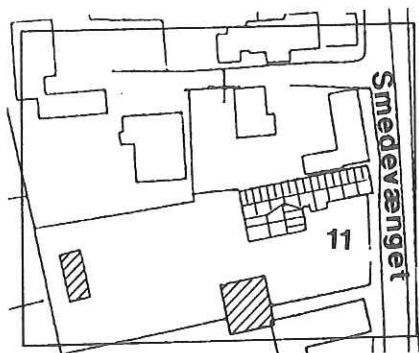
Sydsiden: Ingen vinduer.

Vestsiden: Todelt, fast vindue med *sålbænke* af brune klinker. Halvtagsskur øst-vest-vendt op mod nordskellet. Delvis bygget af hvidmalet gasbeton, delvis af brunmalede brædder. Med tag af PVC-plader.

Stor nyttehave mod vest ellers prydhave med eksotiske planter. Kommentar: Bygningen trænger, især mod nord, til noget bygningspleje. En vigtig bygning at bevare både af byhistoriske og byggeskiksmæssige grunde.

SMEDEVÆNGET 11
Matr. nr. 20a

Enfamiliehus i én etage med delvis udnyttet tagetage, opført 1800 ifølge BBR. Kælder under vinkelbygget påbygning mod syd. I skellet mod øst en lille stald.

Opført i bindingsværk, kraftigt rustikpudset, hvidmalet. *Sadeltag* med røde *pandplader*. I *kippen* en *blokformet* skorsten af røde sten med cementinddækning. Zinktagrender og nye, grønmaledede *vindskeder*. Samme gælder for den vinkelbyggede tilbygning. Vinduerne er tophængte, en-rudede med grønmaledede karme og hvidmaledede rammer samt *sålbænk* af gule klinker.

Østgavlen: Formentlig bræddegavl, beklædt med hvidmalet tagpap, herunder hvidmalet *vandbrædt* ud over muren.

Vestgavlen: Påmalet sokkel, herover hvidmalet rustikpuds.

Overgavl som nævnt i øst med lille tophængt vindue.

Sydsiden: Fem vinduer, heraf et blyindfattet samt en nyere, listebeklædt og lakeret hoveddør. Denne er i selvstændig udbygning med eget tag, omgivet af smalle, blyindfattede ruder.

Vestsiden: Overgavl af brædder med et-rammet vindue.

Vinkelbygning mod syd.

Vestsiden: to vinduer med blyindfattede ruder.

Sydsiden: En listebeklædt dør med fast rudeparti med blyindfattede ruder. Et vindue samt indmuret glasparti ved en overdækket terrasse.

Østsiden: to vinduer samt vinduesparti med udgang til terrassen, der er lagt med klinker i forskellige farver.

Ved sydskellet en øst-vest-vendt garagebygning, grundmuret, hvidmalet med fladt tag med røde tagplader. Brandkam op mod sydskellet. Mod nord grønmaledede porte, heraf en nyere garageport samt et fast vindue.

Ved østskellet en hestestald. Heri mod vest to store, grønmaledede ateliervinduer. Indgang ad halvdør.

Have: prydhave med overvejende fremmede planter, dog gammelt æbletræ ved indkørslen samt temmelig stort bøgetræ midt i haven.

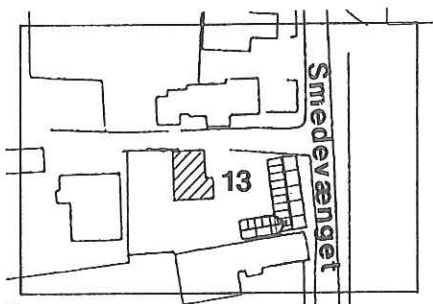
Kommentar: Meget ombygget hus, men vigtigt i kraft af sin beliggenhed, med gavlen mod bygaden, og sin alder.

SMEDEVÆNGET 13 - BAKKEHuset

Matr. nr. 19c

Enfamiliehus med udnyttet tagetage, opført 1750, ifølge BBR.

Ni fag langt og tre fag bredt bindingsværkshus, orienteret nord-syd.

Overpudset, malet mørkerødt med påmalet bindingsværk i blank maling over en, sorttjæret og overpudset *syld*. Det er ikke muligt at se *løsholte* eller *tagrem*. Stråttækket *sadeltag* med gamle *skalke*, men uden *kragtræer*. *Overgavlene* nyere, af imprægneret *en-på-to* bræddebeklædning med nyere, dobbelte *vindskeder*. *Overgavlene* afsluttes mod muren af et *knægtbåret vandbrædt* med tagpap. Vinduesrammerne er overalt nyere, tophængte, malede med brun træbeskyttelse. Dog er karme og *lodposte* oprindelige. Alle karme er almueblå. Ved siden af vinduerne er sat faste jalousiskodder, malet med brun træbeskyttelse. Enkelte vinduer har dog små ruder.

Østsiden: Fire oprindelige vinduer med nye rammer som nævnt. Hoveddøren er en ny, brunlakeret "*revledør* med nagler" samt smedede beslag og greb. Døren sidder i en art udbygget vindfang med blyindfattede ruderpartier på siderne. I taget et halvcirkulært vindue, opdelt af tre radiære sprosser, herunder brædder på *klink*, malet med brun træbeskyttelse.

Nordgavlen: Kun i overgavlen er nye vinduer med ældre karme. To blyindfattede, brunmalede vinduer, adskilt af jalousifelt.

Vestsiden: En høj, *blokformet*, pudset og rødmalet skorsten med sort top og stigetrin. Her ved nordgavlen ses den relativt kraftige hjørnestolpe.

Sydgavlen: I overgavlen to senere tilkomne vinduer. Det ene er dog et ældre seks-rudet ramme, der nu er hængt på siden.

Måske har der være en luge midt på denne gavl.

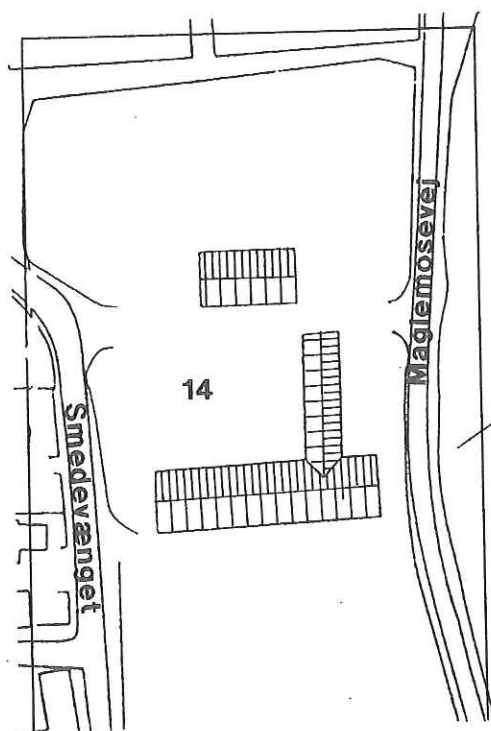
Drypslippe mellem dette hus og naboen er lukket med en plankeværk på klink, malet med sort træbeskyttelse.

I baghaven et vaskehus i bindingsværk med røde tavl og sortmalet træ over en sortmalet sokkel med ensidig taghældning og sorte vindskeder samt en udvendig skorsten på vestsiden.

Haven er i vestenden nyttehøve med fuglevoliere; området mellem vaskehus og stuehus er delvis overdækket med klart PVC-tag. Mod skellet i nord afgrænses haven af et sortmalet stakit.

Kommentar: Et af Marbjergs huse fra gammel tid og derfor vigtigt at bevare. Husets udseende idag er dog temmelig langt fra det oprindelige.

SMEDEVÆNGET 14 - MARBJERGÅRD
Mtr. nr. 7a

Trelænget, oprindeligt firlænget, gårdanlæg med beboelse og tilhørende landbrug (drivhuse). Stuehuset er, ifølge BBR, opført 1914 efter en brand, mens søndre længe er opført 1877 ifølge BBR. Den bevarede østre længe er formentlig fra begyndelsen af 1800 tallet ligesom den nu nedrevne vestre længe, ifølge de arkivalske oplysninger.

Stuehuset.

Grundmuret med gavlene i øst og vest. Blank mur af røde sten i *blokforbandt* over støbt og pudset sokkel af cement. Syv fag langt med *gavlkvist* over midterfaget, der samtidig er indgangsfaget. *Udkraget* gesims med *savskifter* - der også går om igen i gavlkvisten, her med ombukkede hjørner. *Sadeltag* med *trekvartvalme* i gavlene, tagmaterialet er røde *vingetegl*. I taget en *blokformet* høj, skorsten. Tagrender af zink. Vinduer med både karm og rammer af hvid plast. Vinduerne er opdelt i fire ruder, men er i virkeligheden én stor ramme. *Sålbænke* af meget udkragende teglsten.

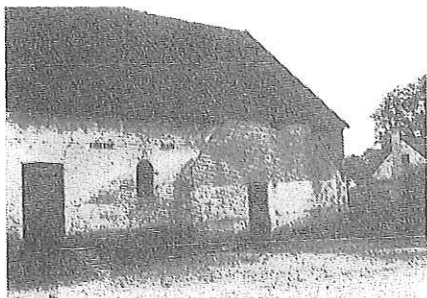
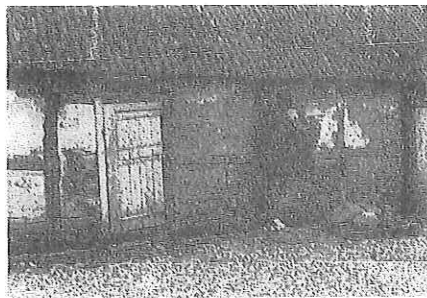
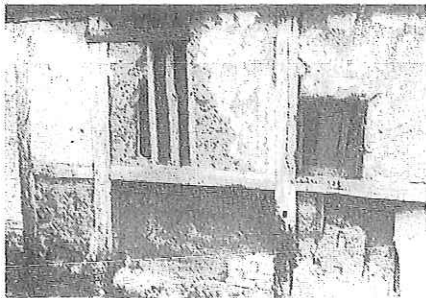
Sydsiden: Seks fag vinduer, ét dørfag i midten, op til døren en støbt trappe på fire trin. Et vindue i gavlkvisten, to-rammet formentlig med løs midterpost. I taget fire ovenlysvinduer indfældet, samt ved *kippen* et støbejernvindue med ni ruder vest for kvisten og ét med seks ruder øst for kvisten.

Østgavlen: Nedgang til kælder ad støbt trappe; nedgangen kantet af et hvidmalet gelænder af jern. Kælderdør malet med brun træbeskyttelse, opdelt i tre glatte *fyldinger*. Spor i underetagen efter en midtplaceret dør og et vindue nord herfor. Ved siden af kældernedgangen et tophængt kældervindue med lyskasse foran. To vinduer i overetagen. Under valmen er en let udkraget gesimsafslutning. Op langs taget *strømskifter*.

Nordsiden: Fem fag vinduer med ét dørfag ud til en nyere, hvidmalet træterrasse, hævet over jorden med fire trin. Et tophængt kældervindue i sokkelen. I taget tre ovenlysvinduer.

Vestgavlen: I stuen en to-føjet havedør ud til stor, hvidmalet træterrasse, hævet over jorden med seks trin. Havedøren har fire ruder i hver fløj. I overetagen to vinduer. Også her *trekvartvalm* og *strømskifter*.

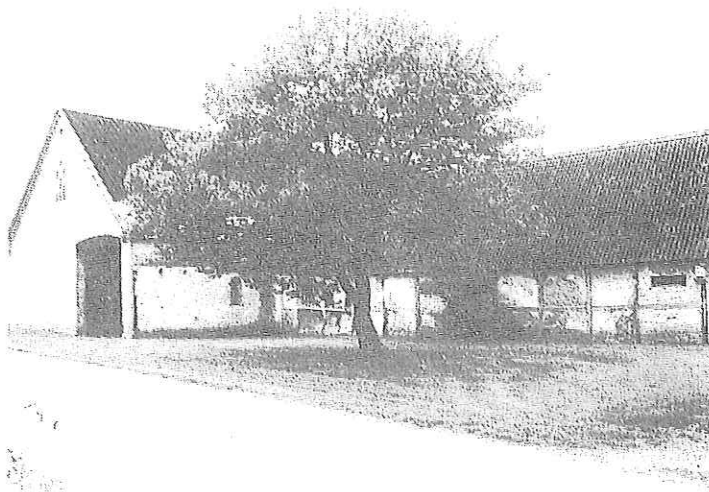
Vestlængen, tidligere stald m.m.:

Staldlænge med gavlene i nord og syd. Vinkelret på huset ligger en mindst 14 fag lang længe; de 11 fag er bindingsværk, mens de nordligste fag er omsat i grundmur af grå cementsten (løbere) på støbt sokkel. Taget langt med grå *asbestcementplader*. Bindingsværket står på en lav *syld*. *Gennemstukne*, tjærede bjælker med *løsholte*. *Tavlene* næsten overalt med *lerklining*, dog mangelfuld kalkning.

Vestsiden: Otte fag bindingsværk med gennemstukne bjælker med *tagrem*, dog ingen *fodrem*; ret højsiddende, fornaglede løsholte, tjæret syld. Usædvanlig fin tømmernummerering med romertal. Adskilte tavler med *støjer* og lerklining. I 7. fag fra syd en enkelt, *glammet* bjælke. Vindue, to-rammet med små ruder og nyere beslag, har rundet *lodpost* (en snedkerdetalje fra 1700-tallets midte). I den grundmurede del er én *revledør* samt to-rammet vindue uden profil på lodpost og karm - kan være fra 40'erne

Nordgavlen: Flot fire-rammet vindue med halvcirkulær afslutning foroven, otte ruder i underrammerne og fire i overrammerne. Genanvendt kirkevindue? Stik over vinduet.

Østsiden: Både stolpe, løsholt og samlinger ved tagremmen har tømmernumre. Her spor af blå maling og tidligere kalkning over både tavler og bindingsværk med mange lag hvid og nogle lag gul kalk. Bindingsværket er idag tjæret. I den grundmurede del to-rammede, tre-rudede vinduer som på vestsiden. Stik over begge vinduer samt støbte sålbænke. Ingen tagrender.

Sydlængen - laden.

Sammenbygget med stalden i en ret vinkel, en stor grundmuret lade i gule sten med gavlene i øst og vest.

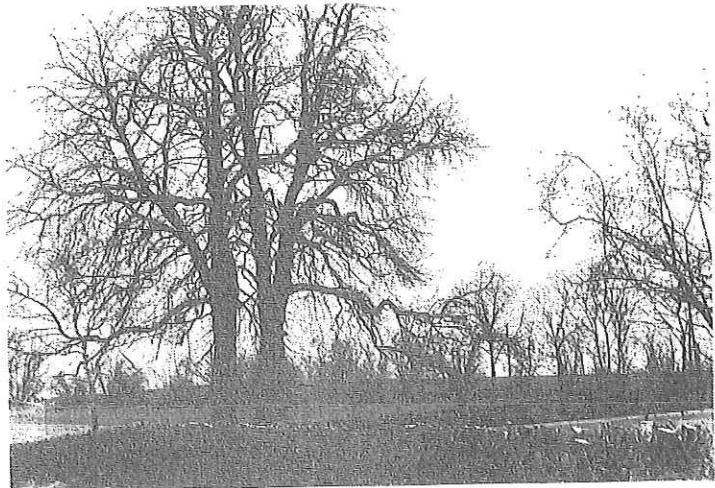
Over en let udkraget sokkel af gule sten i *krydsforbandt*. Savsnitsgesims med omløbende hjørner i gavlen. Sadeltag med *pandeplader*. I østgavlen: Stor port med fladbuet helstenstik, egeoverligger samt tofløjet revleport af brædder med profil i den ene side, malet med brun træbeskyttelse. I toptrekanten tre smalle, høje blændinger med trappeformet afslutning foroven og med sålbænke i bunden. Øverst et cirkulært, muret hul. Nyere, imprægnerede *vindskeder*.

Sydsiden: I midten en stor buet port. Portens stik skærer sig op over gesimsen. Oprindelig otte høje vinduer med halvcirkulære afslutninger. Vinduer vest for porten er delvis tilmuret. Vinduernes sålbænke af kantstillede sten. Vest for porten fire vandrette udluftningsriste af kantstillede sten i murværket. Vest for porten fremkommer et højt fundament af kampesten på grund af terrænets fald.

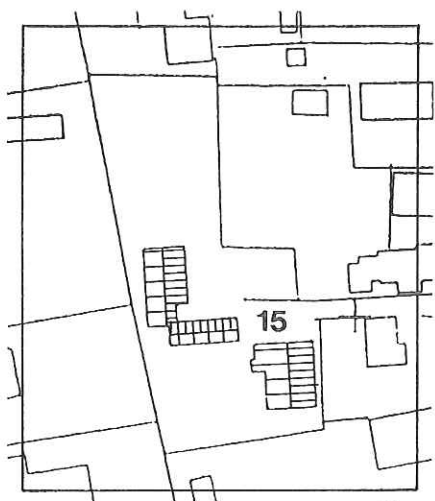
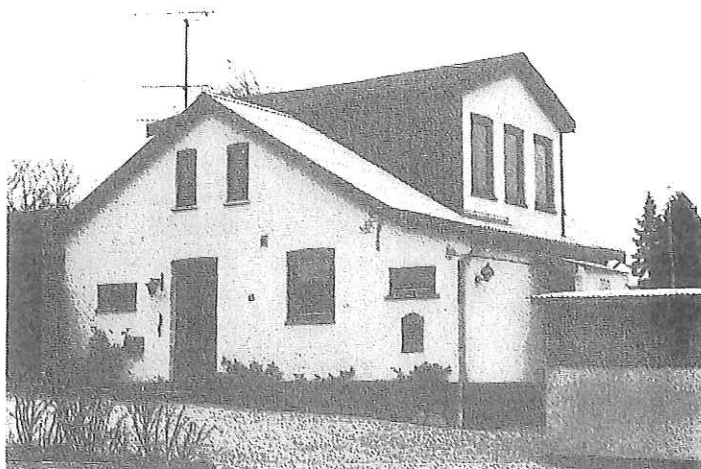
Vestgavlen: Som østgavlen med portbue og stik. Skydeporten forsvundet, også her er de tidligere beskrevne udluftningsriste. Nordsiden: En stor buet port som i syd. Overfor denne to vinduer som i syd. Vest for porten var oprindeligt en revledør uden stik. To udluftningsriste. I facaden er spor efter den nedrevne vestlænge, der efter det oplyste, er nedrevet for nylig, da bygningen var sammenstyrtet. I denne del af facaden, der har være skjult af sidelængen er et oprindeligt dørhul; her en nyere, beklædt dør med brun træbeskyttelse. Laden er ind mod gårdspladsen gulkalket med sorttjæret syld. I kippen en vindfløj med årstallet 1882.

Haven: Stor have med to imponerende kastanjetræer. Stensætning ~~foran~~ et lille vandhul. Nyere beplantning af rødgran øst for stuehuset; ud mod Smedevænget ligeledes gran og elefantgræs. Stor gårdsplads med perlesten og et centralt placeret træ med sten omkring.

Kommentar: Et noget ombygget og beskåret gårdanlæg, der imidlertid har bevaret en del af den gamle østre længe. Selvsamme længes vedligeholdelsestilstand er meget kritisk, resten af bebyggelsen er i nogenlunde stand.

SMEDEVÆNGET 15 - "VILLAEN"
Matr. nr. 18d

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført 1888, ifølge BBR.

Herudover er to andre bygninger på grunden.

Denne villa blev bygget af opfinderen Mikael Pedersen, der var født 1855 på Skademosegård i Marbjerg. Han blev uddannet som maskinsmed på Maglekilde Maskinfabrik, hvor han bla. udviklede en centrifuge. Mikael Pedersen var også meget musikalsk og havde oprettet et lille orkester, derfor blev villaen indrettet med en sal til at afholde musikaftener. Fra 1890 arbejdede han i England med forskellige opfindelser; mest kendt blev dog hans patenterede cykel. Pedersen-cyklen har i nyere tid fået en renæssance både i England og Danmark, således er produktion, salg og eksport af Pedersen-cyklen blevet genoptaget i Christiania.

Høj, støbt, let fremspringende, sorttjæret sokkel. Herover grundmuret i *blokforbandt*, hvidmalet. *Sadeltag* beklædt med grå *asbestcementplader* og tagrender af PVC.

Store dobbelte *vindskeder* med sort træbeskyttelse. Det kan ses, at der oprindeligt må have været en gesims. Gesimsen er idag skjult af nye inddækninger omkring tagfoden.

På hver langside er en stor *gavlkvist*, der springer en halv sten frem i facaden. Gavlkvisten har *sadeltag* med flad taghældning; *flunkerne* er beklædt med trykimprægneret *en-på-to* beklædning; ligesom alle *vindskeder* er nye trykimprægnerede, ru, pløjede brædder. Ingen skorsten.

Nye termovinduer, vippe-, top- samt sidehængte, brunmalede i de oprindelige brede, fladbuede vindueshuller med *helstensstik* over. Støbte *cementsålbænke* ved vinduer. Hoveddøren nyere med fast glasparti på siden og med brunmalet, *glat fylding* over med glas i overdelen.

Vestsiden: *Trappeudskud* med en trappe på fem trin med gule klinker op til ny dør med glas foroven og -neden. Tre vinduer i gavlkvisten, nedenunder to vinduer. I nordenden er der kælder-vinduer.

Sydsiden: To vinduer samt øverst i gavlen to smalle vinduer.

Nordsiden: Fem vinduer, heraf ét i udskuddet. Op til hoveddøren to støbte trin med gule klinker.

Vestsiden: Tre vinduer, heraf ét i gavlkvisten. Over gavlkvistvinduet en *savskifte*-cirkeldekoration i murværket.

Østsiden: Soklen meget høj her. Gavlkvistvinduerne har måske haft en plade over som dekoration.

Lille udhus, med gavlene i øst-vest.

Grundmuret, hvidmalet, sort, støbt sokkel. Tag med ensidig taghældning, beklædt med asbestcementplader.

Mod syd to tophænge, brunmalede vinduer. Mod nord en grønmalet, ældre *revledør* samt to-delt, grønmalet, tophængt vindue.

Mod øst en lille skorsten. Påbygget pergola af stolper, malet med brun træbeskyttelse med bølgeplastpladetag.

Vestsiden ej beset.

Garage med gavlene nord-syd.

Grundmuret, hvidmalet over sortmalet, støbt sokkel. Sadeltag med runde spær beklædt med sorte asbestcementplader.

Mod øst i tidligere dørhul er nu fast vindue med bræddebeklædning, grønmalet fornedet.

I nordenden en ny dobbeltfløjet port af ubehandlede brædder.

Mod syd et tophængt, fire-rudet, grønmalet vindue med lige stik samt et to-delt med faste ruder og vipbare overvinduer. I taget et ovenlysvindue.

I nord et ældre to-delt, tre-rudet vindue med lige stik, muligvis nyindsat.

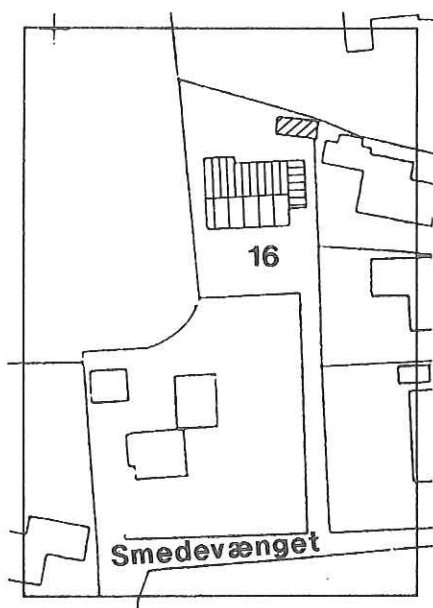
Østsiden ej beset.

Haven: prydhave.

Kommentar: Bygningen har kulturhistorisk betydning. Dens fremtoning idag er meget præget af moderniseringer, der tilslører de oprindelige træk.

SMEDEVÆNGET 16
Matr. nr. 7ah

Enfamiliehus, opført 1968 ifølge BBR.

Grundmuret hus med gavlene i øst og vest, med carport tilbygget i østenden.

Støbt sokkel, gule sten i løberforbandt. Stort tagudhæng, vindskeder med sort træbeskyttelse. Tag af sorte *asbestcement-placder*, tagrender af PVC. Vinduerne tophængte, én-rudede, med brun træbeskyttelse. *Sålbænke* af brune klinker.

Sydsiden: To vinduer samt vinduesvæg i vest med terrassedør. Muret terrassevæg med indbygget pejs.

Vestsiden: Skydedør i glas. To blyindfattede ruder i muren ud til træterrasse.

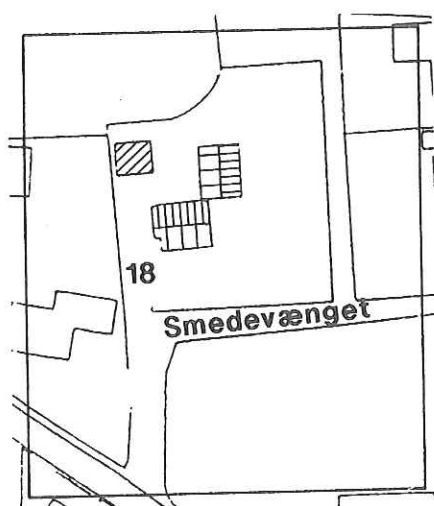
Nordsiden: to *udskud* med to ruder samt to døre, én i hvert udskud. Tre par lave vinduer. I nord et nyere træskur, malet med brun træbeskyttelse.

Østsiden: Garagen har selvstændigt tag, der hviler på en muret væg med ét vindueshul. En hoveddør, teak med indfræset kassetemønster. En bryggersdør.

Haven: prydhave med bambus.

Kommentar: Helstøbt hus i parcelhusstil.

SMEDEVÆNGET 18
Matr. nr. 7p

Enfamiliehus med udhus, opført 1904 ifølge BBR.

Grundmuret hus, beliggende med gavlene øst-vest. Støbt, sortmalet sokkel. Grundmuret, pudset, hvidmalet. *Sadeltag* med tagudhæng, beklædt med sorte *asbestcementplader*. Nyere vinduer i oprindelige vindueshuller med *stik*. Ved *overgavlen* er *udkraget* lisen med markering ved hjørne, oprindelig formentlig en tre-ledet gesims her, nu forsvundet under det nye tag.

Vestsiden: Ét vindue i *overgavlens* top samt *udskud*. Udskud af nye gule sten, pt. upudset. Fladt tag kantet med røde vingetegl - en altan?

To vinduer uden *stik*, én *sålbænk* af skifer og én af klinker, to-rammet vindue med én rude i hver ramme, det andet er et termovindue. Ny hoveddør, teak med indfræset kassettemønster.

Sydsiden: fire vinduer. Ovenlysvinduer indfældet i taget.

Østsiden: Ét vindue i *overgavlens* top. Udvendig *blokformet*, skorsten i gavl, pudset grå over taget.

Nordsiden: Tre vinduer samt dør med glas, herop til tre trætrin.

Udhus, orienteret nord-syd.

Grundmuret, hvidkalket med *trempe* af ny, imprægneret *en-på-to* bræddebeklædning. *Sadeltag* af *pandeplader*, rød blokformet skorsten med sokkel.

Sydsiden: to vinduer; *overgavl* af imprægneret *en-på-to* bræddebeklædning.

Vestsiden: To vinduer og to døre med armeret glas.

Nordgavlen: Tredelt vindue i overetagen.

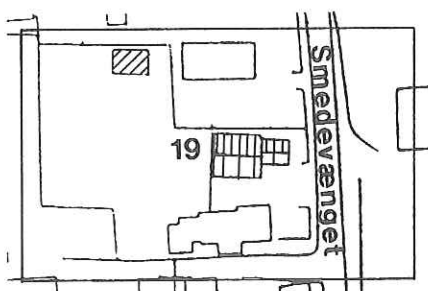
Østsiden: ingen åbninger.

Stort flisebelagt areal fra indkørsel og baghuset. Garageskur med tag af *asbestcementplader*. *En-på-to*, imprægneret træbeklædning på støbt fundament.

Haven: Prydhave med bambus, bagtil en nyttehøve med ældre frugttræer.

Kommentar: Et fint, men desværre også meget ombygget eksempel på et lille husmandssted fra århundredeskiftet. Velholdt anlæg.

SMEDEVÆNGET 19
Matr. nr. 18a

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført 1901, ifølge BBR. Tilbygninger i øst- og vestgavl. I sydskellet en bindingsværkslænge, indeholdende garage, værksted og fuglevoliere.

Grundmuret, pudset hus, gulmalet med hvide hjørnemarkeringer og hvide taggesimser med *sparrenkop-* og *tandsnitbort*, der løber omkring gavlen. *Sadeltag*, beklædt med sort *asbestcementplader*, sorte *vindskeder* samt tagrender af PVC. Ingen skorsten. Fladbuede vinduesstik, heri nye termovinduer dels faste, dels med oplukkelig overrude, brunmalede. Støbte, sortmalede *sålbænke*. Nyere døre med glat *fylding* fornedet og rude øverst, malet med sort eller brun træbeskyttelse.

Sydsiden: Tre vinduer og ovenlysvindue i taget.

Østgavlen: to vinduer, heraf ét vippevindue i gavlen. Tilbygningen i østgavlen: Grundmuret, pudset, gulmalet med fladt *built-up-tag*. Nye vinduer, tophængte termovinduer, sålbænke af sortmalede klinker. I taget en meget høj, blokformet skorsten, der er gulmalet, forhøjet og afsluttet af en stor, *udkragende* cementafdækning.

Nordsiden: Fire vinduer.

Vestgavlen: I *overgavlen* et vindue som i øst. Tilbygningen i vestgavlen: Udestue med fladt plastoverdækket tag. Mod syd tremmevæg med glas.

Udhuset i sydskellet.

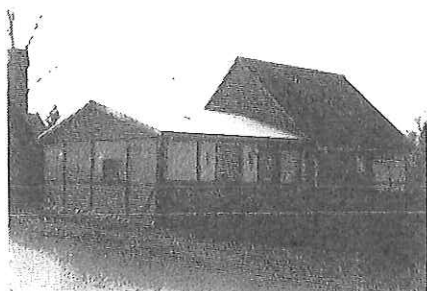
Bygningen består af to dele: en østlig med lav taghældning og en vestlig med stejlt sadeltag.

Den østlige del:

Bindingsværksbygning med gulmalede *tavl* og sortmalet, rustikeret bindingsværk (der er skåret riller i det) på *syld* af sorttjærede marksten. Overgavle af træplader med bræddemønster. Taget dækket af klart bølgeplasttag. Mod øst et ældre støbejernsvindue, sortmalet ligesom sålbænkene, der er af kanstillede sten. Mod syd tre staldvinduer af samme type. Mod nord to vinduer og én dør med glas.

Den vestlige del:

Bindingsværksbygning med gule *tavl* og sort bindingsværk.

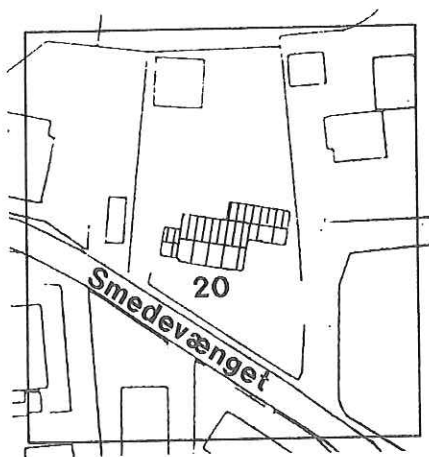

Overgavle med træbeklædning, malet med brun træbeskyttelse. Sadeltag med stejl taghældning, beklædt sorte asbestcementplader. Mod nord én vippegarageport med rødbrun træbeskyttelse og én dør med glas i overdelen. Mod vest tre vinduer, heraf ét i overgavlen.

Haven: prydhave.

Kommentar: Længen i sydskellet har indtil for få år siden været et af de meget gamle bindingsværkshuse i byen, placeret med gavlen ud mod Smedevænget, ligesom Smedevænget 11 og 9. Den seneste modernisering har ændret meget ved det oprindelige udtryk, ligesom det grundmurede hus fra århundredeskiftet påvirkes meget af tilbygningerne. En iøvrigt velholdt ejendom.

SMEDEVÆNGET 20
Matr. nr. 4e

Enfamiliehus med erhverv, opført 1959 ifølge BBR.

Grundmuret hus i én etage med delvis kælder. Gavlene orienteret mod øst og vest.

Støbt cementsokkel, herover røde sten, *skiftegangen to løbere* og en *binder*. *Sadeltag* med flad taghældning, lille tagudhæng, tagbeklædning *asbestcementplader*. *Vindskeder* med brun træbeskyttelse. Tophængte vinduer med én rude i hver ramme. Brædebeklædt hoveddør.

Vestgavlen: Hoveddør samt tofløjet havedør med glas. Overdækket terrasse, kantet af lav mur.

Nordsiden: Fem vinduer.

Østgavlen: Et vindue og hovedindgangsdør.

Sydsiden: Tre vinduer, heraf et dobbelt ud for stuen. I østenden er et *udskudsbygning* med selvstændig indgang, her er tre vinduer mod syd. Under udskuddet er en kælder med adgang fra nordsiden ad støbt kældertrappe.

Grundmuret garage med værksted på støbt sokkel, røde sten i løberforbandt med drivhus foran. Vippeport af smalle brædder med brun træbeskyttelse. Tophængt vindue mod syd. Østgavlen i gasbeton med en dør med glas og et tre-fagsvindue.

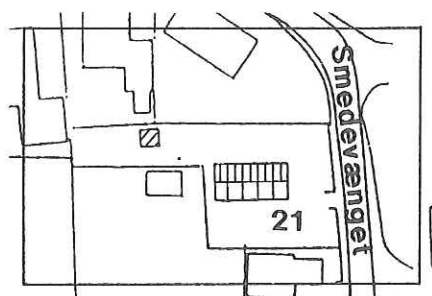
Nordsiden og vestsiden af hvidmalet gasbeton.

Have: gamle frugttræer og enkelte stedsegrønne planter. Ligusterhæk mod Smedevænget.

Kommentar: Helstøbt anlæg fra perioden. Velholdt og velbygget.

SMEDEVÆNGET 21
Matr. nr. 18b

Enfamiliehus i én etage med tilbygget stald på to fag i øst, opført 1900 ifølge BBR.

Grundmuret hus med gavlene i øst og vest. Mure af gule sten i *blokforbandt* med næsten fremstående fuger på en *udkraget*, sorttjæret murstenssokkel. Huset oprindeligt kalket gult, nu hvidt. *Gesims* af fire *skifter*, heraf et *savskifte*. *Sadeltag* med ikke helt nye, røde *vingetegl*, ingen tagrender. *Blokformet*, nyere skorsten af røde mursten med cementafdækning foroven.

Vinduerne sidder i de oprindelige fladbuede murhuller og med de oprindelige rødmaledede karme. Selve vinduerne er nyere, tophængte, en-rudede, malet med brun træbeskyttelse. *Sålbænk* af rødmaledede, kantstillede tegl. Hoveddøren ny, listebeklædt, lakeret. Alle oprindelige døre iøvrigt rødmaledede.

Sydsiden: fire vinduer og to døre og et fast, rødmalet støbejernsstaldvindue.

Østgavlen: Overgavlen har ét oprindeligt én-rammet, tre-rudet vindue, rødmalet. *Vindskederne* er nye af imprægnerede, ru, pløjede brædder.

Nordsiden: Tre tophængte vinduer og ét oprindeligt én-rammet, tre-rudet, alle vinduer røde. Oprindelig, rødmalet *fyldingsdør* med fire fyldinger, den øverste dog erstattet af et vindue. Høj sokkel af kampesten.

Vestgavlen: Oprindelig havedør, to-fløjet, rødmalet med fylding nederst og tre ruder øverst. Den nødvendige trappe foran mangler. I overgavlen et oprindeligt rundbuet vindueshul, nu med plastrude i fast, påskruet ramme. *Vindskeder* som i østgavlen.

Stalden.

Sorttjæret bindingsværkuden *fodrem*, men med *fornaglede løsholte* og bjælkerne *kæmmet* over *tagremmen*. *Tavl* af gule mursten. *Tagpaptag* med lav taghældning.

I østgavlen er stalden fire brede fag dyb. Her er bindingsværket rødmalet. To oprindelige døre, en halvdør og en *revledør* med smedede beslag. *Overgavlen* dækket med profilerede brædder, der er afsluttet takket forneden. Mod nordhjørnet falder grunden; her er sorttjærede *syldsten* under stalden. Langs nordsiden af stalden er tagdryppet cementeret.

Høsehus.

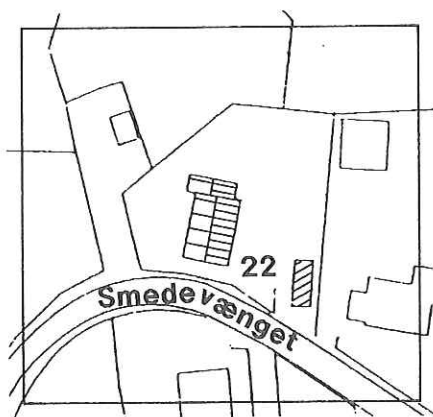
Østligt på grunden et muligvis samtidigt høsehus: grundmuret, hvidkalket med ensidig taghældning, lagt med røde *pandeplader*. *Løberskifter* af engang berappede cementsten. Mod vest et enrammet, seksrudet, rødmalet vindue. Mod syd en ældre revledør uden maling og ét én-rammet, to-rudet hvidmalet vindue. Ellers ingen åbninger.

Haven: udlagt som blandet køkken og prydhave.

Kommentar: Huset er et af de få næsten urørte bygninger fra århundredeskiftet. Til gengæld gør den manglende vedligeholdelse husets fremtidige bevaring problematisk.

SMEDEVÆNGET 22

Matr. nr. 4c

Enfamiliehus i én etage, opført 1958 ifølge BBR.

Grundmuret, orienteret nord-syd med gavlene, hvidpudset og hvidmalet. *Sadeltag* med lille tagudhæng, tagbeklædning sorte *asbestcementplader*, afsluttet af *vindskeder*. Alt træværk behandlet med lysegrå træbeskyttelse.

Over sortmalet, støbt sokkel, hvide, pudsede mure. *Blokformet*, pudset skorsten. Tagrender af PVC. Vinduerne med én rude i hver ramme, tophængt.

Østsiden: to vinduer og en hoveddør med støbt trin foran. Døren er opdelt i to ruder med aluminiumsribber foran.

Nordsiden: I nord et *udskud*, heri ét vindue mod øst, mens mod nord to vinduer og én dør samt en voliere.

Vestsiden: To vinduer og én hoveddør.

Sydsiden: To vinduer.

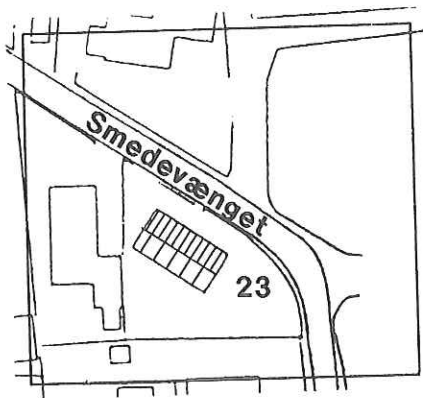
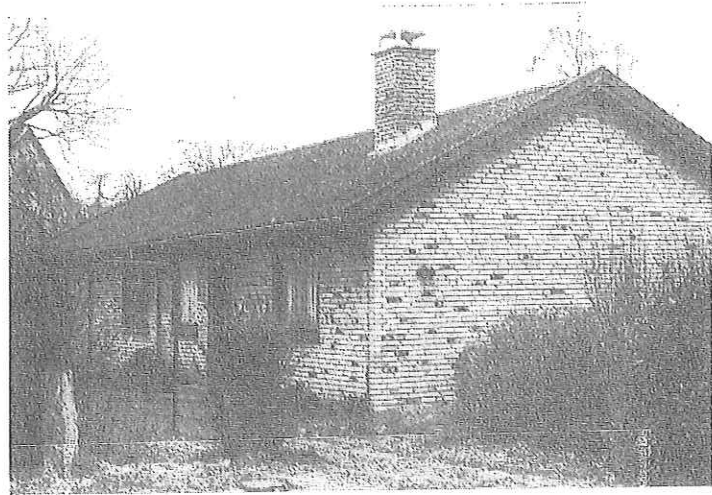
Haven: Enkel have med el og birk.

Carport med redskabsskur, *en-på-to* brædebeklædning, med lysegrå træbeskyttelse. Gråmalet flethejn langs Smedevænget med sten på græsraabatten.

Kommentar: Meget enkelt anlæg, men velholdt.

SMEDEVÆNGET 23

Matr. nr. 7ac

Enfamiliehus i én etage, opført 1965 ifølge BBR.

Huset vender øst-vest med gavlene. Over cementsokkel, gule sten med hårdbrændte sten i løberskifter. Sadeltag med flad hældning, lille tagudhæng, tagbeklædning af asbestcementplader. Blokformet skorsten med gnistfang. Store, tophængte vinduer med rammer, malet med brun træbeskyttelse. Sålbenke af brune klinker.

Nordsiden: Én hoveddør samt tre vinduer. Foran døren en trappe på to trin.

Vestsiden: Ingen åbninger.

Sydsiden: Tre vinduer og fire fag vinduer med en verandadør.

Østsiden: Ét vindue.

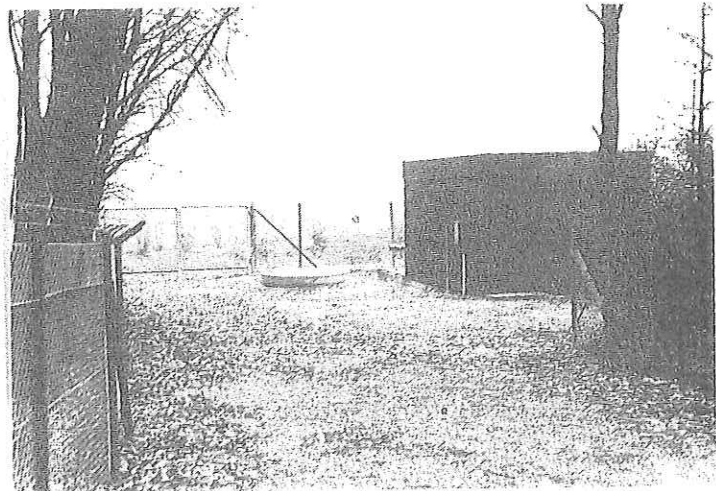
Haven: I hækken ud mod Smedevænget mange stød af piletræer.

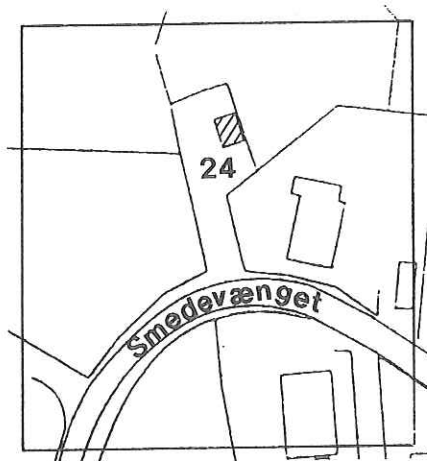
Ingen carport, i stedet to rækker betonfliser fra Smedevænget.

Kommentar: Enkel bebyggelse.

SMEDEVÆNGET 24

Matr. nr. 5a

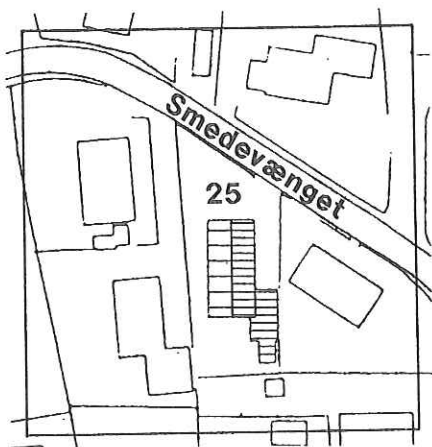
Vandpumpestation.

Indhegnet med trådhegn, foroven kantet af pigtråd. Ud til Smedevænget en dobbelt låge af trådhegn med pigge foroven. På grunden et stort brønddæksel og et bræddeskur med fladt tag, malet med brun træbeskyttelse. I skuret er en dør, men ingen vinduer.

Bag skuret er en anden, lavere indhegning, hvor et cementbassin ligger, pt. tømt for vand. Ind til denne indhegning fører to trådlåger.

SMEDEVÆNGET 25

Matr. nr. 7af

Enfamiliehus i én etage, opført 1965 ifølge BBR.

Cementsokkel, mure i gule sten i løberforbandt. Sadeltag med lav taghældning, lille tagudhæng, tagbeklædning af grå asbestcementplader. Tagrem, malet med grå træbeskyttelse. Tagrender af zink. Blokformet skorsten med støbt cementafdækning.

Østsiden: Tre tophængte vinduer med store ruder, én med blyindfattet rude. Foran hoveddøren støbt cementtrappe på to trin. Glat dør med blyindfattede ruder. Her også et *udskud* i træ til indgang samt garage med port og dør af træ med brun træbeskyttelse. Nordgavlen: ingen døre eller vinduer. Overgavlen har *en-på-to* bræddebeklædning med brun træbeskyttelse.

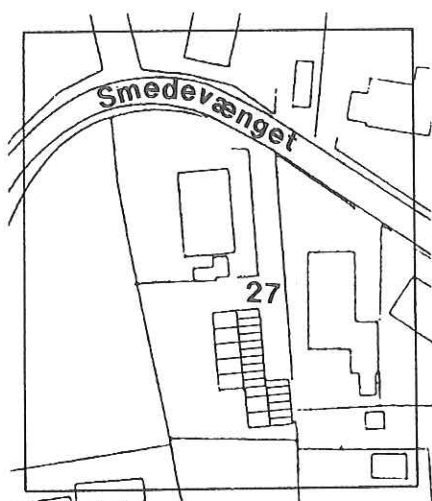
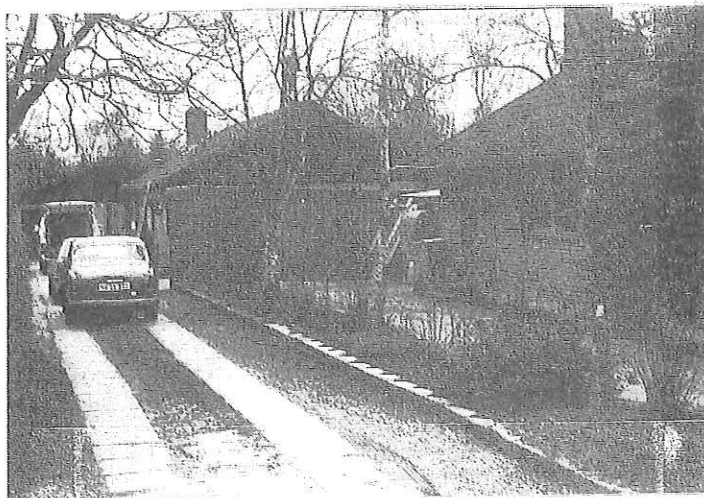
Vestsiden: Her er en glasindækket udestue.

Sydgavlen: To vinduer og fire vinduer med havedør.

Haven: Flisebelagt indkørsel. Prydhave og ligusterhæk mod vej.

Kommentar: Velholdt og helstøbt parcelhusanlæg.

SMEDEVÆNGET 27
Matr. nr. 7ad

Enfamiliehus i én etage, opført 1966, ifølge BBR.

Huset ligger tilbage på grunden med gavlene mod nord og syd. Over støbt cementsokkel, mure af gule, "årede" sten i løberskifter. *Sadeltag* over *tagrem*, malet med sort træbeskyttelse. Taget har lav taghældning, lille tagudhæng, tagbeklædning med mørkegrå cementsten, tagrender af zink. *Blokformet* skorstenen med afdækning. Udluftningshætter i tag.

Alle vinduer er én-rudede med trærammer, malet med træbeskyttelse.

Muret garage på østsiden med port og to blyndfattede ruder.

Nordgavlen: ingen åbninger, *overgavlen* består af en brædebeklædning *en-på-to*, malet med sort træbeskyttelse. I nord en ny carport med redskabsskur, dækket af plasttag.

Østsiden: Fire vinduer, heraf to med blyndfattede ruder. Hoveddøren har glaseruder, opdelt af lodrette træribber. Foran hoveddøren en støbt trappe med skiferfliser.

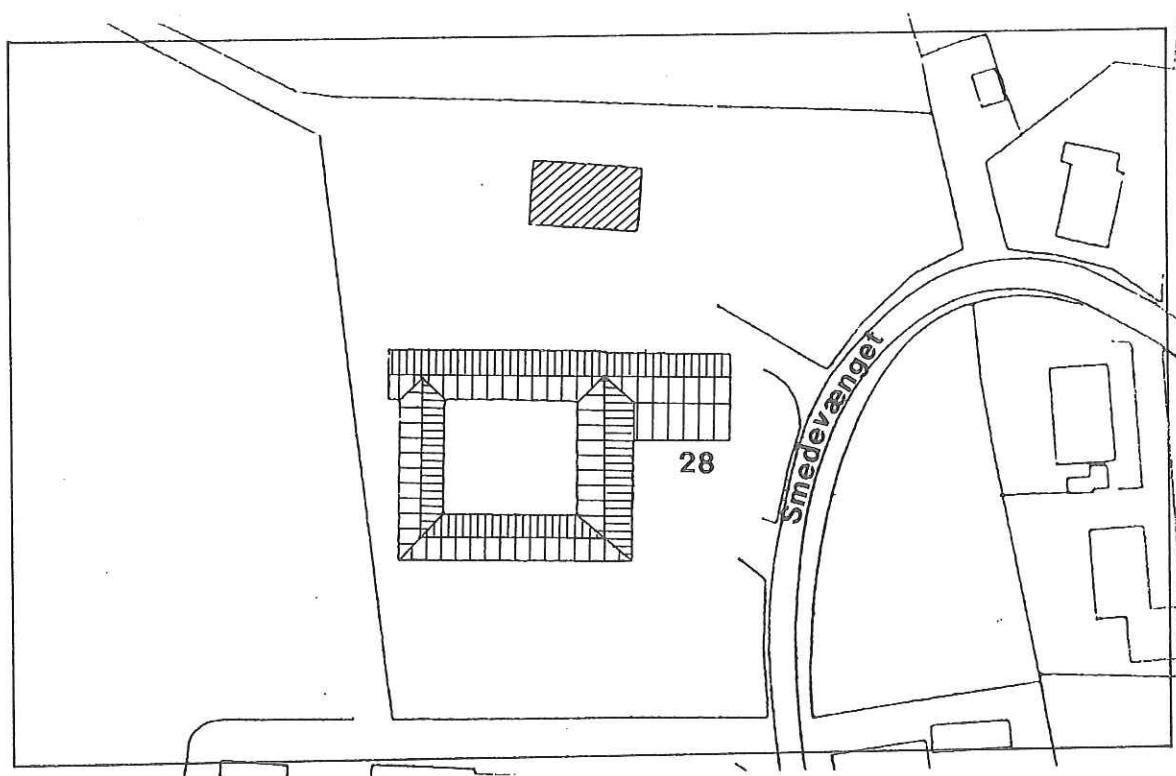
Sydgavlen: To vinduer samt overgavl som i nord. Her er også en tilbygning mod øst med to vinduer og udvendig skorsten.

Vestsiden: To vinduer samt parti med terrassedør.

Haven: Prydhave, mod den åbne mark mod vest en stynet række elletræer.

Kommentar: Velholdt, typisk parcelhusbebyggelse.

SMEDEVÆNGET 28 - HORSEVANG
Matr. nr. 5a

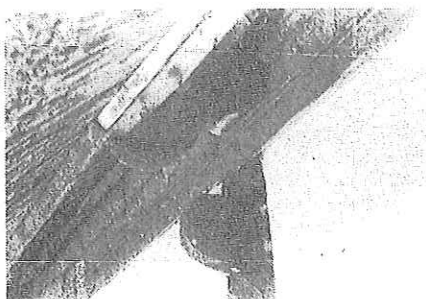
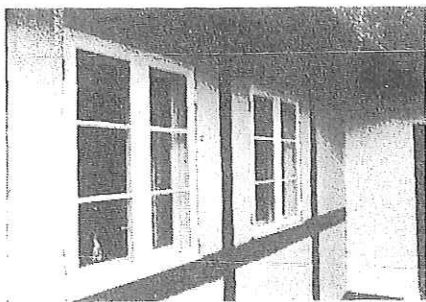
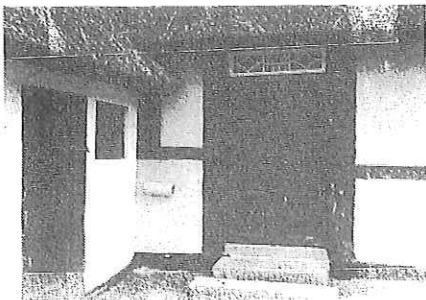
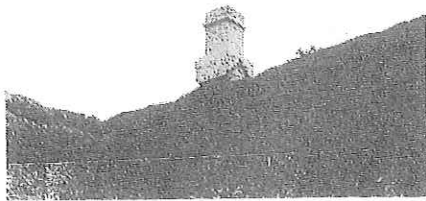

Firelænget gårdanlæg med beboelse og landbrug. Stuehus i syd med gavlene i øst og vest. Hele anlægget er opført 1827 ifølge BBR, med undtagelse af træladen i øst ud mod Smedevænget, der er bygget 1927, ifølge BBR.

Stuehus.

Stuehuset er i én etage med udnyttet tagetage samt kælder under østenden.

Bindingsværk med grundmurede gavle. Stråtag uden *kragtræer* med profilerede *skalker*. En skorsten med sokkel og udkræning.

Gennemstukne bjælker uden *fodrem* med *løsholter* og *tagrem*. Tildannet, sorttjæret sokkel. Murede, gulkalkede *tavl*. Bindingsværket grønmalet.

Nordsiden mod gårdspladsen:

Ind mod gårdspladsen har stuehuset 16 fag. Hoveddøren i andet fag er tofløjet med tre glatte *fyldinger* og hvidmalet overvindue, hvori er sprosseværk med initialerne "JAS 1852". Foran døren to gamle granittrin og ét støbt trin. I stedet for indfatninger er påsømmede brædder på siderne. I første fag et ældre et-rammet, to-rudet vindue. I fjerde fag spor efter smal dør (nagle og muligvis *overligger*). I øvrigt otte sæt hvidmalede, to-rammede, tre-rudede vinduer, alle ældre, muligvis fra midten af forrige århundrede. I tolvte fag en ny, lakeret, listebeklædt dør fra 1950'erne. Dørhullet mellem stolperne mindsket med en bræddeindfatning. Foran døren et stort stentrin.

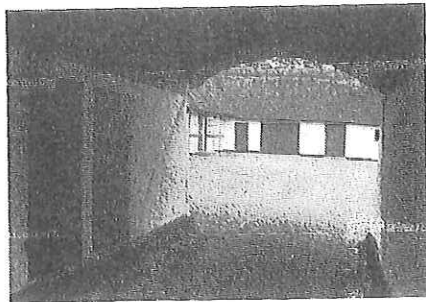
Østgavlen: Høj, sorttjæret sokkel med to grønmalede sidehængslede støbejernsvinduer, der tilsyneladende åbner udad. Grundmuret gavl med omløbende *savskiftegesims*. Nyere *vindskeder* med brun træbeskyttelse. Tre vinduer i gavlen; de to i undergavlen er gamle, mens der i gavltrekanen er et nyere termovindue med glasliste. Over alle tre vinduer er fladbuede *stik* med savskifte samt *sålbænk* af tegl.

Sydsiden mod haven: Stuehuset er her i sin fulde længde på 22 fag bindingsværk med gennemstukne bjælker. Murede, gulkalkede *tavl* og grønmalet bindingsværk. Stråtag med skorsten i tredje fag fra øst. I taget er to halvcirkulære kviste, to-rammede med fire ruder i hver ramme. Seks brædder på *klink* under hvert vindue. Under de tre østligste fag er kælder med to kældervinduer. Op til fag otte fra øst er alle vinduerne placeret op mod den vestlige stolpe i faget. Vinduerne er to-rammede og tre-rudede. I femte fag en ældre, hvidmalet hoveddør, tofløjet med dobbelt slagliste og med to *fyldinger* nederst og tre ruder øverst. Op til døren to smukke, røde granittrin. Ottende fag er noget bredere end de andre fag. Herfra sidder vinduerne i midten af faget og er nyere, formentlig fra første halvdel af dette århundrede, mens de førstnævnte sandsynligvis er fra midten af forrige århundrede. Også de nyere vinduer er to-rammede og tre-rudede samt hvidmalede. Disse vinduer har drypnæse på bundkarmen. I 14. fag er en ældre dobbeltfløjet dør med seks, "bosserede" fyldinger i hver ramme. Indstukne hængsler samt retkantet overgang mellem fylding og ramtræ tyder på en datering tidligt i 1800-tallet. Enkelt slagliste og indfatningsprofil med to platter og lille karnis. Foran døren et gammelt granittrin.

Vestgavlen: Grundmuret og gulkalket over sort sokkel som østgavlen, her er vinduerne dog ikke prydet med savskiftestik; gesimsen er enklere end i øst, men har dog savskifte. Et vindue i undergavl er blændet; *sålbænk* af på tegl lagt på fladen. I overgavlen et nyt termovindue. Begge vinduer er to-rammede og tre-rudede og hvidmalede. Nyere *vindskeder* med brun træbeskyttelse.

Østlængen/portlængen.

Omtrent halvdelen af længen nord for porten er omsat i grundmur med ny, støbt, sorttjæret fundament. Resten er stadig af bindingsværk på sorttjæret syld med gennemstukne bjælker. *Tavl*, formentlig lerklinede, og bindingsværk er hvidkalkede. Taget stråttækt uden kragtræer.

Vestsiden mod gårdspladsen: I den grundmurede del én nyere, rødmalet halvdør. Herefter vippe- eller skydeport med brædder på klink, ligeså endnu en skydedør. Begge porte/døre er rødmaledede og formentlig fra '50erne. Foran de nye porte er støbte trin. Herefter et nyere, rektangulært, fast vindue, opdelt af fem lodrette sprosser. I bindingsværksdelen umiddelbart før porten en gammel halvdør med en bundkarm af eg og med et stentrin foran. Døren kan meget vel være fra 1800-tallets midte.

Østsiden: Som gårdsiden, dog to ekstra store støbte vinduer nord for porten med 12 vinduer i hver ramme. Nord for porten er en pigstensbrolægning langs med længen. Den nordlige del af østlængen er dækket af en tilbygget trælade, se nedenfor. På den del af østlængen, hvor træladen er tilbygget, er taget dækket af pandeplader.

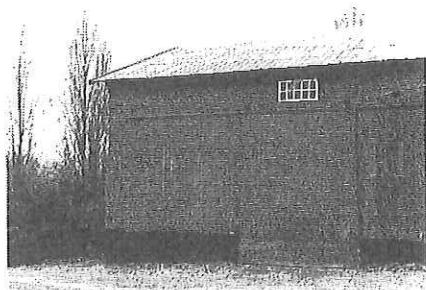
Portrummet: Fire fag dybt. Alt hvidkalket over tavl og stolper på sorttjæret, relativt høj *syld*. Portloftet af rødmaledede brædder, ligeså er overliggeren rødmalet. Den gamle pigstensbrolægning er bevaret i porten. Portfløjene borte. I portrummets sydside er to gamle, rødmaledede *revledøre* fra først i 1800-tallet med brede revler og gamle beslag. I nordsiden er der skræstivere.

Laden.

Vinkelret ud fra østlængen og sammenbygget med denne, ligger en høj, rektangulær trælade. Laden står på en gevaldig, støbt, sorttjæret sokkel. Den er beklædt med rødmaledede, lodrette brædder. Taget, der har lav taghældning, er lagt med grå pandeplader.

Sydsiden: Underdelen består af skydeporte, dels en rødmalet port af pandeplader, dels af en træport. Øverst er på midten et liggende, rektangulært, hvidmalet vindue med fast ramme og 10 små ruder.

Østgavlen: ud mod Smedevænget uden åbninger. Overgavlen, der ligger uden overden nederste beklædning, har en takket afslutning. Nordsiden: Den nederste del her er af hvidkalket mur. Heri er to store skydeporte samt vindue som i syd. Overdelen har en *trempe*beklædning.

Nordlængen.

Bindingsværk; 15½ fag mod gården og 22 fag mod nord. Sorttjæret, stor kampestensyld; i hjørnet mod øst dog af store, tilhugne sten. Hvidkalket over bindingsværk og tavl. Stråtag uden kragtræer; i *kippen* en ventilationshætte.

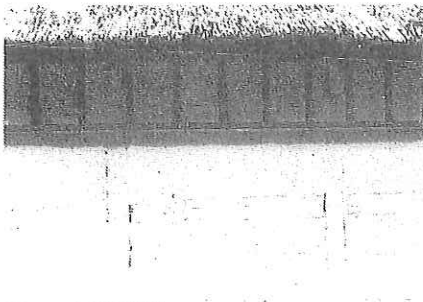
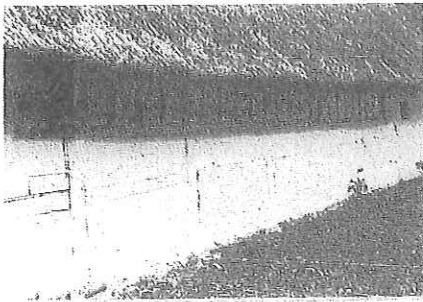
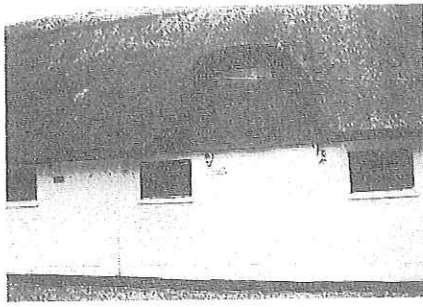
Tagrem og nye, umalede skalke i samme udførelse som de gamle.

Sydsiden ind mod gården: Syv støbejernsstadlvinduer med otte ruder, rødmaledede. I fjerde fag et tidligere dørfag. I sjette fag muligvis en port eller dør, dog ej sikkert. I syvende fag en gammel, rødmalet, tofløjet tagluge (rådden) med overvindue med fire ruder. I 11. fag en gammel, rødmalet, tofløjet *revledør* med overvindue med fem ruder, formentlig fra sidste halvdel af forrige århundrede.

Nordsiden: Gennemstukne bjælker uden *fodrem*, *løsholte* og *tagrem*, gamle skalke. Soklen er hvidkalket, ligeså stolper og tavl. Nyere stadlvinduer med cementsålbænke, rødmaledede med faste ruder, opdelt i to. Mellem tredje og fjerde fag fra nord ingen stolper eller løsholt, dvs. tre fag stolper mangler og er helt udmurede. Her er dog en tofløjedet dør ind til gårdspladsen. I fjerde fag et rødmalet stadlvindue med otte ruder. I 12. fag en

rødmalet, tofløjet stakkeluge med slagliste fra slutningen af forrige århundrede. I 15. fag en åben gennemgang med støbt gulv. Vestgavlen: Grundmuret, med sokkel af mursten, udelukkende løbere, alt hvidt. To staldvindeur med stik over; det nordligste har dog været en dør. I gavlen er to luger, nu lukket med bølgeplader. Gavlen hælder kraftigt indad. Nyere vindskeder med brun træbeskyttelse. Nordlængen går ét fag længere ud end vestlængen. Dette fags sydside er af et fag bindingsværk med et støbhjemsstaldvindue med otte ruder.

Op langs nordsiden af længen er en støbt en bred banket/vej. Bag vejen er afgravet til mødding.

Vestlængen.

Stalden har ikke været i brug de sidste 25 år.

Bindingsværk, tidligere gennemstukne bjælker, tagrem, ingen fodrem. Hvidklaket over tavl og stolper på sorttjæret syld. Stråtag uden kragtræer. Ældre skalk med flot profilering.

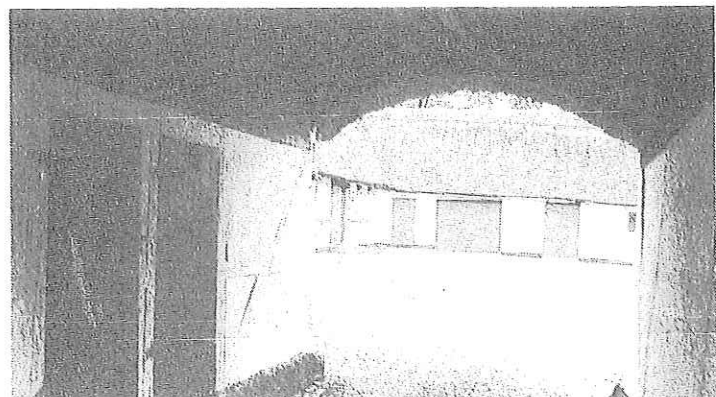
Østsiden ind mod gården: Fem fag staldvinduer ligesom nordsidens. En lille rødmalet luge og indhegning til høns. En ældre, rødmalet port fra sidste halvdel af forrige århundrede. I portfaget en buet, rødmalet overligger. I taget et lille støbt vindue med pandeplader under som drypnæse. Syd for porten er muren stort set omsat i grundmur med *sugfæl* af ubrændte sten. Her to staldvinduer samt nyere halvdør; alle rødmaledede.

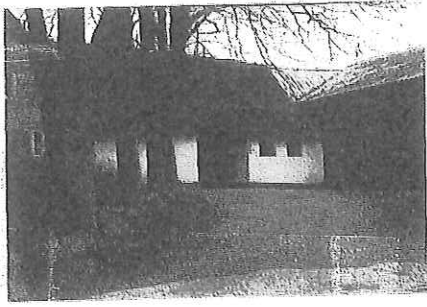
Vestsiden: Vestsiden består af 12 bindingsværksfag, kalket hvid over tavl og stolper. Både stolper og løsholte er af egetømmer. Flere af tavlene i denne længe er lerklinede, særligt i nordenden. I første fag fra nord en gammel vinduesramme med seks ruder, tophængt på langs, formentlig et af stuehusets oprindelige vinduer. To brede hvidkalkede lemme, ligeledes gamle, måske fra sidste halvdel af forrige århundrede. I sjette fag en lille, nyere lem til høns med læderremme som hængsler. Ottende og niende fag er formentlig oprindeligt portfag (tofteporten). Idag udmuret og heri et lille, rødmalet staldvindue. Ligeledes udmuring under niende fags spær, som mangler stolpen; samt udmuring i 10. og 11. fag; ingen stolpe under 11. fag spær. I 12. fag et ældre, hvidmalet vindue med to rammer og to ruder, placeret op mod stuehusets gavl. Her er sylden af marksten.

Vognskur.

Nordligt ligger et nyt vognskur; vægge og tag beklædt med asbestcementbølgeplader. I vestenden en skydeport af pandeplader. Ved dette skur står en gammel benzinpumpe, mærket Super Shell.

Gårdspladsen: Perlestensbelagt gårdsplads.

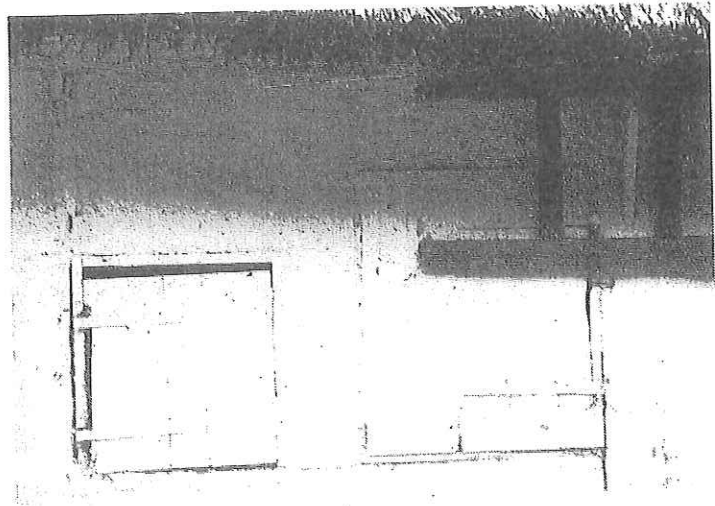
Haven: Fra Smedevænget er en række lindetræer som en lille allé op mod porten.

Ud mod Smedevænget er haven afgrænset med en stensætning. Inde i haven foran stuehuset er en stensætning i flugt med østgavlen, som adskiller den lavereliggende del af haven ud mod Smedevæget fra den øvre langs med huset. Her har et stort bøgetræ og en gammel kastanje sin plads. Vestligst i haven står en række nåletræer, blandt andet blågran.

Foran den røde trælade gror der popler og taks ud mod Smedevænget. Lidt nordligere er en indhegning med et rødmalet høsehus af brædder og asbestcementplader, et vindue mod øst og et tag med tagpap. Ved siden af skuret er et støbt bassin, hvor et stort piletræ gror.

I skellet mod vest gror forskellige træer og buske.

Kommentar: Gården er en bygningshistorisk perle og bliver vedligeholdt korrekt og er derfor i bedste stand. En pryd for byen!

SMEDEVÆNGET 29

Matr. nr. 7ag

Enfamiliehus i én etage, opført 1966 ifølge BBR.

Huset ligger med gavlene i nord og syd. Over støbt sokkel, mure af gule sten. *Sadeltag* med lav taghældning over *tagrem*, beklædt med *asbestcementplader*. Lille tagudhæng, malet med rødbrun træbeskyttelse. Tagsten af cementtagsten, tagrender af zink. *Blokformet* skorsten med afdækning. Alle døre og vinduer malet beige. Vinduerne er tophængte, med én rude i hver ramme, *sålbænke* af brune klinker. Foran hoveddør og bryggersdør støbte trapper på to trin belagt emd røde klinker. Østsiden: En hoveddør glat med blyndfattet rude i og en bryggersdør med rude øverst og beklædning nederst, ingen vinduer.

Nordgavlen: Fire vinduer, heraf ét med blyndfattet vindue. *Overgavlen* af *en-på-to* bræddebeklædning, malet med rødbrun træbeskyttelse.

Vestsiden: To vinduer samt terrassevinduer og dør. Terrasse med stolper, malet med rødbrun træbeskyttelse, overdækning af klar plast.

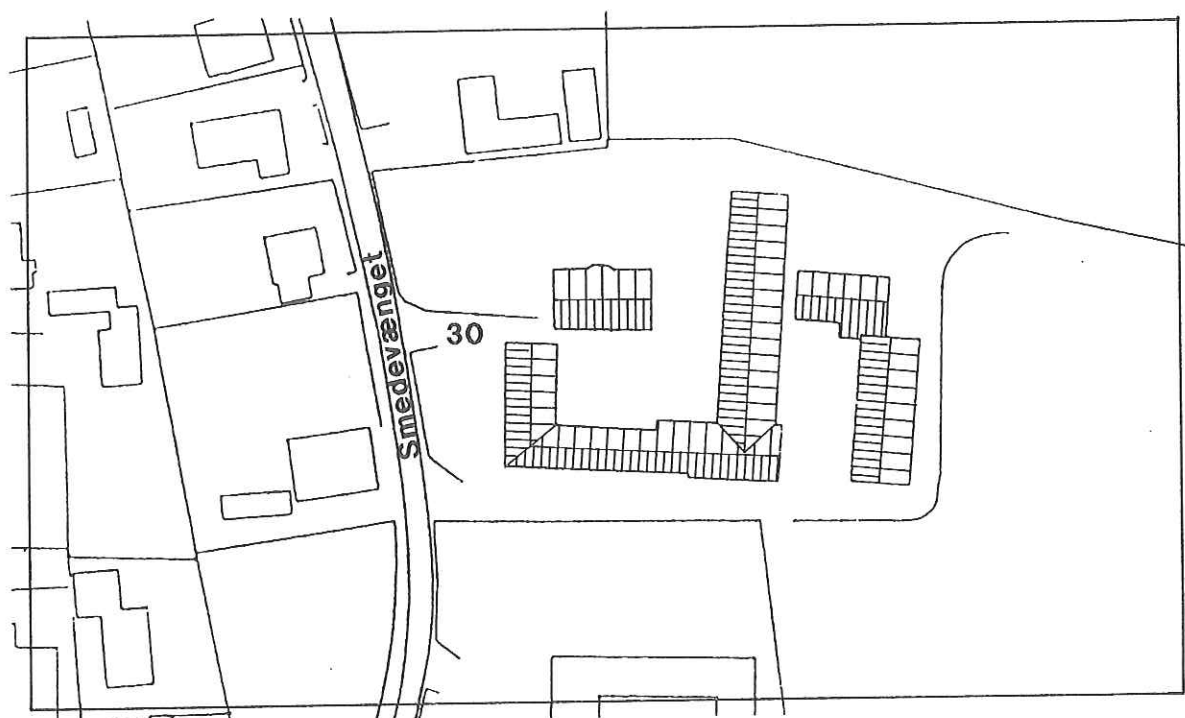
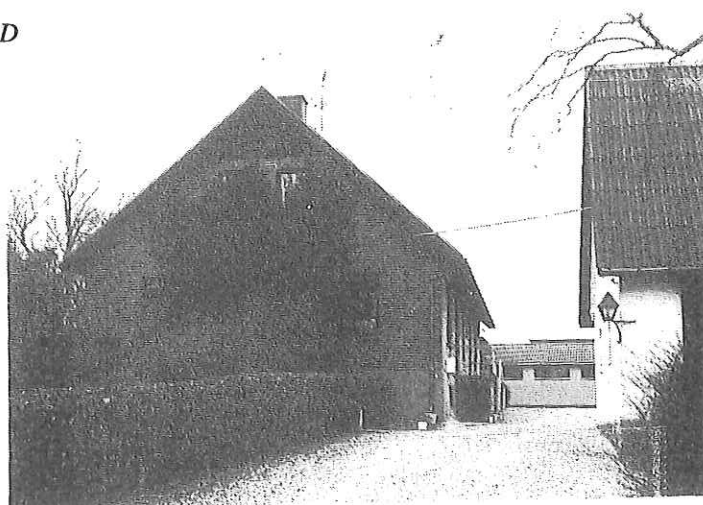
Sydgavlen: Et vindue. I syd også et skur med halvtag af plast.

Haven: Prydhave med bamus. Liguster mod Smedevænget.

Kommentar: velholdt, men enkel parcelhusbebyggelse.

SMEDEVÆNGET 30 - TJØRNEMOSEGÅRD

Matr. nr. 4a

Gårdanlæg med beboelse og landbrug. Fritliggende stuehus med tre udlænger samt yderligere avlsbygninger. Stuehuset med gavlene i øst og vest. Stuehus opført 1905 ifølge BBR; østre og nordre udlænge opført 1880 ifølge BBR.

Stuehuset.

Grundmuret i én etage med kælder og udnyttet tagetage. På et højt, pudset, blåmalet fundament (måske i virkeligheden sokkel af tilhugne kampesten), står murene af røde maskinsten i krydsforbandt med skårne fuger. Stik over vinduer og døre er helstensstik. Gesimsen består af et led, udkraget en kvart sten samt et savskifte og et standerskifte og yderligere et kvarstenstudkraget skifte. Gesimsen løber om hjørnet op i gavlen som et glat lisen-

bånd. Idag stort tagudhæng med dobbelte *vindskeder* med brun træbeskyttelse, men har formentlig oprindeligt haft tagudhæng båret af *knægte*. *Sadeltaget* lagt med flade *asbestcementplader*. I taget en nyere, *blokformet* skorsten af røde sten med cementafdækning. Vinduerne nyere termovinduer uden sporsser, tophængte med et mindre tophængt overvindue, malet med brun træbeskyttelse. *Sålbænk* af brune klinker.

Nordsiden: Fire vinduer, heraf et højtsiddende, kvadratisk. To nyere døre med matterede termoruder i tre lodrette felter samt et fast glasparti i den ene side og et fast overvindue. Op til dørene fører to modstillede, støbte trapper på fem trin, belagt med støbte fliser af små sten. Under det ene trappeløb er nedgang til kælder ad seks trin til nyere dør med en termorude øverst, malet med brun træbeskyttelse. Ved nedgangen en vandretliggende vindue. Gelænder både ved kældernedgang og trappe af smedejern, formentlig specialfremstillet hertil. I taget et mindre ovenlysvindue. Østgavlen: Fire vinduer, heraf to i overgaven uden overvindue samt to i kælderen som omtalt på nordsiden.

Sydsiden: Centralt placeret karnap med skrå sider med et vindue på hver side. I midten en tofløjet havedør med glas. Karnappen har næsten fladt tag, dækket af tagpap. I taget et ovenlysvindue.

Vestgavlen: Fire vinduer; to foruden og to foroven. Det nordligste af de nederste er blændede med glat cementpuds. De øverste vinduer har måske været større, idet fire skifter under de nuværende vinduers bund synes at være ommurede. I gavltrekanter er, ligesom på østgavlen, en ny bræddeafdækning, *fer og not*, malet med brun træbeskyttelse.

Gårdspladsen lagt med perlesten.

Østlængen/stald.

Staldbygning i grundmur med lav kampestenssokkel med kraftige cementfuger. Mod gårdspladsen er soklen tjæret, ellers er huset hvidkalket. Murværket er som hovedhuset i krydsforbandt med et i gavlen omløbende gesimsbånd med savskifter med et dobbelt løberskifte over savskiftet. Sadeltag med sorte asbestcementplader. Vindskeder af imprægnerede brædder. Vinduerne: rundbuede, rødmaledede staldvinduer med oplukkelig midterdel, støbt sålbænk og over vinduerne et dobbeltstik.

Vestsiden: Fire rundbuede vinduer. En ny skydeport og en ny dør med termoruder foroven og -neden, begge malet brun træbeskyttelse.

Sydgavlen: To rundbuede vinduer. En oprindelig fladbuet lugeåbning med dobbeltstik og ny bræddeluge med brun træbeskyttelse. Øverst et cirkulært støbejernsvindue.

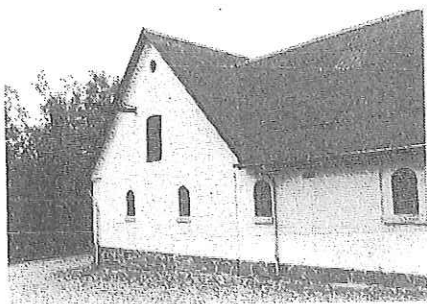
Østsiden: Fire rundbuede vinduer samt stor nyere skydeport, malet med grøn træbeskyttelse. Spor efter oprindeligt større vindue midt på, samt en formentlig tofløjet port nord herfor.

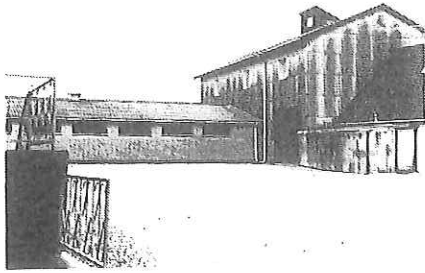
Nordgavlen: Fuldstændig som sydsiden. Her ses det at øst- og nordlængen er sammenbyggede og fra samme periode.

Nordlængen/stald.

Materiale-mæssig som østlængen. Zinktagrender på øst- og nordlænge.

Nordsiden: Seks rundbuede støbejernsvinduer, der dog er anderledes end de tidligere omtalte. De oprindelige støbejernsvinduer her har været større. Alle vinduerne på nordsiden har sålbænke af kantstillede sten. Mellem vinduerne i nordlængen er nyere

tilkomne udluftningsriste. Omtrent midt på er en udmuring, måske en har her tidligere været en port. I taget et torudet tagvindue. Sydsiden: har tre nyere vippegarageporte samt skydeport. To enkelte rundbuede støbejernsvinduer som på nordsiden.

Sammenbygget med nord og vestlængen ligger en høj, rektangulær lade.

Let konstruktion med fladt sadeltag, beklædt med grå asbest-cementplader på vægge og tag over en støbt cementsokkel.

Nordsiden: en stor skydeport af *pandeplader*, her også en blokformet skorsten i gule sten med cementafdækning. Vindskeder af imprægneret træ. Tagrender af PVC.

Vestgavlen: en lille skydeport som i nordsiden samt et to-rudet tagvindue, her dog anbragt i gavlen.

Østgavlen: Ingen åbninger.

Sydsiden: En dobbelt bræddeport med brun træbeskyttelse. Her er også, i hjørnet op mod vestlængen påbygget et drivhus.

Vestlængen/svinestald.

Sammenbygget med nordlængen en lav vestlænge med svinestald, formentlig fra 1960'erne. Svinestalden er ikke i brug. Over sortmalet, støbt sokkel står murene med gule, "årede" sten i løberskifter. Sadeltag med meget lav taghældning, belagt med gråt asbestcementtag, i *kip* tre udluftningshætter. Tagrender af PVC.

Nordsiden: 16 lave, faste vinduer kombineret med træjalousier. I sydenden er en enkelt dør.

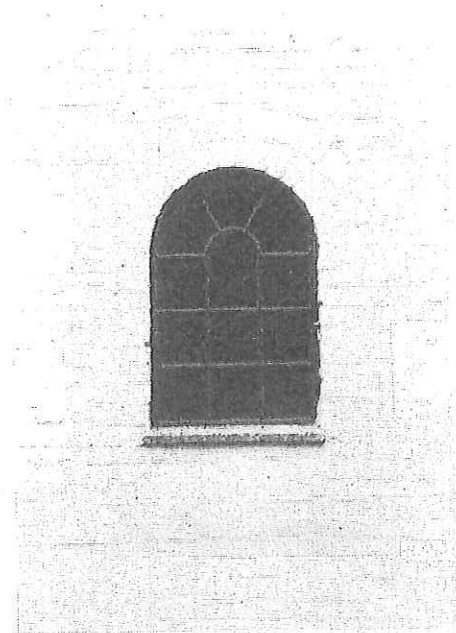
Sydsiden: 16 vinduer, ellers ingen åbninger.

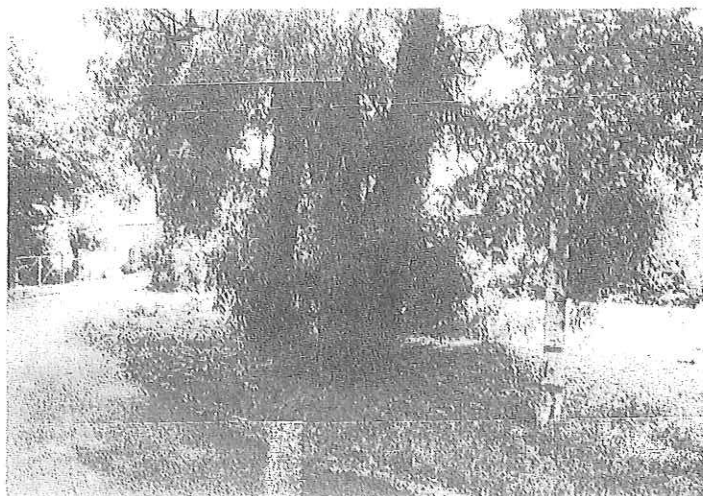
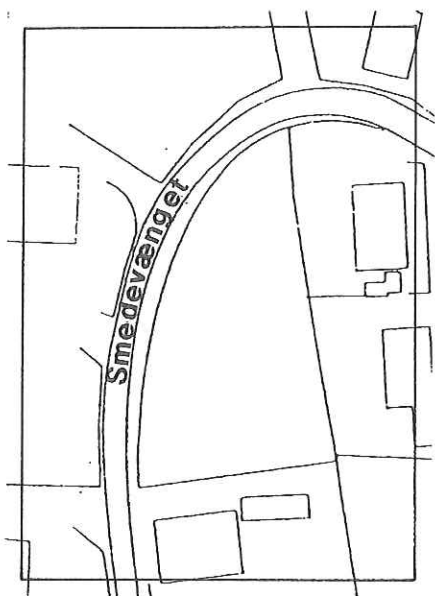
Vestligst på grunden ligger tre enorme bygninger - garager eller lader?

Alle af lette konstruktioner med en beklædning af rødmaledede, *korrugerede* plader. Tage med ensidig taghældning af samme materialer. Store skydeporte overalt. I den største bygning er isat glaspartier. Her en gammel benzinpumpe.

Haven: prydhave med to store træer mod Smedevænget - et bøgetræ og et asketræ. Foran staldene en række yngre birketræer mod Smedevænget.

Kommentar: En af de gamle gårde Marbjerg, der er ombygget i grundmur i de gode tider i slutningen af forrige århundrede. I nyere tid er der kommet en del nybygninger til og kun få af de oprindelige bygningsdetaljer er tilbage. Gårdens placering i byen er imidlertid meget vigtig.

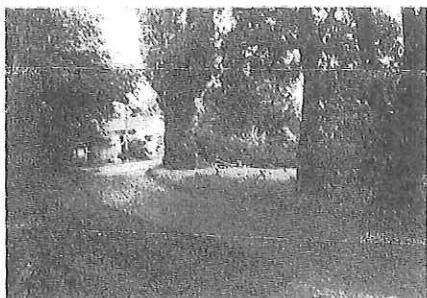

Matr. nr. 87.

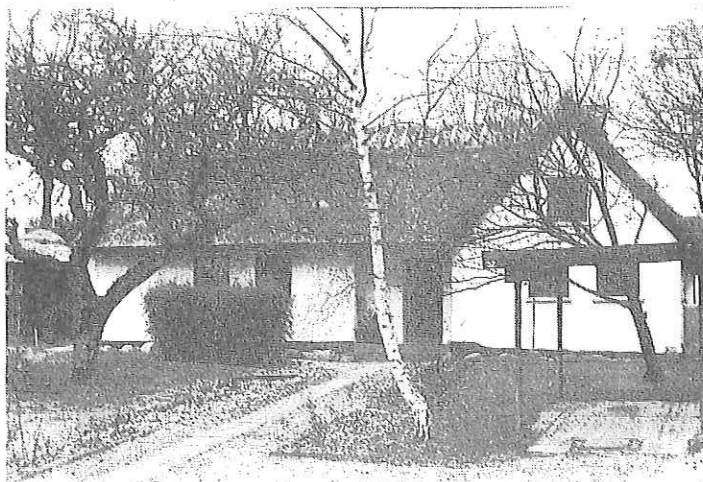
Et lille græsbevokset område, mod Smedevænget kantet af en mægtig poppel og tre store piletræer samt et stort, gammelt nøddehegn. På grunden gror en række gamle frugttræer, frugtbuske og hunderoser. Området støder top til midtskellet i den gamle sø-eng. Den nedgravede å markerer sig idag som en træække af stynede elletræer. Op mod parcelhushaverne, der ligger en del højere end dette areal, er stensætninger af marksten.

Kommentar: Det sidste areal af det gamle søområde, der ikke er bebygget. Det er vigtigt for byens historie at bevare dette område intakt, men det forhindrer ikke en rekreativ anvendelse af stedet.

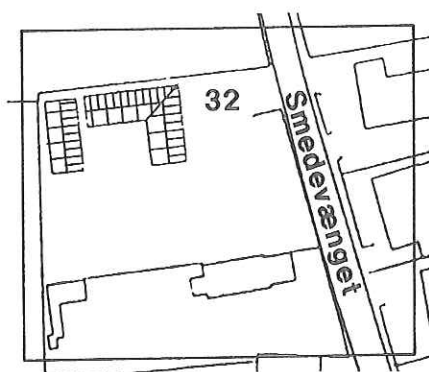

SMEDEVÆNGET 32

Matr. nr. 16a

Enfamiliehus, vinkelbygget i én etage med udnyttet tagetage samt et udhus op mod vestskellet. Opført 1828, ifølge BBR.

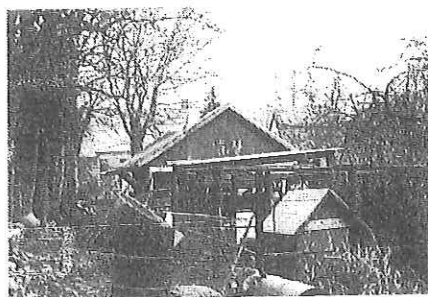
Støbt sokkel og *syld* under nord-syd-orienterede længe og *syld* under øst-vest-vendte del. Grundmurede, pudsede vægge, malet med hvid plastmaling. Stråtækt *sadeltag* med *kragtræer*. Tagværket synes at have gamle *skalke*. I taget to *blokformede*, pudsede og hvidmalede skorstene med cementafdækning. *Vindskeder* med brun træbeskyttelse. Nye termorvinduer, opdelt i seks ruder, malet med brun træbeskyttelse, tophængte samt støbte sålbænke. Østsiden: Tre vinduer, heraf ét i gavlen. Her ny hoveddør med seks termoruder øverst, bræddebeklædning nederst, placeret tilbagetrukket fra facaden, herop til to støbte trin med gulflammede klinker.

Nordsiden: Fire vinduer. Et kraftigt *en-på-to* træstakit forbinder længen med udhuset vestligst på grunden.

Vestgavlen: ét smalt, tophængt vindue med én rude i *overgavlen*, men vinkellængens vestside har fire små tophængte vinduer.

Sydsiden: Fire vinduer som på østsiden samt kvist og under et halvtag en ny termohalvdør med fire ruder øverst.

Langs husets nordside en støbt cementkant i drypslippen, langs østsiden perlesten i tagdryppet.

Udhuset, måske et gammelt vaskehus.

Grundmuret, med gavlene i nord og syd. Hvidkalket over cementpudset, sortmalet sokkel. Tagværket, der er gammelt, hviler på én synlig *tagrem*. Taget har lav taghældning og er dækket af rødmalede *pandeplader*. En hvidmalet skorsten med *sokkel* og *udkrægning*. Zinktagrender.

Nordgavlen: Overgavlen en smuk rødmalet bræddebeklædning med luge. Forneden afluttet af *knægtbåret vandbrædt*.

Vestsiden: ét gammelt, to-rammet, seks-rudet vindue, grønmalet samt én fast rude.

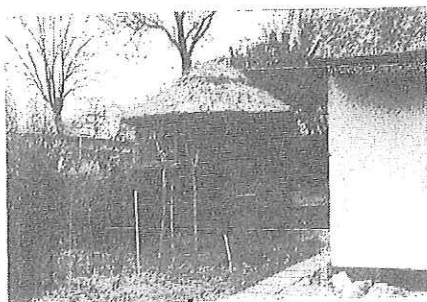
Sydgavlen: Lille vindue som i vestgavlen på øst-vestlængen. Sydgavlen på udhuset har flot, grønmalet bræddeovergavl, heri en luge med håndsmedede beslag. Rødmalede vindskeder.

Østsiden: en revledør samt en ældre to-rammet, tre-rudet vindue og et lille, én-rammet én-rudet vindue; alt træværk her grønmalet.

Haven: Et høsehus samt et sekskantet lysthus af *en-på-to* brædder med brun træbeskyttelse, stråtækt med grønmalede vinduer. Et drivhus. Blandet beplantning med bla. bambus og store, gamle frugttræer, herudover en stor nyttehæve.

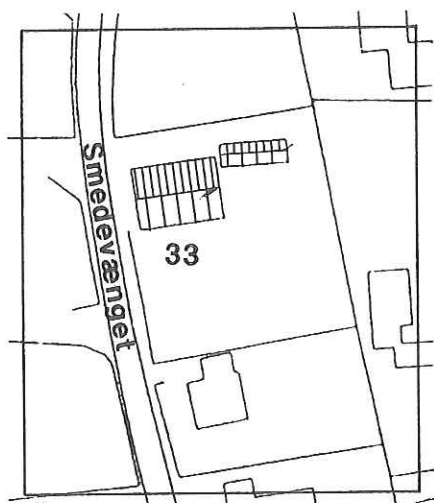
En en carport af stålstolper. Mod Smedevænget en lav hæk. Ud mod markerne i vest et gammelt stengærde, bevokset med høje træer.

Kommentar: Et anlæg i bedste traditionelle byggeskik, skønt vinduesudskiftningerne har forandret udtrykket noget. Det gamle udhus med de mange gamle bygningsdetaljer fortjener en bevarende istandsættelse.

SMEDEVÆNGET 33
Matr. nr. 29

Enfamiliehus med udnyttet tagetage og delvis kælder, opført 1957, ifølge BBR.

Huset ligger med gavlene i øst og vest. På sydsiden er en udestue påbygget. Mod øst en garage.

Over støbt, sortmalet sokkel, skalmur med hvide sten. Stejlt *sadeltag* med stort tagudhæng med grå plader. *Vindskeder* af træ. Ingen skorsten. Vinduer grønmaledede, tophængte, én-rudede. *Sålbænke* af brune klinker. Dørene er malet med brun træbeskyttelse.

Østgavlen: Tre vinduer samt skydevinduer i overetagens franske altan. Garagen på østsiden er bræddebeklædt med hønsehus bagtil. Nordsiden: Hoveddøren og bryggersdøren med to ruder samt lille vindue.

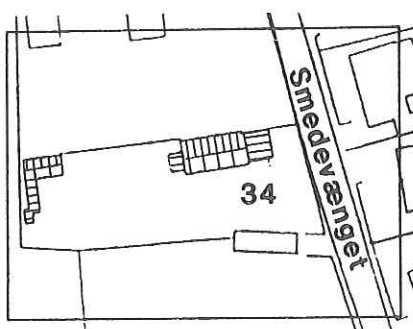
Sydgavlen: Tre vinduer på altanen samt *revledør*. Terrassedør med fire ruder.

Vestsiden: To vinduer.

Haven: Nyttehave med hønsehus samt prydhave.

Kommentar: Meget velholdt hus og anlæg af parcelhustypen, karakteristisk for sin tid.

SMEDEVÆNGET 34
Matr. nr. 15

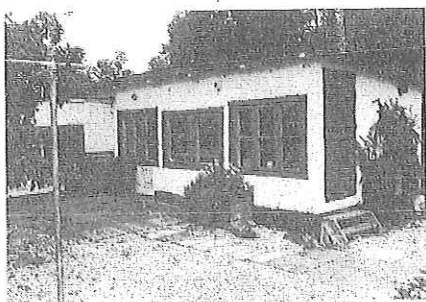
Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført 1900 ifølge BBR. Huset eksisterer sandsynligvis allerede i 1807 ifølge de arkivalske undersøgelser.

Huset ligger med gavlene i øst og vest med tilbygninger i hver gavl. Soklen er dels støbt sokkel og, for tilbygningernes vedkommende, dels opmuret af leca. Soklen er sorttjæret. Herover en gasbeton (hul)mur. Tidligere var bygningen bindingsværk med lerklinede *tavl*. Murene er malet med hvid plastmaling. Tagværket gammelt med gamle *skalke* og *sugfjæl*, *sadeltag* med stråtag og *kragtræer*. *Vindskederne* dobbelte, sortmalede.

Sydsiden: Fire vinduer, tre-rammede, tre-rudede, nye termovinduer med buede ruder, malet med sort træbeskyttelse. Et af vinduerne er to-rammet og tre-rudet. *Skifersålbænke*. Hoveddøren ny *fyldingsdør* med ruder; uden om døren et lille vindfang af træ, malet med sort træbeskyttelse. To trin op til døren, lagt med mørkebrune klinker. Kvist i taget med tophængt vindue med én rude, malet brunt.

Vestgavlen: Her påbygget fyrrum, ligeledes i gasbeton med tag af asbestcementplader. Herover en høj, *blokformet* skorsten i røde sten med cementafdækning. Tagrender af plast. I fyrrummet et indmuret skydevindue. Nordsiden: Indgang til fyrrummet ad dør med vandret, mørkebrun malet bræddebeklædning med et vindue øverst. To vinduer: ét tre-rammet og et to-rammet, begge med tre ruder.

Østgavlen: Her to vinduer ét to-rammet med tre ruder og ét to-rammet med to ruder.

Bagest på grunden et tidligere hønsehus, nu redskabsskur, vinkelbygget, øst-vest-vendt, på høj, sorttjæret sokkel med pudsede, hvidmalede mure. Ensidig taghældning med bølgeplader af metal. *Overgavlen* beklædt med nye, hvidpigmenterede brædder med *fer* og *not* samt et nyt termovindue med to rammer og to ruder, malet med brun træbeskyttelse. To store tre-rammede, to-rudede samt tolv brunmalede vinduer mod syd.

Mod øst en højtiddende, flot, gammel halvdør af brede *revler*, brunmalet.

Mod syd to små hvidmalede lemme bevaret.

Påbygget i en vinkel mod syd endnu et skur (tidligere hønsehus), hvidmalet, på en støbt sokkel; taget beklædt med tagpap.

Også her tre store vinduer samt en nyere halvdør og lille lem. Hønsehuset afsluttes af et bræddeskur, formentlig lokum og redskabsskur. Alt her hvidmalet med *asbestcementpladetag*.

I sydskellet ligger et lavt skur, nord-sydvendt, på støbt, sortmalet sokkel, opmuret af gasbeton med asbestcementpladetag og med brandkam. Heri mod nord to støbte skydevinduer samt en ældre, brunmalet revledør med klinkefald. Zinktagrende. Påbygget skuret i øst en overdækket og indhegnet veranda, malet med sort træbeskyttelse.

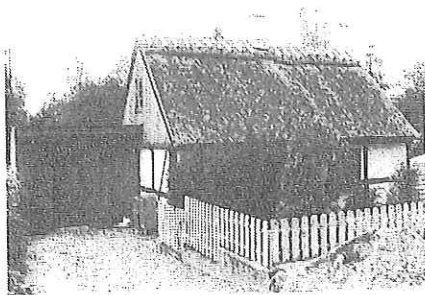
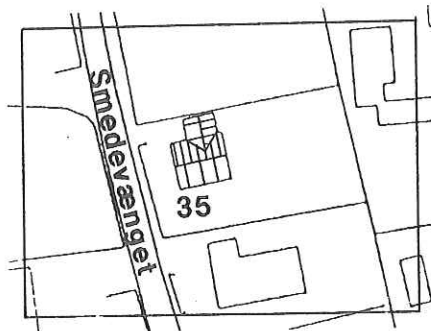
I haven er yderligere et lille lysthus i kolonihavestil, beklædt med brunmalede brædder med vinduer på de tre sider.

Haven: Virkelig prydhave fuld af utallige små pladser og oplevelser samt stor nyttehave. Åben ud mod Smedevænget.

Stensætning mod markerne i vest - måske rester det gamle stengærde. På stensætningen gror høje træer.

Kommentar: Selve beboelseshuset er meget omsat, men den oprindelige placering med gavlen mod vejen er bevaret. Et velholdt anlæg med en smuk beliggenhed og udsigt.

SMEDEVÆNGET 35
Matr. nr. 23

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, udskud på østsiden samt tilbygning mod nord. Opført 1878, ifølge BBR.

Fem fag langt bindingsværkshus med gavlene i nord og syd. Bindingsværket sorttjæret, *tavlene* hvide. Over sorttjæret sokkel står *stolperne* direkte på *sylden*. Fornaglede *løsholte* mellem stolperne, ej *gennemstukne bjælker*, dvs. bjælkerne må være *kæmmet* over *tagremmen*. Tjæret *sugffæl* af brædder. Stråtag med *kragtræ*. I *kippen* en hvid *skorsten* med *sokkel* og cementafdækning. Vinduerne nye termovinduer, to-rammede med tre ruder i hver ramme. Døre og vinduer malet med brun træbeskyttelse.

Sydgavlen: Påbygget havestue af imprægnerede stolper, dækket med tagpaptag. Havedør med otte ruder. *Overgavl* beklædt med af imprægneret *fer og not* brædder, heri et nyt to-rammet tre-rudet termovindue, ligeledes imprægneret. *Vindskeder* samt *vandbrædt* har udskårne ender og er malet med sort træbeskyttelse.

Østsiden: En lukket glastilbygning med plasttag, nederst imprægnerede brædder. De store ruder sidder i metalrammer. Hovedhuset har også her hvide *tavl* og sort bindingsværk. Ved hjørnet op til nordgavlen er en *skråstiver*. Her ét nyt termovindue, to-rammet med tre ruder i hver ramme samt ét lille én-rammet, én-rudet vindue. Indgang til glastilbygningen fra nord.

Nordgavlen: Forneden dækket af grundmuret tilbygning med hvide, pudsede vægge over sort sokkel og med fladt tag med *korrugerede* plader. I tilbygningen et nyt vindue som de øvrige med *sålbænk* af træ. *Skråstiver* op mod vesthjørnet. *Overgavl* som i syd.

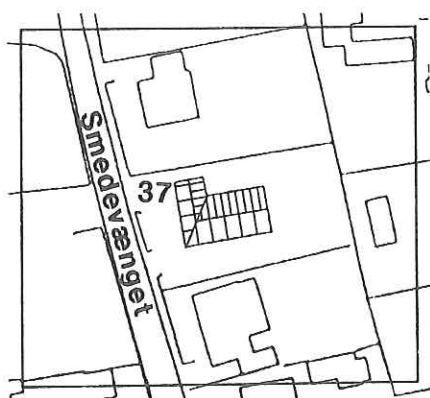
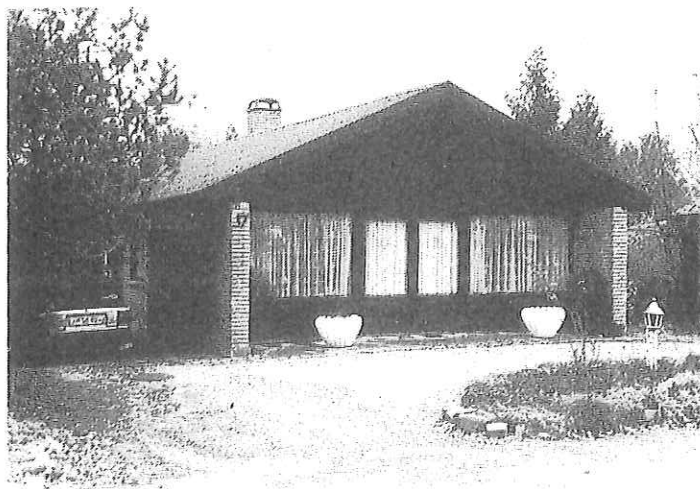
Vestsiden: Tilbygningen har her en bræddebeklædt væg af imprægnerede, ru, pløjede brædder, imprægnerede. Her er indgangsdøren med gammelt granittrin foran. Midt på hovedhusets vestside er hovedindgangen ad ny imprægneret fyldingsdør med fire ruder øverst.

Haven: Prydhave med eksotiske planter samt lille nyttehøve. Mod Smedevænget et lille hvidmalet stakit, der står på støbt kant, idet have og hus ligger lavere end vejen.

Kommentar: Et fint lille hus og vel nok det senest byggede bindingsværkshus i Marbjerg.

SMEDEVÆNGET 37

Matr. nr. 16b

Enfamiliehus en én etage med halv kælder under den østlige del, opført 1964, ifølge BBR.

Grundmuret hus med gavlene i øst og vest. Over cementsokkel grundmuret med gule, let flammede sten i krydsforbandt. Sadeltag med synlig tagrem og stort tagudhæng med inddækkede tagrender, lagt med asbestcement. I taget en blokformet skorsten med støbt gnistfang. Alt træværk i tag og gavle er malet med sort træbeskyttelse. Vinduerne store, tophængte, sålbænke af brune klinker.

Nordsiden: Tre vinduer samt kældervinduer. Listebeklædt hoveddør med fast blyndfattet rude i den ene side. Her to mure, afdækket foroven med cement. Den ene mur bærer carportens built-up tag med asbestcementplader.

Østgavlen: Nedgang til kælder ad støbt trappe. To vinduer og bræddebeklædt en-på-to overgavl.

Sydsiden: Tre vinduer samt kældervinduer.

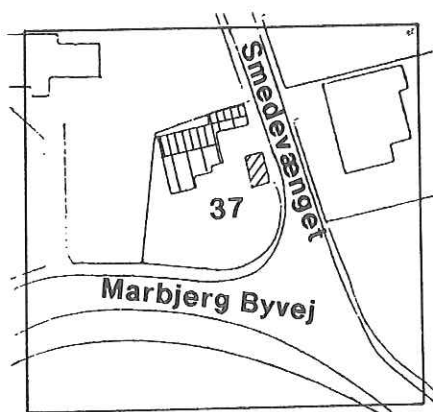
Vestgavlen: en stor tilbagerykket vinduesvæg i hele gavlen, hvori er to store panoramavinduer samt i midten en tofløjet glasdør. Overgavlen med en-på-to bræddebeklædning.

Haven: Prydhave med fyr og gran samt lille nyttehave. Ved Smedevænget en indkørsel med vendeplads.

Kommentar: Parcelhus i god stand.

SMEDEVÆNGET 38

Matr. nr. 25

Enfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage, opført 1929 ifølge BBR.

Huset ligger med gavlene i øst og vest.

Over støbt, sortmalet sokkel står huset grundmuret, pudset, hvidmalet. Herover *sadeltag* med bølgeplader af sortmalet metal. I midten af sydfacaden en *gavlkvist* med sadeltag. Nyere, dobbelte *vindskeder* med sort træbeskyttelse. Tagrender af zink. Ingen skorsten. Næsten alle vinduerne tophængte, én-rudede, gråmalede. Sydsiden: Tre vinduer i underetagen samt én havedør. I gavlkvisten et tophængt vindue og to faste vinduer, malet med brun træbeskyttelse. En overdækket veranda.

Vestgavlen: To vinduer (termoruder), to-rammede, én-rudede, gråmalede, med oprindelige, sortmalede sålbænke af kantstillede sten. I overgavlen ét tophængt, én-rudet vindue. Karakteristisk gavlfelt med gesimskant. Spor efter stikket af en tilmuret dør nær sydsiden.

Nordsiden: To nye vinduer, én-rammede, én-rudede, top- og sidehængte, gråmalede.

Østgavlen: to vinduer, tophængte og én ny gråmalet dør med glas med lister foran. Foran døren en støbt trappe på tre trin af cement.

Et udhus (oprindeligt vaskehus/bryggers) er grundmuret og pudset; mod Smedevænget skalmuret med hvide sten. Sadeltag og tagrender af zink. *Overgavl* af nyere brædebeklædning, malet med brun træbeskyttelse.

I vestgavlen et lille én-rammet, én-rudet vindue samt den oprindelige indgang ad blågrå *revledør*.

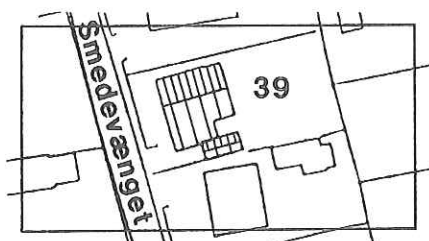
Sydsiden: et todelt, gammelt vindue med faste rammer samt en ny dør med støbt trin foran.

Haven: Prydhave med meget stort lindetræ nær vestskellet. Mod Smedevænget en høj hyldehæk.

Kommentar: Et velbygget hus, dog noget præget af diverse udskiftninger.

SMEDEVÆNGET 39

Matr. nr. 27

Enfamiliehus i én etage, opført 1959, ifølge BBR.

Huset ligger med gavlene i øst og vest. Mod syd en carport sammenbygget med huset, mod øst et tilbygget bryggers.

Over støbt, malet sokkel står huset muret, glatpudset, malet i en varm okker. Huset består af den del med *sadeltag*, belagt med *asbestcement* i bølgeplader og en tilbygning med fladt *built-up* tag, inddækket med *vindskeder*. Alt træværk er malet med brun træbeskyttelse. *Sålbænke* af brune klinker. Plasttagrender på hovedhuset.

Vestgavlen: Tre termovinduer, seks-rammede med to ruder i underrammen og ét i overrammen samt et mindre tre-rammet med tre ruder i hver ramme.

Sydsiden: Ny hoveddør med fire *fyldinger* nederst og fire ruder øverst. I tilbygningen en kabysagtig dør med kantstillet rude og et rundt fire-delt vindue, men også en halvdør af samme udformning som hoveddøren. I hovedhuset et trefagsvindue tre-rammet, tre-rudet samt et lille vindue ved overgangen til den smalle bryggerstilbygning.

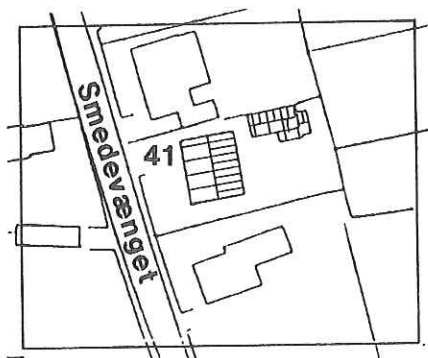
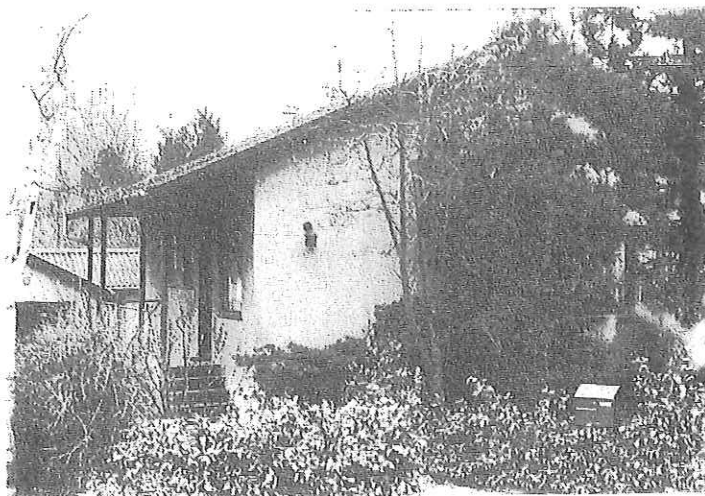
Nordsiden: Udvendig gul, muret skorsten, der går op gennemtaget ellers ingen åbninger. I bryggerstilbygningen et enkelt to-rammet, to-rudet vindue.

Østgavlen: I hovedhuset ét to-rammet, tre-rudet vindue samt tofløjet dør med fire ruder. Et lille to-rammet vindue.

Haven: Prydhave.

Kommentar: Et meget velholdt, men også meget om- og tilbygget hus.

SMEDEVÆNGET 41
Matr. nr. 28

Enfamiliehus i én etage med kælder under, opført 1958, ifølge BBR.

Huset har gavlene i øst og vest; i nord en garage. Over høj, glatpudset, mørkegrå sokkel står huset grundmuret med rosa glatpuds med kvartssten i puds. *Sadeltag* med stort tagudhæng. Brune *vindskeder* både på hus og garage. Vinduerne tophængte, med én rude i hver ramme, malet med brun træbeskyttelse. *Sålbænke* af brune klinker. De største vinduer er faste med smalt oplukkeligt vindue øverst.

Nordsiden: Tre vinduer samt én lakeret, listebeklædt hoveddør. Herop til fire trin på stor støbt trappe, som taget er ført ud over. Taget bæres af en *rem*, der hviler på fire jernstolper. Trappen er beklædt med røde klinker. Trappen føres ad fem trin ned til kælderdøren, der er en brædebeklædt med ni ruder øverst og malet med brun træbeskyttelse.

Østgavlen: stort dobbeltvindue og kældervinduer med lyskasser foran.

Sydsiden: Stort, fast, vindue med dør ud til terrasse. Tagudhængen går ud over terrassen.

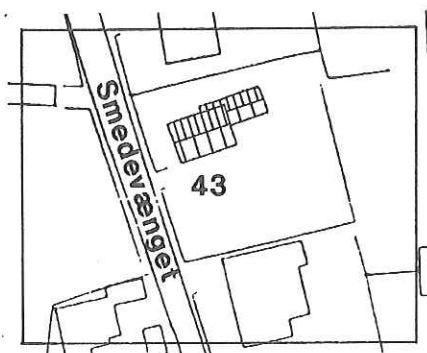
Garagen.

Grundmuret, glatpudset med grå cementmørtel med indlagte sten. Vippeport af brædder med brun træbeskyttelse. Mod syd et træfags vindue med sålbænk af brune klinker. Her også en halvdør. Haven: Prydhave med bøgehæk mod Smedevænget. Hønsehus i bunden af haven.

Kommentar: Velholdt, tidligt parcelhus.

SMEDEVÆNGET 43
Matr. nr. 26b

Enfamiliehus med krybekælder og udnyttet tagetage, opført 1962 ifølge BBR, men 1949 ifølge ejerens oplysninger.

Det grundmurede hus har gavlene i nord og syd. Over høj, grå cementsokkel, let udkraget, står huset grønmalet på en grov puds. Stejlt *sadeltag* med røde *vingetegl*. I *kippen* en *blokformet* skorsten af gule, stærkt forvitrede sten, med cementafdækning foroven. Vinduerne er tre- eller to-delte med én rude i hver ramme, hvide rammer og røde karme.

Vestsiden: To tre-rammede vinduer.

Sydgavlen: Ét tre-rammet i overgavlen samt to to-rammede (heraf det ene i *udskud* mod øst). En hoveddør med fire kvadratiske *fyldinger* underst samt otte ruder øverst. Koncentrisk, støbt trappe, Hvidmalede, dobbelte *vindskeder*. Zinktagrender.

Østsiden: Her et *udskud* med ensidig taghældning beklædt med *asbestcementplader*. heri en lille garage. Ét to-rammet vindue med støbt *sålbænk*. Nyere aluminiumsdør med glas. *Udskuddet* har også en *blokformet*, muligvis nyere skorsten i gule sten med *gnistfang*.

Nordgavlen: To vinduer, ét tredelt i overgavlen samt ét to-rammet fornedet og et to-rammet vindue i *udskuddet*.

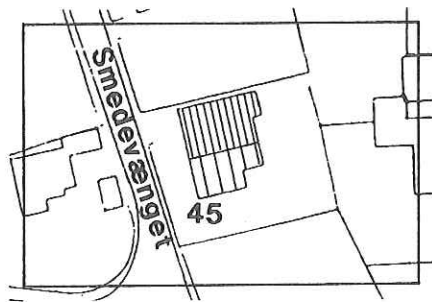
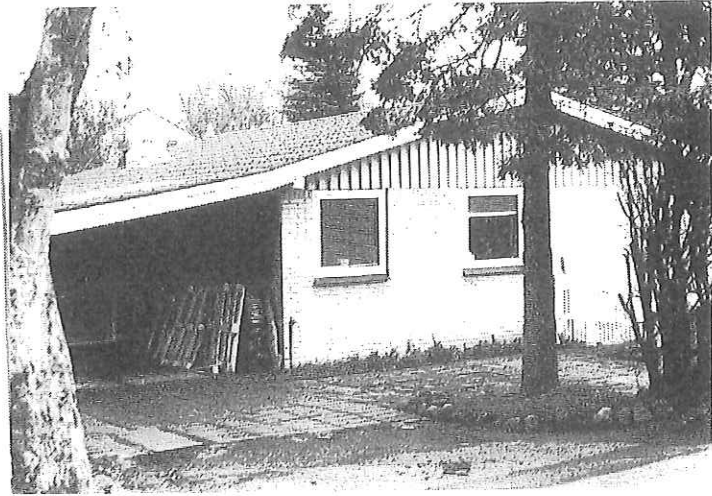
Tofløjet, brunmalet bræddedør foran garagen.

Haven: Hovedsagelig nyttehave, mod *Smedevænget* lav hæk.

Kommentar: Et af byens sidste eksempler på traditionelt byggeri inden parcelhusbyggeristilen vandt indpas.

SMEDEVÆNGET 45

Matr. nr. 26a

Enfamiliehus i én etage 1962 ifølge BBR.

Bygningen ligger med gavlene i øst og vest. Støbt cementsokkel, mure af gule sten i løberskifter, overgavle af brædder med smal listedækning over samlingerne, malet med grå træbeskyttelse. Sadeltag med lav hældning med sorte tagplader, tagrender af sort PVC. I taget et kuplet ovenlysvindue. Hvidmalede, dobbelte vindskeder. Taget er mod nord forlænget til carporttag, båret af stolper, malet med grå træbeskyttelse. Tophængte termovinduer, gråmalede rammer, hvide karme. Sålbenken af brune klinker. Hoveddør med faste glaspartier i begge sider, dørfløjen har indfræset kassettemønster.

Vestsiden: Indgang samt to vinduer.

Sydsiden: På sydsiden overdækket terrasse med klar plastpladetag. En lang række vinduer, heri en hoveddør.

Nordsiden: To smalle, tophængte vinduer.

Østsiden: To vinduer som på vestsiden.

Haven: lille prydhave. Mod Smedevænget en høj hæk.

Kommentar: Velholdt parcelhus.

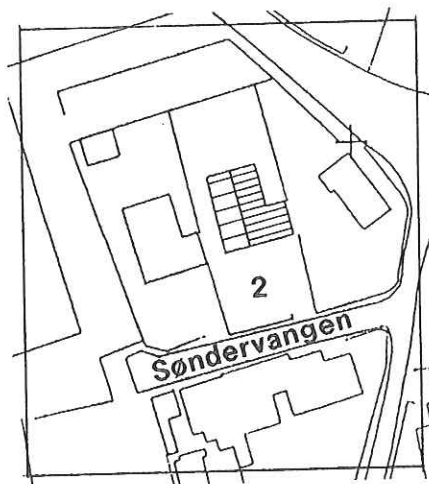
SØNDERVANGEN 1
Matr. nr. 10o

Énfamiliehus i én etage med udnyttet tagetage. Opført 1960, ombygget 1967.

Bygningen beliggende med gavlene i nord og syd. I nordenden en udbygning, hvori indgangen er.
Støbt sokkel, mure i røde sten i løberforbandt. *Overgavl* med bred brædebeklædning med mørk træbeskyttelse. Stejlt *sadeltag* med stort tagudhæng, beklædt med sorte bølgeplader. Vinduerne tophængte, med brun træbeskyttelse på rammerne og hvidmalede karme; *sålbænk* af skifer. Hoveddør ny *fyldingsdør* med otte fyldinger med lys brun træbeskyttelse. Foran døren et støbt trin. Ved terrasse på sydsiden faste vinduer med brædebelægning nederst. Omkring terrassen er muren pudset og malet lyseblå og ligger en anelse tilbagetrukket fra den øvrige facade.
Vestsiden: to murede glasstenspartier samt fast vindue i gavl.
Sydsiden: to velux-vinduer i tag, to i væg med terrassedørparti samt fransk altan.
Østsiden: to vinduer samt fransk altan i overgavl (der er som i vestsiden). To sidehængte vinduer i undergavlen.
Nordsiden: ét vindue samt et glasstensparti som i vestsiden. I taget et velux-vindue. I udbygningen, der har fladt *built-up-tag* med en skorsten og skjulte tagrender, er en indgang ad ny halvdør med glas i overdelen. Mod haven et lille vindue i udbygningen.
Haven: prydhave. Nederst og bagerst i haven et brunmalet bræddeskur, *en-på-to*, som deles med naboen.
Kommentar: huset hører til den nyere del af Marbjergs bebyggelse, er velvedligeholdt.

SØNDERVANGEN 2
Matr. nr. 2h

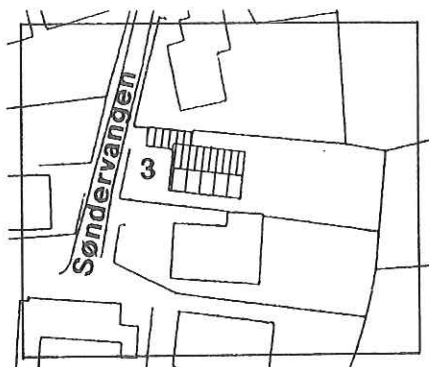
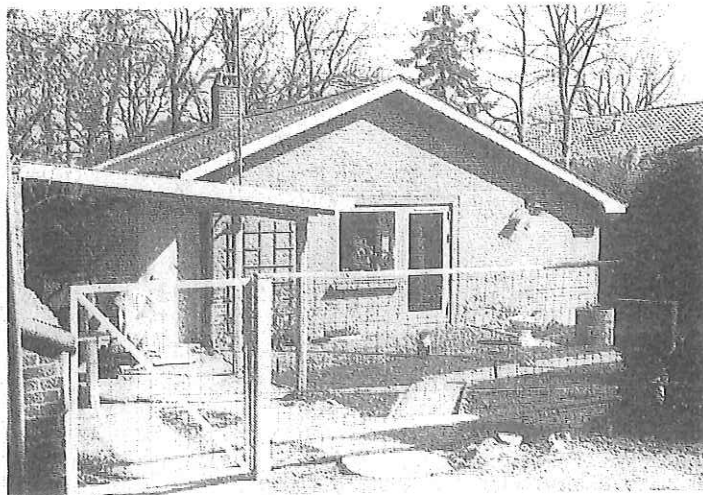

Énfamiliehus i én etage, opført 1966.

Gavlene i nord og syd. Grundmuret i gule sten i løberforbandt over støbt, rødmalet sokkel. Sadeltaget, der er beklædt med grå asbestcement, er forlænget mod øst til carport. Tagrender af PVC. Blokformet skorsten med cementafdækning. Vindskeder blåmalede, ligesom døre og vinduer. Op til hoveddøren, der er brædebeklædt og har fast rudeparti, er der to støbte trin. Vinduerne er en-rudede, delvis faste ruder med *sålbænke* af brune klinker. Mod vest en terrassedør af glas. Haven: lille, enkelt have med prydbede og et ahorn og piletræ. Liguster mod vej.
Kommentar: enkelt typehus af god kvalitet fra perioden i 60'erne.

SØNDERVANGEN 3

Matr. nr. 10p

Énfamiliehus i én etage med kælder, opført i 1962.

Støbt cementsokkel, røde reliefmønstrede sten, løberforbandt. Sadeltag med bølgeplader af asbestcement; hvide vindskeder. Nær kip en blokformet skorsten med gnistfang. Vinduestypen er gule vippevinduer uden sprosser; sålbænkene af røde klinker. Dør, helglasdør med termoruder.

Vestsiden: et vindue og en dør i kombination. Her er en mur, der er sammenhængende med huset, afdækket med røde vingetegl. Herpå et klart plasttag, båret af gråmalede stolper til carport.

Sydsiden: tre ruder i rad samt en hoveddør med to støbte trin foran.

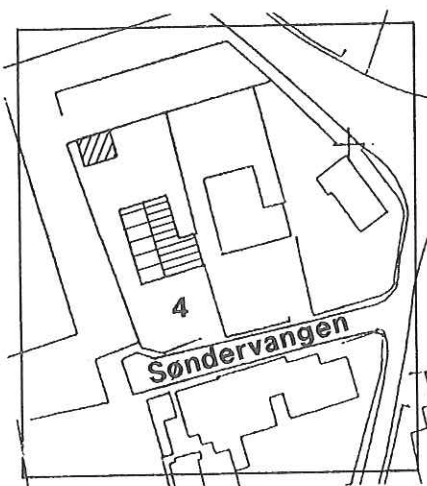
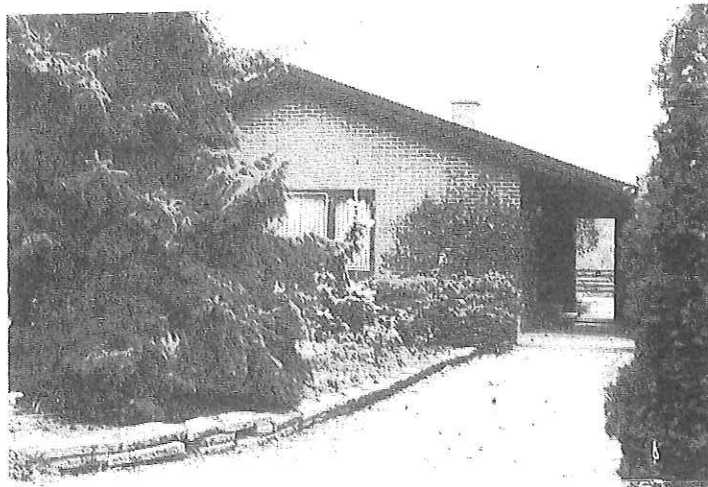
Østsiden: to vinduer og en dør med glas. I kælderen en dør og et vindue. Alle disse vinduer er behandlet med brun træbeskyttelse.

Nordsiden: tre vinduer, heraf ét i kælderen.

Haven: lille prydhave med høj ligusterhæk mod Søndervangen.

Kommentar: huset synes at være forlænget.

SØNDERVANGEN 4
Matr. nr. 2i

Énfamiliehus i én etage, opført i 1968.

Huset ligger med gavlene i nord og syd. Grundmuret af røde sten i løberforbandt på støbt sokkel af cement. Sadeltag med grå asbestcement; mod øst forlænget til carport. Moderat tagudhæng. Tagrender af zink. Vinduer store, delvis faste, behandlet med brun træbeskyttelse og med brune klinker som sålbænke. På østsiden er op til hoveddøren en støbt, gråmalet trappe. Bryggersdør som terrassedør. Ét vindue i nordgavlen. Fire vinduer mod vest, alle kvadratiske, samt en terrassedør med glas foroven og brædder forneden.

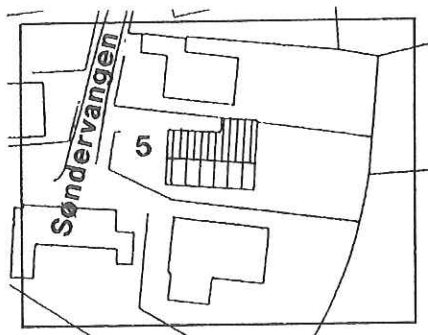
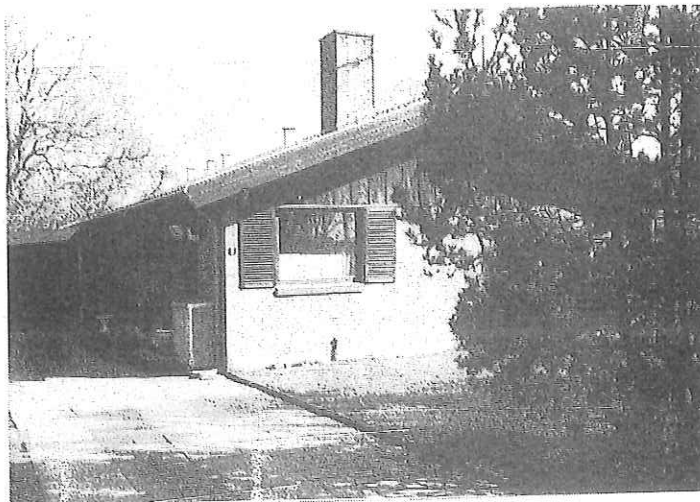
Haven: Haven med store fyrretræer og søjlegran samt tuja, taks og birk.

I baghaven et skur af asbestcement med store ruder mod syd og dør og vindue mod øst - drivhus.

Kommentar: godt typehus fra perioden omkring 1960.

SØNDERVANGEN 5

Matr. nr. 10q

Énfamiliehus i én etage med delvis kælder under, opført i 1972.

Grå, støbt cementsokkel med mur i røde mursten. Brun *tagrem*, herpå *sadeltag* med flad hældning, lagt med sorte cementtagsten. *Vindskeder* med brun træbeskyttelse. I taget en blokformet skorsten i røde tegl med cementafdækning. Vinduer tophængte eller vippevinduer med brun træbeskyttelse. Et vindue har skoddeeffekt på siderne. *Sålbænkene* af *rulskifter*. Dørtype, beklædt "bræddedør med trænegler". Foran hoved- og bryggersdøren hhv. ét og to støbte trin. Hoveddøren har fast rudeparti til venstre for døren.

Nordsiden: to døre samt fire lave, højtsiddende vinduer. Carport (let konstruktion) hæftet på huset.

Vestsiden: et vindue.

Sydsiden: vinduer i hele facaden samt to døre til en terrasse.

Østsiden: et vindue samt i kælderen et vindue, her også en udgang ad glasdør.

Haven: prydhave med terrænforskelle med nåle og birketræer. I baghaven et flot kig til skellet mod markerne.

Kommentar: typisk for sin tid, men også helstøbt typehus.

SØNDERVANGEN 6 - UNDA MARIS (Havets bølge)

Matr. nr. 11b

Énfamiliehus i én etage. Bindingsværkslænge med stråtag, opført 1827 ifølge BBR.

Bindingsværkslænge på fem fag. *Glammede* bjælker, hvis sorttjærede bjælkeender stikker frem gennem den næsten dækkende, hvidmalede puds. Sorttjæret *syld* af kampesten. Stråtag uden *kragtræer*. I taget en stor, hvidmalet skorsten med sokkel og udkrøgning.

Tre vinduer mod vejen: nyere, tophængte, sortmalede - interessant er dog, at de har *overliggerer*. *Sålbænke* af sortmalede klinker. Inde bag de sprosseløse vinduer er opsat smårudede vinduer, der er rødmalede. Skorstenen nyopmuret, men vigtig. I østgavlen er i *overgavlen* en gammel bræddelem med gamle hængsler, der måske er fra 1800-tallets midte. Sorte *vindskeder* og *vejrhane*.

Længst mod øst en carport i hvidmalet gasbeton med sort sokkel, hvidmalet og lægtebåret, klart PVC-tag.

Langs skellet til ridebanen et virvar af halvtage (volierer) og et fritliggende hus sydligt på grunden. Huset er muret, cementpudset med hvidmalede facader med rødt *pandepladetag*. Nordgavlen af sort træ.

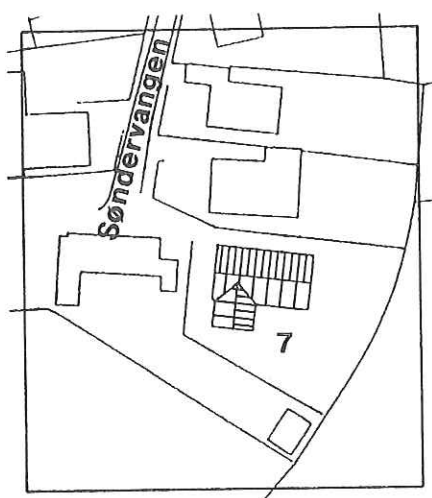
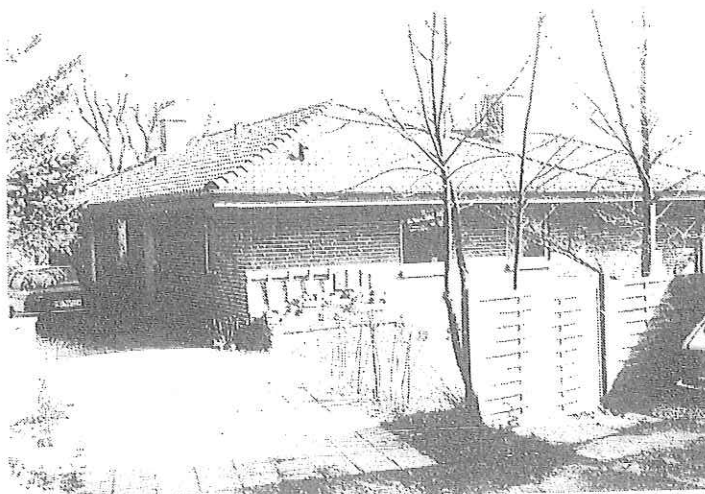
Have: langs vejen et bed kantet med kampesten. Op mod ridebanen et stort *bøgetræ*.

Kommentar: det aftrappede forløb af bygningerne, Søndervangen 6 og 8, der følger vejens hældning, er flot; selve bygningernes behandling mindre interessant. Alt i alt dog velholdt.

SØNDERVANGEN 7
Matr. nr. 10e

Énfamiliehus i én etage med udskud, opført i 1987.

Grå, støbt cementsokkel, mørkerøde, flammede mursten i løberforbandt. Stort tagudhæng, helvalmede tage med moccasfarvede tagsten. Det store tagudhæng inddækket på undersiden med trykimprægnerede, ru, pløjede fyrrebrædder. Vinduerne gråmalede vippevinduer uden sprosser med sålbænke af rulsifter.

Nordsiden: tre vinduer og to døre; stålriste foran dørene.

Vestsiden: to vinduer.

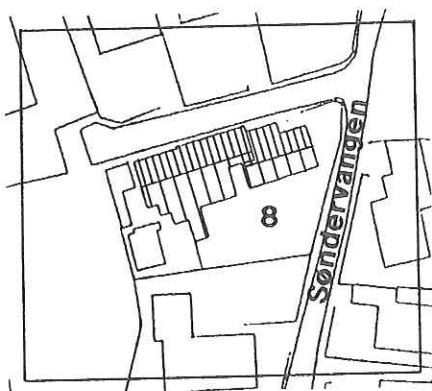
Sydsiden et vindue, samt tre vinduer og en dør

Østsiden: to panoramavinduer, der kan skydes til side samt to vinduer i gavl.

Have: enkel prydhave, afgrænset af gammelt stengærde med pile og asketræer mod de højereliggende marker. Ind mod naboen, Søndermarken 5, som ligger meget højere i terrænet, et støbt cementværn med træhegn på.

Kommentar: et anonymt typehus; det eneste af sin slags med helvalmede tage i Marbjerg.

SØNDERVANGEN 8
Matr. nr. 11a

Énfamiliehus i én etage, opført 1827, ombygget 1980 ifølge BBR.

Lang længe langs vejen med gavlene i øst og vest; visuelt opdelt i carport og lav tilbygning længst mod øst, herefter et gulmalet, *sprutpudset* hus med sadeltag og sidst et hvidpudset hus med stråtag.

Ombygningen i 1980 markerer sig som en carport og tilbygning i grundmur og gule reliefmønstrede mursten med glat sokkel af cement. Drager af limtræ - med brun træbeskyttelse samt fladt *built-up-tag* med en bræddeinddækning, behandlet med sort træbeskyttelse. Indgang fra carporten ad ny revledør med fast rude i venstre side. Her også lille kvadratisk toiletvindue, tophængt. I nordsiden et kvadratisk, tophængt vindue. På sydsiden, stort vindue i tilbygningen af samme materiale, som på nordsiden. Alle vinduer og døre er behandlet med brun træbeskyttelse. Vinduerne har *sålbænk* af skifer.

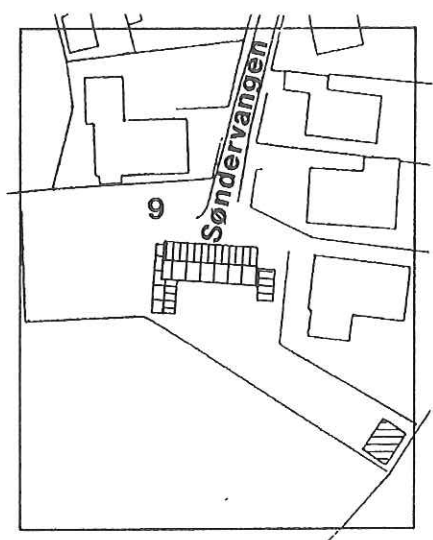
Det gulmalede hovedhus, der terrænmæssigt ligger noget højere end tilbygningen har sort, pudset, fremspringende sokkel. Kan det være et ombygget bindingsværkshus? Murene dækket af sprutpuds med gul plastikmaling. På sadeltaget sorte tagplader med udluftning i *kip* og tagudhæng med sortmalet *vindskede*. I nordsiden er tre tophængte vinduer med skifersålbænk. På sydsiden fire velux-vinduer i taget og en stor udbygning med ensidig taghældning - muret, sprutpudset, okkerfarvet med tophængte vinduer med sålbænke af brune klinker. En vippegarageport mod vest, der fører ud i haven.

Haven: prydhave med udendørs volierer. I skellet op mod Søndervangen 11 er et ældre, stynet piletræ. Ud mod Søndervangen en bevokset stensætning.

Kommentar: en meget sammensat bebyggelse, men, som nævnt under Søndervangen 6, er det flot, at byningernes forløb følger vejens hældning.

SØNDERVANGEN 9

Matr. nr. 10c

Én eller to-familiehus, opført 1677, ombygget 1969, ifølge BBR.

Grundmuret (?) på gråmalet, fremspringende sokkel af cement (?). Foran huset en *pigstensbrolægning*. Væggene pudsede og hvidmalede. Stråtagt *sadeltag* med *kragtræer*. Ingen skorsten. Døre og vinduer blåmalede.

Nordsiden: fire nyere vinduer opdelt i to ruder, begge med sprosser - et smalt tophængt og et stort sidehængt; sålbænke af sorte klinker. Hoveddøren bræddebeklædt med fast rude i siden. Foran døren et lille halvtag af PVC-bølgeplade samt et støbt trin. Den anden dør er en gammel *fyldingsdør* med en fylding nederst og krydssprossede ruder øverst. I taget er tre halvcirkulære vinduer, de to vinduer har pyntesprosser i "*louis-seize*"-stil. Østgavlen: over sort sokkel, grundmuret med hvide, plastmalede vægge. *Overgavl* dækket af grønt tagpap - tagpappet er ført ned over *vandbrædtet*. Øverst ved *kip*, et sidehængt énrammet, ét-rudet vindue.

Op mod østgavlen er en carport med bølgepladetag, båret af stålstoerper.

Sydsiden: ikke beset.

Vestgavlen: overgavlen dækket af grønne tagpapbaner. Et nyere, to-rammet én-rudet vindue med sålbænk af zink, alt brunmalet. Vinkelret ud fra vestenden er en muret, pudset bygning med fladt tag af asbetscement. I sydenden af denne bygning en lav, blokformet skorsten pudset, hvidmalet. I denne tilbygning to udluftningshætter i taget.

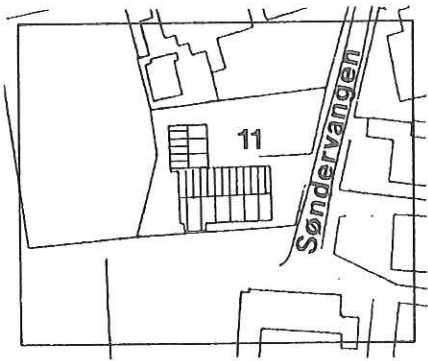
Haven: prydhave med skur nederst på grunden.

Kommentar: huset er formentlig opbygget af bindingsværk, der er skalmuret. Stråtaget i god stand, mod nord dog noget mosgroet.

SØNDERVANGEN II

Matr. nr. 10n

På grunden et grundmuret énfamiliehus i én etage, opført 1981 samt et fritliggende træhus i én etage.

Typehus, beliggende med gavlene i øst og vest. Grundmuret i brune mursten på sokkel af cement. *Overgavl* af *en-på-to* brædebeklædning. Stort tagudhæng med *vindskeder*, behandlet med brun træbeskyttelse, med skjulte tagrender. Blokformet skorsten i blank mur med afdækning i cement.

På østgavlen en carport af trykimprægnerede brædder, *en-på-to*, påbygget.

Vinduerne kvadratiske, tophængte uden sprosser; *sålbænk* af kantstillede, brune mursten. Langs nordsiden en støbt, forvitret cementsokkel. På sydsiden terrassedør i glas med fire vinduer. Drivhus i aluminium.

Træhuset ligger med gavlene i øst og vest, (er måske et tidligere sommerhus). Bygningen er beklædt med langsgående, påsømmede brædder, behandlet med brun træbeskyttelse. Huset står på en støbt sokkel. Sadeltaget er beklædt med sorte tagplader. Vinduerne kvadratiske, tophængte, med brun træbeskyttelse.

På nordsiden er et hønsehus af asbestcementplader.

Haven: lindekrat langs Søndervangen. Haven, der hævet over den asfalterede vej, er kantet af en, formodentlig gammel stensætning. Op mod skellet ind til ridebanen er muligvis endnu et stengærde, bevokset med hæk.

Kommentar: enkel, diskret og velholdt bebyggelse.

ORDFORKLARING

Asbestcementplader: en meget anvendt tagbeklædning idag. Fås som bølgeplader og glatte plader, der ligner plan skiferbelægning.

Blank mur: Vægge af mursten, der ikke er pudsede, betegnes blank mur.

Blokforbandt: I blokforbandtet er der skiftevis et *skifte* alene med *løbere* og et alene med *kopper*. Løberne ligger lige over hinanden.

Blødstrøgne: Teglstenene fremstilledes i rammeforme af træ, som det våde ler presses ned i, hvorefter det overflødige ler blev strøget af, heraf navnet.

Brædder på klink: bræddebeklædning, hvor brædderne lægges vandret med et lille overlæg (på klink).

Built-up tag: Et vandret tag, der er "bygget op" af flere materialer. Især benyttet i énfamiliehuse fra 1950-70.

Dobbeltkarnis: høvlet snedkerprofil. En karnis er et s-svunget profil, som dobbeltkarnis er profilet gentaget.

Dodenkop: farve til hvidtekalk, bestående af svovl og jernoxyder, farven er dyb violet over i det mørkrøde.

En-på-to beklædning: Træklædning, bestående af to lag brædder, hvoraf de underste er trukket lidt fra hinanden og de øverste dækker de herved opståede mellemrum. Anvendes i Marbjerg til beklædning af gavltrekanter/overgavle.

Falstagsten: Tagsten, hvis kanter på begge sider griber ind over hinanden med false. De er særlig udviklet til tegltage med meget lave hældninger, mellem 30 og 5 grader. Underlag er brædder med pap.

Flunker: De lodrette sidevægge på en kvist.

Fodrem: Eller fodtømmer i bindingsværksbygninger, vandret tømmerstykke, der ligger umiddelbart oven på *syldstenene* og hvori stolperne er tappet.

Formsten: Er profilerede teglsten. Gamle eksemplarer kan være håndformede, i Marbjerg er de anvendte formsten maskinfremstillede. Maskinstrøgne sten har et ganske glat og jævnt ydre.

Fyldingsdør: Dør, opbygget af fylding(er) og rammestykker. De ydre rammer består af sideramstykker, bund- og overramstykker. Døren er evt. yderligere delt af mellemramstykker.

Gavlkvist: Er en bred kvist i murflugten på husets facade, oftest placeret over husmidten og har flere vinduesfag.

Gesims: profileret, vandret fremspring på mur, hovedgesims: overgang fra mur til tag.

Glammet: glammet bjælke - her er bjælke og stolpe samlet ved, at disse er skåret halvt i halvt.

Helvalm: Se *valmtag*.

Inderste: Person, der bor til leje hos en gård- eller husmand, og som har sin egen husstand.

Jernankre: smedede ankere kan anvendes til at sammenholde bjælke og mur.

Jernvitriol: farvemiddel i hvidtekalk, et svovlsurt metalsalt, der giver en dyb gul farve, der går over i det orange.

Kip: Et tags øverste vandrette linie, rygninglinien, hvor de to tagflader mødes.

Klink: Se *brædder på klink*.

Korrugerede: foldet metalplade, ofte anvendt til facader og tage.

Kop: Betegnelse for murstenens kortsiden. Kommer af det tyske ord "kopf", som betyder hovede.

Kragtræer: Eller kragtræer, de parvis sammenføjede træstykker, der lægges over *mønningen* af stråtaget for at holde på halmen.

Krydsforbandt: Skiftevis *løberskifte* og *kopskifte*, hvor løberne er anbragt således, at de skifte for skifte står forskudt for hinanden - krydser hinanden, heraf navnet.

Kvaderpudsning: en pudsning, der efterligner hugne kvadersten.

Kæmmet: Tømmersamling, hvor bjælken ligger oven på tagremmen, nedfældet i denne. Giver en større loftshøjde.

Ledesten: Se *pigstensbrolægning*.

Lodpost: den støtte, der deler et vindue lodret igennem, kaldes en post, og da den står lodret, bliver det til en lodpost.

Louis-seize: En stilbetegnelse, om formsproget i arkitektur og møbler omkring ca. 1770 til ca. 1800. Et karakteristisk træk er medailloner og festoner.

Løber: Løber er langsiden af murstenen.

Løberforbandt: forbandt, kun bestående af forskudte løbere.

Løsholt: Vandretliggende tømmerstykke, som spænder ét fag, fra stolpe til stolpe. Løsholte er tappet og fornaglet til stolperne og sammenbinder disse.

Maskinsten: maskinformede mursten, ved fremstillingen bruges en ret tør lermasse og stenen får en glat overflade.

Mønning: Stråtagets afslutning i tagryggen, dækket (rygget) med ét lag halm, fastholdt af hønsenet eller kragtræer.

Overgavl: Betegnelsen bruges om den øverste del af gavlen - gavltrekanten. I Marbjerg er overgavlene på bindingsværkshusene oftest beklædt med brædder.

Overligger: Tværgående bjælke over dør eller vindue.

Pandeplader: Tagbeklædning af galvaniserede jernplader med stående false.

Petring: en mursten, der er hugget over, så kun det kvarte af den er tilbage.

Pigstensbrolægning: Brolægning bestående af utilhugne granitsten af varierende størrelse. *Ledestenene* inddeler og indrammer det brolagte areal.

Prydskifte: også kaldet et fladskifte, et murskifte af sten på fladen omkring det egentlige buestik.

Pultkvist: en kvist, der ikke går helt op til tagrygningen.

Revledør: plankedør, sammenholdt af tværgående og skrå revler på bagsiden.

Rillefuge: har form mere eller mindre som en fremstående, halv rundstav.

Rulskifte: *kopper* stillet på kant.

Ryg-ås: ås, åsbjælke, bjælke, der ligger på langs i en bygning og bærer spærene.

Sadeltag: to tagflader, der mødes i ryggen og med fald til hver sin side.

Savskifte: Murskifte bestående af skråtliggende, fremtrukne *kopper*, som derved kommer til at ligne tænderne på en sav. Savskifte forekommer ofte som led i en gesims, savskiftegesims.

Sidebånd: Lange stykker halvtømmer, der er indfældet i en indskæring på stolpernes yderside og fornaglet til disse.

Skalk: Kileformet tømmerstykke, som ligger oven på spæret ved tagfoden i opskalkede tage.

Skiftegang: Skifte er de vandrette murstenslag i murværk.

Skårne fuger: se *rillefuge*.

Sparrenkopgesims: taggesims bestående af tætstillede ornamentklodser, der er efterligninger af tagspærs udstikkende hoveder.

Sprutpuds: puds af grovkornet mørtel, der er udkastet på muren og fremstår med en rustik overflade.

Stabel: Indmurede eller indstukne jern med en lodret tap, som er omdrejningspunkt for den bevægelige del af et hængsel.

Standerskifte: *løbere*, stillet på højkant.

Stik: aflastende murværk over en muråbning, muret med kantstillede sten. Stik kan være vandrette eller have forskellige bueformer.

Strømskifte: bruges særligt på gavle som afslutning på de skrå sider. Strømskifter består af skråtstillede, tilhugne sten, der som en række spidse tænder går ind i de almindelige vandrette skifter.

Støje: de lodrette kæppe eller stave, der bærer lerklining i et tavl.

Sugfjæl: Skråtstillet eller vandret lukkebræt, som modvirker sug op under tagskægget. Kan også være kasseformet.

Syld: Fundament af sten, oftest utilhugne natursten, hvorpå murene eller bindingsværket rejses. I Marbjerg står stolperne direkte på syldstenene uden fodtømmer.

Sålbænk: Lille fremspring fra muren under et vindues underkarm. Tjener til at lede vandet ud fra muren.

Tagrem: Vandret tømmerstykke, der foroven forbinder stolperne i bindingsværksbygningers langside.

Tavl: Felterne mellem bindingsværkets tømmer.

Trempe: Tømmerkonstruktion, der forhøjer ydervæggene i forhold til loftsbjælkerne. Tremplen er ofte bræddebelædt.

Trekvarstaf: et høvlet snedkerprofil, der beskriver en trekvartrunding.

Trekvarvalm: Se valmtag.

Tværpost: en post, der deler et vindue op på tværs.

Udskud: En lavere udbygning, der skyder sig ud fra en bygnings langside.

Udkraget: fremspringende i forhold til det underliggende.

Valmtag: Tag, der ved gavlene afsluttes med skrå tagflader. Ved *helvalme* når tagfladen helt ned til bjælkehøjde, hvorimod *halvvalme* slutter afskåret længere oppe.

Vandbrædt: Vandret, skråtstillet bræt, der leder regnvandet bort fra muren. Er som oftest anbragt fornedet på en bræddebeklædt overgavl og båret af små knægte.

Vindskede: Bræt, der afslutter en bygnings tagflade ved gavlen.

JÆVNFØRINGSLISTE

Forklaring til forkortelser:

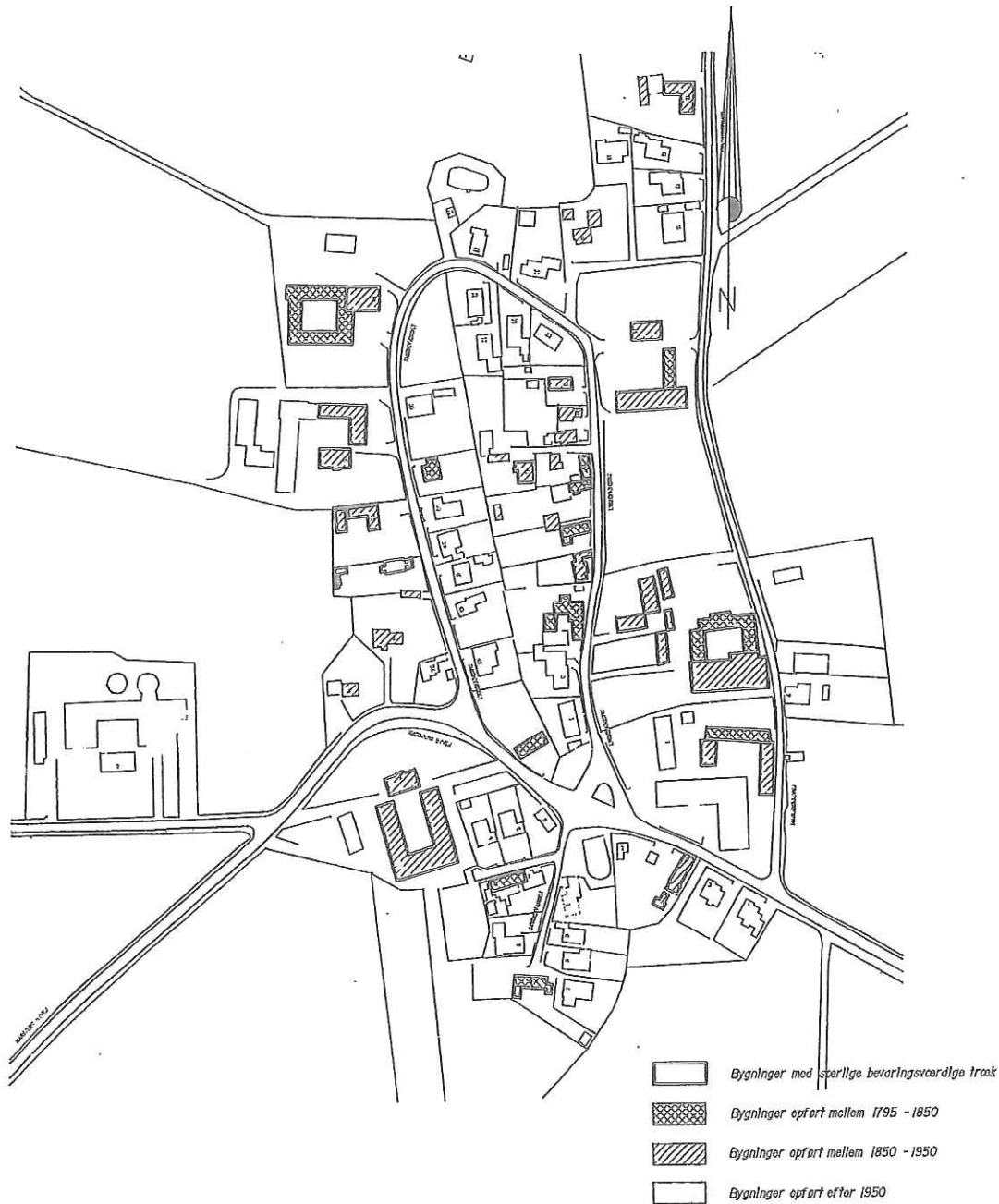
Matr. nr. - matrikelnummer

bptk - brandforsikringsprotokol

btax - brandtaxationsforretning

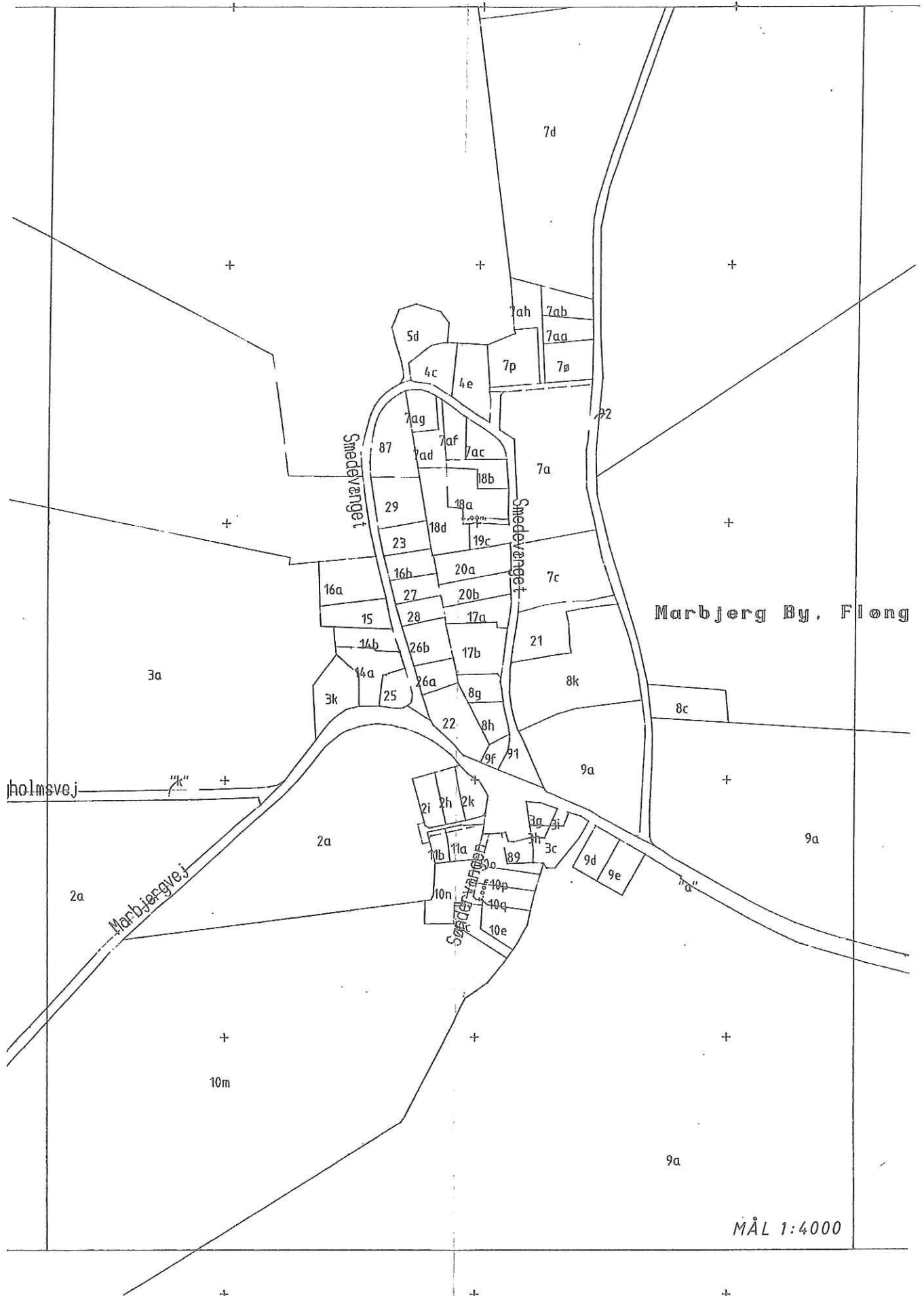
Bemærk! Forsikringsnumre, fremhævet med kraftig skrift, er ikke sikre.

Matr. nr.	Bptk. nr.	Btax. nr.
1	26.10	81.1/500.3/620.1/625.1
1b	26.24	280.2
2	26.3	59.2/296.16/325.4/593.1
3a	26.5	59.4/296.12
3b	26.25	296.17/622.1
4	26.7	59.3/296.14
5	26.8	80.2/296.15/354.1
6a	26.1	235.4
6c	26.33	549.3/549.4
7a	26.6	59.5/296.13/504.1/639.4
7b	26.30	424.5/598.2
8	26.9	80.3/280.1
9	26.2	59.1/296.11/645.3
10	26.32	525.4/551.1/557.1/629.3
11	26.12	104.89
12	26.31	449.2
13	do.	do.
14	26.18	104.95/424.1
15	26.28	424.6
16	26.21	104.98
17	26.24	280.2
18	26.27	424.3
19	26.15	104.92
20	26.19	104.96/354.2
21	26.14	104.91/593.2

Korttitel: Registrering		
Bynavn: Marbjerg	Afdeling: Planafdelingen	Dato: 28. maj, 1993
Jr.nr.:	Målforshold 1:4000	Sign.:
 HØJE-TAASTRUP KOMMUNE BYGADEN 2 2630 TAASTRUP	Tlf.: 42 52 3133 Fax.: 43 7137 10	

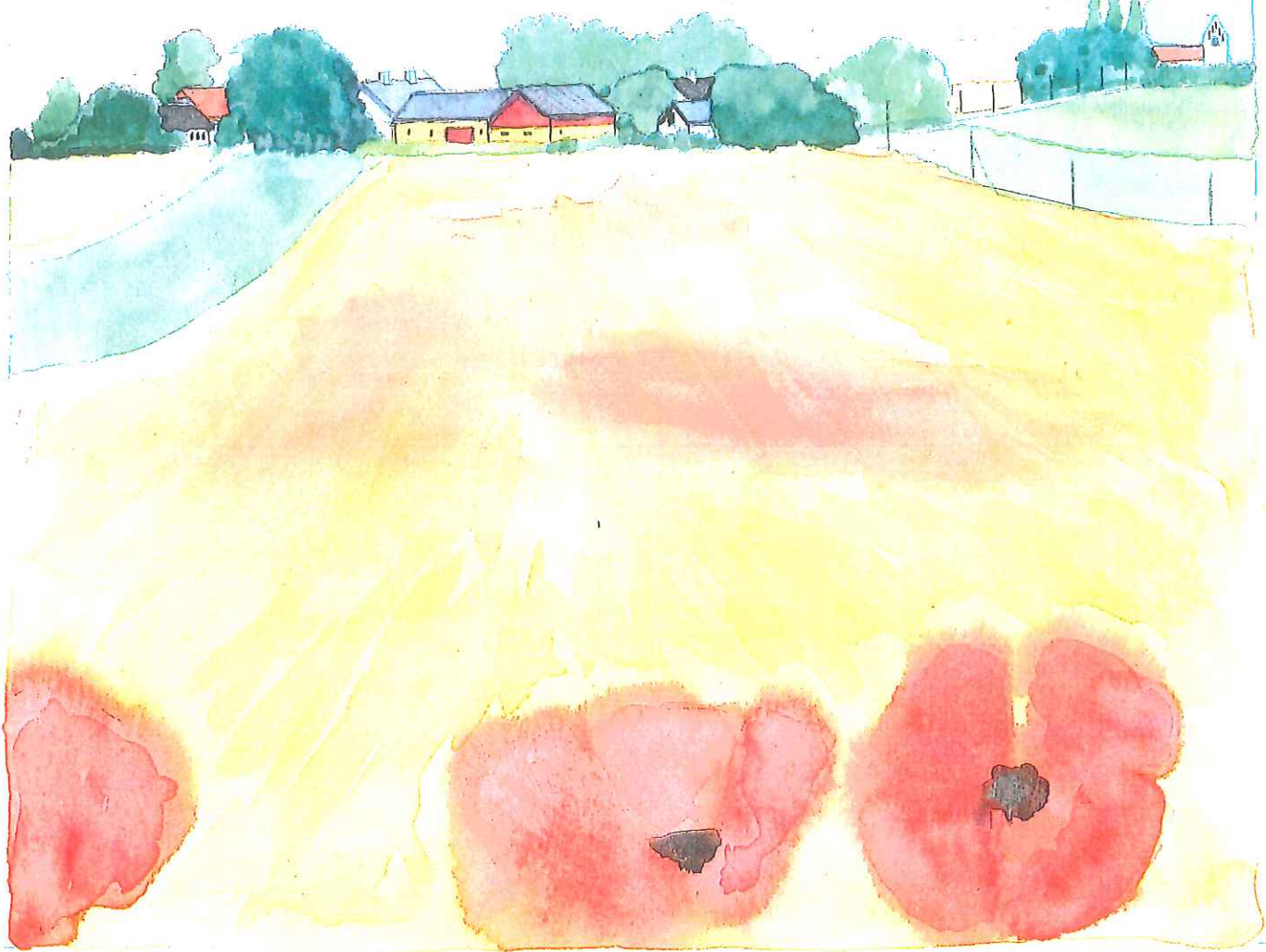

Marbjerg By, Fløng

MÅL 1:4000

Marbjerg

Gårde og huse

Historie og byggeskik

Byggematerialer og vedligeholdelse

INDHOLDSFORTEGNELSE

GÅRDE OG HUSE I MARBJERG

HISTORIE OG BYGGESKIK

MATERIALER OG VEDLIGEHOLDELSE

FORORD	5
INDLEDNING	7
MARBJERG BY	8
MARBJERGS BEBYGGELSESHISTORIE	11
GÅRDENE I MARBJERG	16
BYGGESKIK OG VEDLIGEHOLDELSE	19
LITTERATURLISTE	27
UTRYKTE KILDER	28
ORDFORKLARING	29
KORT	32

FORORD

I Høje Taastrup kommune ligger en række landsbyer. Små bysamfund, som i århundreder har hvilet i sig selv, men som særligt de sidste 50 år har været udsat for store omvæltninger og forandringer. Det er derfor på tide at tage stilling til fremtiden for disse landsbyer. Er der værdier, der skal bevares? Udviklingsmæssige forhold, der skal styrkes?

Byrådet har besluttet, at der skal udarbejdes lokalplaner for de landsbyer, der endnu ikke er omfattet af planer. Som grundlag for en kommende lokalplan for Marbjerg har kommunen udarbejdet denne rapport om Marbjergs bygningshistorie og bevaringsværdier.

En del af de fagudtryk, der er anvendt i teksten, er skrevet med *kursiv*. Disse ord kan findes i ordlisten bagest i hæftet.

Juli 1993, Høje-Taastrup

Marbjerg, set fra luften i 1969. Sammenholdes billedet med matrikelkortet på modstående side, genfindes vejforløb og markskel uden store ændringer. I modsætning til søen på matrikelkortet fra 1792 er Marbjergs bymidte næsten fuldstændig udbygget i dette århundrede.

INDLEDNING

Til venstre: Matrikelkortet fra 1792 viser vejenes forløb, søen i midten af byen samt gårdenes og markskellenes placering. Kortet er udarbejdet som forberedelse til udskifning af jordene. Derfor har landmålerne registreret de smalle agre, som kendetegnede landbruget tidligere. Kort- og Matrikeldirektoratets Arkiv.

Endnu idag ligger landsbyen Marbjerg tydeligt markeret i landskabet som en klump bygninger og høje træer omgivet af flade pløjemark. Inde i selve byen understreges landsbykarakteren yderligere i vejene, der alle er uden fortov og kun få har kantsten.

På en tur rundt i Marbjerg markerer gårdene sig i en fast rytme, iblandet de mange små, senere tilkomne huse. Gårdene ligger i en ring rundt om den sø og det brede åløb, der oprindeligt løb igennem byen. Både sø og åløb er idag borte, men vegetationen af pil og elletræer, der både findes vildtvoksende og i haverne, fortæller indirekte om det forsvundne vandområde midt i byen. Ved gennemfartsvejen fra Fløng ligger idag en branddam som en foreløbig endestation for det nu skjulte, nedgravede åløb.

MARBJERG BY

Stengærder

På de gamle matrikelkort over byen og dens markjorder fra 1792 ses tydeligt signaturen for de mange stengærder, der dengang fandtes.

Stengærderne indhegnede de enkelte haver, både ud mod bygaden og ud mod markerne. Der hvor landevejen skar sig gennem byen, har der formentlig været nogle led, således at hele byen kunne gøres til et sammenhængende aflukke. Det var også vigtigt at hegne havejorden nær husene. Den blev brugt til nyttehaver og skulle ikke invaderes af byens løsgående dyrehold, som blev passet kollektivt og drevet rundt til forskellige græsningsarealer.

I 1838 noterer topografen Sterm, at ... "I Marbjerg have endeel Gaardmænd anlagt Frugt- og Kjøkken-Hauger, indhegnede med Steengjerder, hvorom vilde Træer ere plantede, og det er en Glæde...at Bonden viser en hæderlig Bestræbelse efter at gaae frem til det Bedre."/

Der er stadig bevaret betydelige dele af disse gamle stengærdeforløb i Marbjerg. Stengærdernes alder er svær at tidsfæste, da de formentlig løbende er blevet vedligeholdt; først i nyere tid er de blevet overflødige. Sådanne gærder har naturligvis stor kulturhistorisk betydning og er, alene af den grund, vigtige af bevare; samtidig er de også ganske praktiske og smukke, som de står, overgroet med hyld, syren og endda også hele træer. Stengærderne kan som regel sagtens eksistere sammen med en prydhave.

Et bevaret stengærde i skellet mellem marken og Smedevænget 32.

Veje og hegn

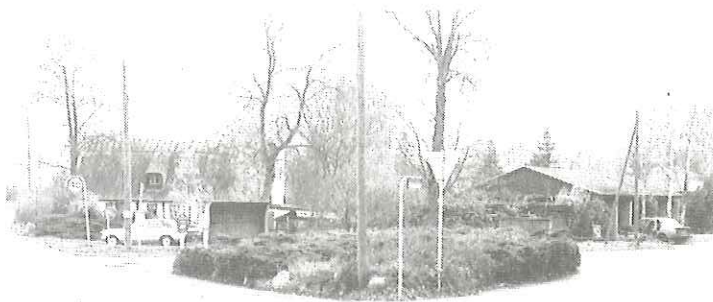
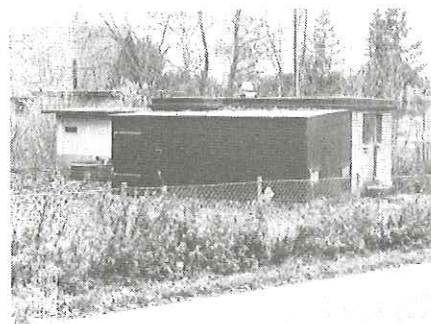
Langs vejene veksler hæk med stengærde eller støbt kant alt efter terrænets forhold til vejen. Som nævnt, er der næsten ingen fortove eller kantsten langs vejene i byen.

Udkørslen fra de enkelte huse og gårde sker uden store overgange; porte og låger er ikke almindelige i Marbjerg. Kun enkelte af gårdene er på tilstrækkelig afstand af vejen til at indkørslen kan indrammes af en allé.

De levende hegn, hækkene, dominerer i Marbjerg og her er det karakteristisk, at de ældre generationers åbne "kig-ind-haver" efterhånden afløses af nye generationers høje hække, der beskytter

*Herover: Vejforløb i Smedevænget.
Herunder: Skuragtige bygninger og en mindre skilteskov giver indtryk af ingenmandsland.*

En visuel opstramning her kunne signalere til den gennemkørende trafik, at dette er en by, så sæt farten ned!

mod nysgerrige blikke. Men herved begrænses også mulighederne for den uforpligtende kontakt - et par ord vekslet over hækken eller bare et nik til forbipasserende medborgere. Det er en beklagelig udvikling, som gør det endnu sværere at kende de mennesker, man bor tættest på.

Måske skulle denne udvikling vendes - herved får man nok lidt mindre privatliv udendørs, men til gengæld et tryggere miljø, som også vil virke præventivt overfor tyve, der har specialiseret sig i at plyndre parcelbebyggelse i sovebyer. Ganske vist er Marbjerg ikke en soveby endnu - der er stadig beboere hjemme om dagen, ligesom der stadig er enkelte arbejdspladser i byen - men der er en tydelig tendens til, at byen er affolket i dagtimerne.

Gadeinventar

Belysningen i byen består af udmærkede, uprætentjose gadelyster, men det kunne overvejes, at placere vejskiltene med gadenavnene noget lavere end idag.

Ved alle huse er opstillet affaldssorteringsboks af træ med zinklåg.

Branddammen

Dér, hvor Smedevænget munder ud i Marbjerg Byvej ved branddammen, er faktisk en lille pladsdannelse. Her ligger idag en stensat, stedsegrøn beplantning af tvivlsom herlighedsværdi, som uden at mindske trafikikkerheden kunne omformes til en lille mødeplads med et træ med bænke eller sten omkring, som en slags tingsted.

Pladsen er iøvrigt et studie i skilte, skure samt diverse offentlige installationskasser og målere. Et pumpehus og et rustent gelænder langs branddammen bidrager til stedets lidt forsmøt præg.

Gennemfartsvejen, Marbjerg Byvej, befærdes med stor - alt for stor - hastighed af den gennemkørende trafik. En samlet behandling af dette knudepunkt kunne måske løse både de trafikale og visuelle problemer.

Vejbelysning, skiltning samt offentlige installationskasser må

anbringes med hensynsfuldhed og omtanke for helheden. Udformningen af de offentlige anlæg er af stor vigtighed og den kommende lokalplan bør give retningslinier for alle disse spørgsmål.

Arbejdspladser/service

Landsbyens altdominerende erhverv har naturligvis altid været landbruget. Tidligere tiders landbrug krævede alles indsats og gjorde det lille samfund selvforsynende. Det gav desuden arbejde til forskellige håndværkere og fra 1921 til 1977 en landkøbmand.

Landsbyens udvikling har hængt nøje sammen med landbrugets konjunkturer. Når det gik godt for landbruget, blev der bygget nyt og husene blev ombygget og produktionsbygningerne moderniseret.

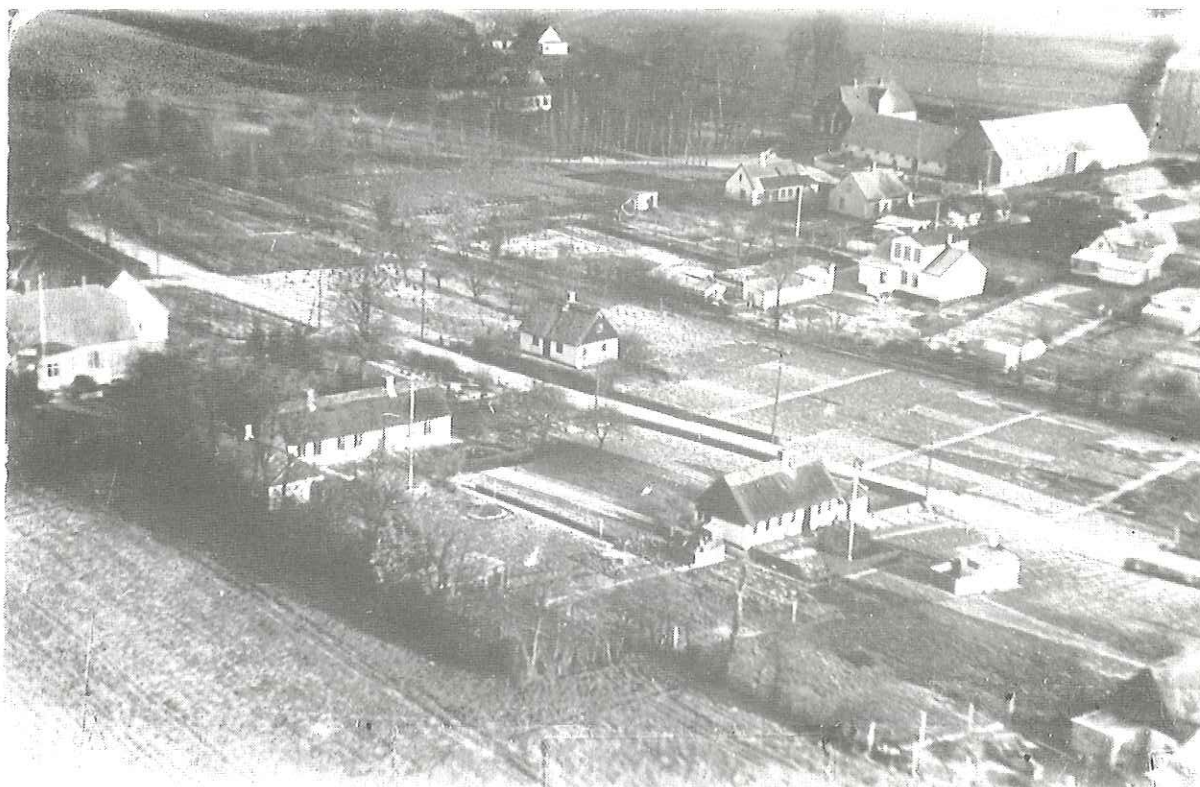
Idag er gårdene fortsat velfungerende landbrugsvirksomheder, omend pressede af lave priser på landbrugsvarer og generationsskifter. Der drives fortrinsvis agerbrug og gartneri, men erhvervet beskæftiger stort set kun ejerne og har meget lidt betydning for byens øvrige erhverv. Af de gamle håndværkerhverv er kun smeden tilbage.

De fleste indbyggere arbejder udenfor landsbyen og for dem er Marbjerg fortrinsvis et attraktivt boligområde, der på én gang er landligt og alligevel ligger centralt placeret i københavnsområdet. På dette punkt er Marbjerg privilegeret i forhold til landsbyer i mere øde egne af landet, hvor afvandring helt truer med at lægge små samfund øde. Men den ensidige boligfunktion har alligevel haft væsentlig indflydelse på lokalsamfundets udvikling. Byens fælles jorder er i vid udstrækning blevet udstykket til parcelhusgrunde og i dagtimerne falder aktivitetsniveauet til et minimum, når de fleste indbyggere forlader landsbyen for at gå på arbejde eller i skole m.v.

En tur gennem byen afslører udadtil kun 4-5 virksomheder. Der er et par smedevirksomheder, et elektronik/autoreserveredelses-engrosfirma og en ridepension. Men ud over landbrug og gartneri er der 13 momsregistrerede firmaer med hjemsted indenfor landsbygrænsen. Det er firmaer, der beskæftiger sig med så forskellige ting som rengøring, boligudlejning, transport, øl- og vanddepot, engroshandel med træ samt en anlægsgartner.

Marbjergs størrelse gør, at disse virksomheder ikke kan have noget afsætningsmæssigt grundlag i landsbyen, men alligevel må det anses for vigtigt, at mindre virksomheder etablerer sig i landsbyen. De er med til at give landsbysamfundet identitet og gøre det levedygtigt. Det kan selvfølgelig give anledning til gnidninger, når erhverv og beboelse ligger dør om dør, men i de fleste tilfælde lader problemerne sig løse. Samtidig er sameksistensen af bolig og erhverv traditionelt en del af landsbylivet og dermed i almindelighed omfattet af større tolerance.

Købmanden, der måtte lukke i 1977, kommer desværre næppe tilbage. Selv om alle marbjergboere trofast lagde deres indkøb i en lokal butik, ville den ikke kunne løbe rundt og det samme gælder offentlig service, såsom skole, børnehave m.m. Busdriften til Marbjerg er dog opretholdt med ca. en bus i timen i dagtimerne og da Fløng ligger indenfor gå- og cykleafstand, er der godt en kilometer til skole og supermarked.

Et luftfoto fra 1952 af Marbjerg, set fra vest. Vejen, der skærer sig gennem billedet er Smedevænget. De tre forreste huse er henholdsvis Tjørnemossegård, Smedevænget 32 og Smedevænget 34. På den anden side af vejen ses Smedevænget 35, der på dette tidspunkt er omgivet af småmarker. På den anden side af åen ses "Villaen" og husene langs østsiden af Smedevænget. I øverste højre hjørne ses Marbjerggård. Billedet er venligst udlånt af M. og I. Olsen, Smedevænget 34.

MARBJERG BEBYGGELSEHISTORIE

- en kort gennemgang af perioden 1795 til idag.

Topografi

Marbjerg by (o. 1376, Madebyergh - der betyder "bakken ved engen") er beliggende i Fløng Sogn. Landskabet er jævnt med moser, bla. Enghave og Maglemose, men har ingen skove. Det højeste punkt i sognet er bakken Bavnehøj (42m). Jordene er gennemgående lermuldede med et par åsrygge, bla. Langebjerg (39m) ved Roskilde Universitetscenter. Mellem Fløng og Marbjerg ligger bronzealderhøjen, Maglehøj.

En topografisk beskrivelse af S. Sterm fra 1838 omtaler Marbjerg by således:

"Marbjerg By, Nord Vest for Fløng, har et Areal af 1022½ Tdr. Land.

...En Huusmand er Selveier, alle de øvrige, saavel Gaarde som Huse ere Fæstegods af Bidstrupgaard under Staden Kjøbenhavn.

...I Marbjerg findes flere Gaarde med et Areal af 120 Tdr. Land og derover, men ellers have næsten alle Gaarde...et Areal af nogle og 60 Tdr. Land, hvoraf 50 Tdr. Agerjord, og 10-14 Tdr. Land Eng og Mose.

...Alle Husene ligge i Byen, men af Gaardene ere 4 udflyttede.

...Byen har godt Tørveskjær i Maglemosen, og omtrent 230 Tdr. Land Eng. I selve Byen findes en Sø, der indtager 4 Tdr. Land.

Af Haandværkere findes: 1 Smed, 1 Væver og 1 Hugger, af

Tjenestefolk: 17 Karle, 20 Piger og 13 Dreng, af *Indsiddere* 2. ...Beboerne leve af Agerbrug og Tørvehandel; paa deres Sædelighed er der i Almindelighed Intet at udsætte, skjøndt... de mange Tørvereiser af og til give Anledning til Sviir.

...Sognet er Annex til Hvedstrup, hvorfra det ligger i en Afstand af ½ Miil. Kirken, der ligger vestlig i Fløng By, er en almindelig Landsbykirke med 2 Klokker.

...Sognets eneste Skole ligger i Fløng By. Den er af klinede Vægge med Straatag, indbyrdes Underviisning og Gymnastik ere indførte, og den besøges af 90 Børn. Læreren har 6 Tdr. Land god Jord, en liden Hauge, og oppebærer, istedetfor reglementeret Løn, den saakaldte Degnetrave, af Værdi omtrent 50 Tdr. Byg."

Bebyggelsesmønsteret

Som det kan ses på matrikelkortet fra 1792, formede byen sig omkring en større central pladsdannelse, en såkaldt *forte* - der i dette tilfælde var en stor, lavvandet sø. Byens gårde og huse lå i en krans omkring søen og bygaden gik ligeledes rundt om søen. Sønden i byen, hvor Marbjerg Byvej krydsede søen, videde bygaden ud og blev til små pladsdannelse. Denne bytype kan kaldes en *veiforteby*.

Jessen von, Curt, m.fl.: Landhuset, Kbh. 1976, s.12 ff.

Landsbyernes struktur udgjorde en helhed omkring udskiftningen i slutningen af 1700-tallet. Til hver gård hørte da et mindre stykke jord, som lå umiddelbart omkring bygningerne, kaldet *hustofte*. Arealet blev brugt til *abildgård*, frugthave, og *kålhave*, køkkenhave. Toften var indhegnet og var ligesom bygningerne privat ejendom. Jorden uden for hustofterne var fællesejet og almindeligvis inddelt i *vange*, én med vårsæd, én med vintersæd og én som lå brak. For at hver gård skulle få del i både god og dårlig jord var vangene igen inddelt i åse. Bag de dyrkede arealer lå udmarker, *overdrevet*, der tjente til fællesgræsning.

Gårdene i Marbjerg lå omkring den store sø, der dengang lå i byens midte. Søens vandspejl dækkede, som nævnt, omkring fire tønder land og fra nordenden af søen løb en tre meter bred å nordpå til Maglemosen. Bygaden lå mellem husene og søen og sluttede sig sydligst i byen til landevejen fra Fløng. Umiddelbart inden Marbjerg løb en vej fra Fløng-landevejen; det er den nuværende Maglemosevej. I byens vestlige udkant delte landevejen sig i to, ganske som idag. Dette vejnet har altså ikke ændret sig væsentligt siden 1700-tallets midte.

Udskiftningen

Aksel N. Baks: Træk af Fløng sogns historie, Lokalhistorisk Arkivs Årsskrift 1987, s. 51 ff.

Landsbyen Marbjerg hørte under herregården Bistrup, der lå, hvor Skt. Hans Hospital ligger idag. Bistrup gods var i kronens eje, men efter enevældens indførelse i 1660 forærede Frederik III Bistrup gods, herunder også Marbjerg, til staden København. Tre af landsbyens større gårde blev dog givet til to københavnske borgmestre.

Efter udskiftningen, der fandt sted i 1792 (1795 ifølge TRAP), eksisterede ti gårde, heraf lå i otte i Marbjerg. Seks af disse er stadig, i mere eller mindre oprindelig tilstand bevaret på deres daværende plads i byen. Af velbevarede gårde bør specielt Horsevang, Smedevænget 29, nævnes, men også Maglehøjgård, Maglemosevej 3 og det imponerende stuehus på Grønnebjerggård, Maglemosevej 1.

Herover: Bindingsværkhuse i Smedevænget 35 og Søndervangen 6 og 8.

Marbjerg Byvej 4.

Grønnebjerggårds stuehus er 23 fag langt og opført for omkring 200 år siden.

Det samme gælder for enkelte af de mindre huse, nemlig længehusene af bindingsværk, eksempelvis Smedevænget 9 og 11 og i modsatte side af byen, Smedevænget 34. Sydligst i byen er resterne af en lang bindingsværksslænge bevaret fra denne periode, nemlig Søndervangen 6.

Det er karakteristisk, at gårdene oprindeligt var firelængede anlæg og næsten altid havde stuehuset i nord. Der var altid en port fra bygaden ind til gårdspladsen, men ofte også en tofteport ud til tofteageren, der hørte til gården. Markerne bredte sig i en vifte ud fra den pågældende gård; matrikuleringsprincippet kaldes stjerneudskiftning. Husene var alle i gammel tid øst-vestorienterede og lå altid med en gavl ud mod gaden.

Ved udskiftningen bestod byens befolkning af 108 personer, fordelt på 20 familier.

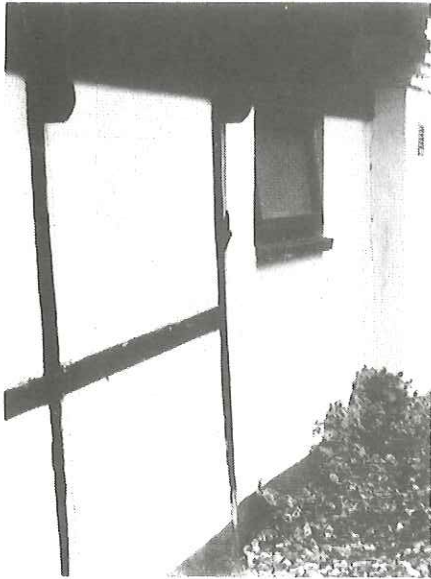
Overgang til selveje

I midten af 1800-tallet eksisterede søen stadig, men må allerede på dette tidspunkt have været ved at svinde ind, idet de ældste huse, som ligger på det daværende søområde, arkivalsk kan dateres til omkring 1800'erne. Det er alle bindingsværkshuse, eksempelvis Smedevænget 11 og Smedevænget 9 samt Marbjerg Byvej 4.

Omkring 1850 boede der 35 familier eller ialt 287 personer i Marbjerg. Beboerne var, som alle andre steder, oprindeligt kun lejere eller fæstere af deres huse og jord. Gårdene var dog arvefæstegårde. Men fra 1811 og frem til 1850 begynder enkelte husfæstere i Marbjerg at blive selvejere. I 1864-65 bliver ikke mindre end 12 af byens gård- og husfæstere selvejere, efter at have købt deres ejendom af Københavns Magistrat, der, som nævnt, siden 1660 havde ejet Bistrup Gods og dermed Marbjerg by og jorder.

Marbjerg smedien

Den første selvejer i byen var Ole Jensen, som i 1811 købte huset og haven, hvor Marbjerg smedie idag har til huse. I 1836 var ejeren smedemesteren Willum Sørensen. Hans ejendom blev i juli 1837 brandforsikret og i den anledning beskrevet af brandforsikringsmændene. Deres optegnelser viser, at stuehuset, der lå i nord, var på 7 fag. Herudover var en østlænge på 7 fag med port, lo, lade og stald. En længe i vest var kun på 2 fag til hugge- og svinehus. Alle bygninger var i bindingsværk. Selve smedien lå syd

På anden stolpe ses en stabel, hvor en port eller halvdør har været hængslet.

Marbjerg Smedie.

for stuehuset, var 4 fag lang, bygget i bindingsværk med et tag, der Jelvis var af strå og delvis af tegl. Det var den eneste bygning i byen på dette tidspunkt, der havde et tegltag. Ud fra denne beskrivelse kan både stuehus og østlængen langs Smedevænget genkendes idag, trods fornyelser. På sidstnævnte længe kan stablene til portlågen stadig ses.

Perioden 1875-1950

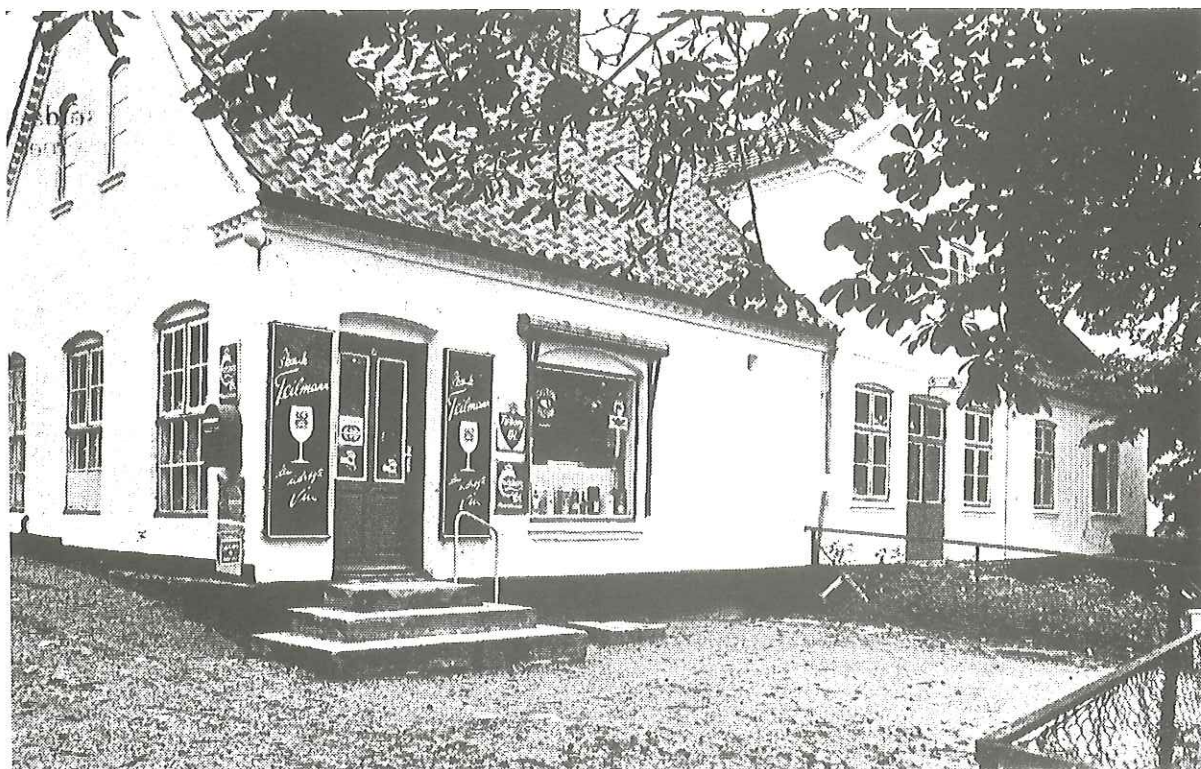
I takt med en generel sænkning af grundvandstanden i hele sognet, forsvandt søen omsider og kun åen blev tilbage. I hvert fald blev den østre del af området bebygget kort før århundredskiftet. Smedevænget 19 og 21 samt ikke mindst "Villaen", Smedevænget 15, er eksempler på dette.

Men også nogle af de store gårde fik bygget nye stuehuse og udlænger ved århundredskiftet. Tiden efter 1875 var præget af omlægningen af dansk landbrug fra kornproduktion til animalsk produktion. Det fik som naturlig konsekvens, at mange gamle landbrugsbygninger blev fjernet i slutningen af 1800-tallet og erstattet af nye, grundmurede bygninger. Selvom bygningerne blev større og anlæggene fyldte mere, så fastholdt man mange steder det tre- eller firelængede gårdanlæg. Det er i Marbjerg tilfældet

Miljøministeriet, Planstyrelsen: Information om bygningsbevaring, 1992. Egnbyggeskik på landet, Informationsblad nr. 211190-3.

Marbjerg Byvej 11, Toftekærgårds grundmurede stuehus og gavlen på østre længe.

Smedevænget 6 med købmandsbutikken. Fotografiet er et avisbillede fra midten af 1970'erne.

med Toftekærgård, Marbjerg Byvej 11, Tjørnemosegård, Smedevænget 30 og Marbjergholm, Marbjergholmsvej 2 samt den år 1900 nyudstykkede Ravnsagergård, Marbjerg Byvej 2.

Tidligt i dette århundrede kom en ny type landbrugsejendom frem, nemlig husmandsbruget. I Marbjerg findes denne type ejendom - enfamiliehuse med en tilhørende lille stald og lo, endnu ved Smedevænget 18, Maglemosevej 21 og måske også Smedevænget 21.

På dette tidspunkt producerede flere af gårdene ost og smør, som solgtes i Roskilde. Arbejdet udførtes af mejersker, dvs. unge piger, uddannede på mælkeriskoler. En sådan mælkeriskole oprettedes i Marbjerg 1877 i den bygning, der senere blev købmandshandel, Smedevænget 6. Mælkeriskolen blev til et mejeri, men blev i 1921 indrettet til købmandsbutik. Købmandsforretningen ophørte i 1977 og dermed forsvandt Marbjergs eneste nærbutik.

Perioden fra 1950 til idag

Op til midten af dette århundrede blev området vest for åen anvendt som græsning af kalve og blev først for alvor bebygget fra 1949 og frem. Første hus fra denne periode var Smedevænget 45, men flere fulgte snart efter.

Siden blev åen nedgravet og herefter ført i rør under området. Ved branddammen sydligt i byen kom Marbjerg vandværk fra 1934 til at ligge. Værket er senere blevet ombygget og udvidet til det nuværende anlæg. I Marbjergs nordende lå det lokale rensningsanlæg med rotorhus. Rensningsanlægget blev dog nedlagt i 1991 og rotoren blev fjernet. Huset er idag indrettet til mandskabsrum. Spildevandet sendes nu til Kallerup rensesanlæg.

Igennem 50'erne var Marbjerg om sommeren storleverandør af

Smedevænget 45.

jordbær, som af en opkøber blev solgt på markederne i København og Roskilde. Af bebyggelser fra 1950'erne kan nævnes Smedevænget 20 og 22 samt Smedevænget 39, 41 og 43.

I 1960 kom de nye typehuse til Marbjerg. De allertidligste ligger ved indkørslen til byen, nemlig Marbjerg Byvej 1 og 3. Karakteristiske repræsentanter for denne bygningstype op igennem 60'erne er eksempelvis nordligt i byen Smedevænget 23, 25 og 29 og sydligt i byen, Søndervangen 2 og 4.

Det følgende tiår føjede kun tre huse til, nemlig Søndervangen 5 samt Smedevænget 1 og 3. Det foreløbige punktum for nyopførelser i Marbjerg er Søndervangen 11 og 7, der er opført i henholdsvis 1981 og 1987.

Idag bor der 153 personer i Marbjerg, fordelt på 63 husstande.

GÅRDENE I MARBJERG

Matr. nr. 1 synes i 1792 at have været en art dobbeltgård/tvillinggård, beliggende mellem det nuværende Maglemosevej 3 og Smedevænget 8. Det må være den ene af disse gårde, der bliver Langebjerggård, der ligger uden for selve Marbjerg By. Langebjerggård blev nedrevet i 1972, da Roskilde Universitetscenter havde opkøbt matr. nr. 1's jorder og skulle opføres der.

Matr. nr. 2 er Toftekærgård. De nuværende bygninger har afløst den firelængede bindingsværksgård omkring år 1900. Gårdens orientering har dog ikke ændret sig fra situationen på matrikelkortet 1792. Både stuehus og udlænger er, skønt lidt skæmmet af vinduesudskiftninger, usædvanlig fine eksempler på datidens murstensbyggeri, specielt må stuehusets gesims af formsten fremhæves. Gårdens placering på en bakke - hævet lidt over byen - giver en ekstra oplevelse, når man passerer nede på vejen. Gården er vigtig for byens identitet og historie.

Matr. nr. 3 er udflyttet af landsbyen, dog ikke særlig langt bort. Det er gården Marbjergholm, Marbjergholmsvej 2, der efter en brand i 1899 er opført i sin nuværende skikkelse fra 1900. Idag er kun hovedhuset intakt efter en ødelæggende brand i udlængerne efteråret 1992.

Matr. nr. 4 er Tjørnemosegård, som også fremtræder ombygget idag, men dog stadig på den samme plads som i 1792. Hovedhuset samt den østre og nordre længe stammer fra perioden omkring århundredskiftet. Gården er et typisk eksempel på den tids landbrugsbygninger, men også et godt eksempel på, hvordan landbrugsbygninger hele tiden må tilpasses den nyeste produktionskrav. Gården er vigtig for byens helhed og historie.

Matr. nr. 5 er Horsevang, der på nær en mindre tilbygning i øst fremtræder stort set uændret fra matrikelkortets tid. Gården er ualmindelig velholdt og har utallige træk fra tidligere tiders bygge-

og boligsik. Gårdens kan helt klart betegnes som fredningsværdig.

På grund af de nuværende ejeres forståelse og fortrolighed med traditionel bygningsvedligeholdelse er gården ikke umiddelbart truet, men et snarligt generationsskifte kan betyde en uvis fremtid for dette usædvanlig helstøbte anlæg, som ikke længere kan tilpasses moderne landbrugsdrift. Horsevang er en pryd for Marbjerg.

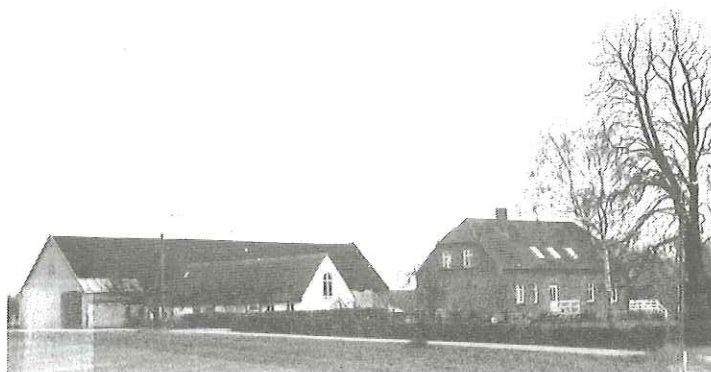
Matr. nr. 6 ligger ikke i Marbjerg by, men nordpå opad mod Maglemosen og Soderup. Det er Maglemosegård, Maglemosevej 30. Gården brændte i 1957.

Matr. nr. 7, Marbjerggård, kan let identificeres, skønt hovedhuset idag er en frit liggende bygning fra århundredeskiftet og den søndre længe er en stor muret lade fra samme periode. Indtil for få år siden eksisterede både den vestre og østre bindingsværkslænge fra gammel tid, men den vestre længe var sammenstyrtet og måtte nedrives. Idag står den østre længe tilbage med næsten samtlige tavler lerklinede, men kraftige vedligeholdelsesproblemer truer dette autentiske træk. Trods dette er gårdens placering vigtig for landsbyens helhed.

Der er vel omkring 100 år imellem disse to billeder af Marbjerggård, Smedevænget 14. Begge billederne er taget fra nordøst med Maglemosevej i forgrunden. Som det kan ses på det ældste billede var Marbjerggård en typisk, sjællandsk, firelænget bondegård i bindingsværk, hvidkalket over både stolper og tavler og tækket med strå med kragtræer over mønningen. Gavlen på stuehuset i nord er brædder, mens syd-længen synes at have en spånbeklædning på gavlen; det var tidligere meget almindeligt.

Idag er kun et stykke af den østre længe ud mod Maglemosevej bevaret - til gengæld er der lerklining i næsten alle tavlene!

Gl. foto fra Høje Tåstrup Kommunes Lokalhistoriske Arkiv.

Matr. nr. 8 er Maglehøjgård. Den fremtræder som et firelænget anlæg i bindingsværk med stuehus og portlænge i øst samt en halv længe i vest. Denne gård har på gårdsiden nogle velbevarede døre fra tiden omkring år 1800. Den søndre længe er omsat i grundmur og delvis ændret til en stor lade i begyndelsen af dette århundrede.

Gården er idag domicil for et firma og er gennemgribende istandsat og forandret i det indre, ligesom alle vinduer er udskiftet til nye vinduer med termoruder. Alligevel må gården betegnes som meget velbevaret og af stor betydning for byen, både kulturhistorisk og arkitektonisk.

Gårdejerfamilien på Maglehøjgård, Maglemosevej 3, er samlet i haven ud mod Maglemosevej for at blive foreviget. Foto fra Høje Tåstrup Kommunes Lokalhistoriske Arkiv.

Matr. nr. 9, Grønnebjerggård, ligger også idag på samme sted, men den vestre og søndre længe er borte. Stuehuset er et velbevaret bindingsværkshus på 22 fag. Heraf er de 7 vestligste fag formentlig tilbyggede senere, idet de har glammede bjælker og husdybden er mindre. Den østlige længe er idag grundmuret, men det kan ikke udelukkes, at den gamle østlænge i bindingsværk gemmer sig i den nuværende længe. Staldlængerne i syd brændte omkring 1960 og er erstattet af de nuværende rødstensbygninger, der virker meget voldsomme både i proportioner og materialevalg.

Stuehuset og vel også den østre længe er imponerende landbygninger og i sig selv bevaringsværdige, men også vigtige at bevare af hensyn til den kulturhistoriske sammenhæng.

Matr. nr. 10 er den i 1852 udflyttede Havesbjerggård. Denne gård ligger idag syd for byen i Roskilde kommune, på Marbjergvej 14. Bygningerne stammer fra den sidste del af forrige århundrede.

BYGGESKIK OG VEDLIGEHOELDELSE

Den eksisterende bebyggelse i Marbjerg kan overordnet opdeles i tre typer byggeskik:

A. Perioden fra 1792 til 1850:
traditionelle bindingsværkskonstruktioner og lokale materialer.

B. Perioden fra 1850 til 1950:
det grundmurede byggeri i traditionel udformning.

C. Perioden fra 1950 til idag:
(skal)muret byggeri med nye materialer og konstruktionsmetoder.

I det efterfølgende skal de forskellige konstruktionsmetoder og materialer, samt retningslinier for traditionel vedligeholdelse kort gennemgås.

A. Perioden fra 1792 til 1850.

Bindingsværkskonstruktioner

Fra gammel tid har bygninger både på land og i by været opført af bindingsværk her i landet. Skønt man fra omkring 1160 har kendt til at brænde tegl herhjemme, var og blev det en relativ dyr og vanskelig proces at udføre.

Byggematerialerne til et bindingsværkshus var sten, træ, ler og strå - alle billige materialer, som fandtes på enhver egn. Dertil kom, at en stor del af bindingsværksbyggeriet, dog ikke selve tømmerarbejdet, på landet kunne udføres med hjælp fra hele landsbyen.

Fundamentet for en bindingsværksbygning udgøres blot af en række kampesten, *sylden*. De lodrette *stolper* er rejst direkte på syldstenene. Stolperne i de to sider af bygningen er anbragt over for hinanden og forbundet med en *tvær- eller ankerbjælke*. Bjælken er i de ældre former tappet gennem stolperne, således at tappene stikker frem på husets facade, hvor de holdes på plads af et par trænagler på tværs. På langs ad huset forbindes stolperne foroven af *tagremmen*, som de er tappet gennem. Den øverste ende af stolpetappen tjener som støtte for spærfoden. *Spærene* er koblet sammen to og to og forbundet med et såkaldt *hanebånd*.

Syld

Bindingsværkets lodrette stolper stilledes direkte på syldsten, som var halvstore marksten. Sokler af tilhugne kampesten var ikke almindelige og forekommer i Marbjerg kun under enkelte, nyere bygninger. Næsten alle sokler i Marbjerg er sorttjærede.

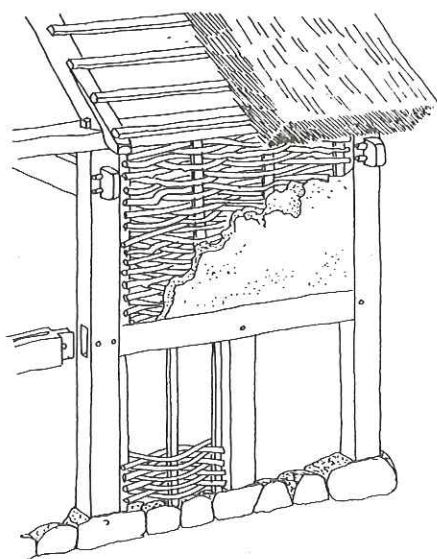
Bindingsværk

Til bygningernes undertømmer anvendte man så vidt muligt egetræ, hvilket i Marbjerg bla. kan ses i Horsevangs vestlænge (vestsiden). Overtømmeret, dvs. spær og hanebånd, kunne godt være af mindre modstandsdygtige træsorter, typisk fyr.

Det ældste bindingsværk i Marbjerg har gennemtappede bjælker

Stoklund, Bjarne: Bondegård og byggeskik, Kbh. 1972, s. 28 ff.

Principtegning af bindingsværkskonstruktion, tegnet efter Stoklund: Bondegård og byggeskik.

De glammede bjælker ses som runde eller kantede bjælkeender, der stikker ud af muren et stykke under remmen. Eksemplet her er fra nordsiden af Smedevænget 9.

På næste side ses et eksempel på en gennemstukken bjælke. Den viser sig i facaden som et tyndt "blad", der stikker ud midt igennem stolpen og den er gerne "låst fast" med to trænegler.

og løsholter og stolperne er sat direkte på syldstenen. Dette konstruktionsprincip kan iagttages i alle de ældre gårde, Marbjerggård, Maglemosevej 14, Maglehøjgård, Maglemosevej 3, Grønnebjerggård, Maglemosevej 1 m.fl., men også på enkelte huse, eks. Marbjerg Byvej 4.

En anden type bindingsværk, som måske er nyere, men lige så karakteristisk, er de glammede bjælker, dvs. at bjælkeenderne ikke er tappet gennem stolperne, men lagt ind på siden af dem. I stedet for løsholter har man her sidebånd, som spænder over flere fag, og er bladet enten på yder- eller indersiden af stolperne. Bladning vil sige, at de lagt ind på stolpen i en indskæring. Denne konstruktionstype kan ses på længehuset i Smedevænget 9.

Den nyeste bindingsværksform findes kun i et eller to tilfælde i Marbjerg. Her er bjælkerne hverken gennemstukne eller glammede, men kæmmet på remmen, dvs. lagt oven på topremmen. Til gengæld står stolperne så på en fodrem. Et eksempel på dette er Smedevænget 35.

Reparation af bindingsværk

Den almindeligste skade på en bindingsværkskonstruktion er råd i stolpernes nederste del. Hvis skaderne er koncentreret i et mindre område, kan man udluse, det vil sige, indfælde nyt træ efter at have skåret de rådne partier bort. Generelt skal det nye stykke træ (lusen) være af samme sort som tømmeret. Er der større skader, kan det være nødvendigt at udskifte hele tømmerstykker. En strimmel asfaltpap lagt oven på soklen kan forhindre opadstigende fugt i ydervæggene.

Tavl

Når selve trækonstruktionen var rejst, skulle felterne mellem bindingsværket udfyldes med lerklining, det vil sige: ler blandet med halm blev klasket på et fletværk af grene fastholdt af lodrette pinde, de såkaldte *støjler*. Lerklining erstattedes efterhånden af soltørrede sten, og i senere tid blev tavlene selvfølgelig udmuret med brændte mursten.

Der er ganske mange lerklinede tavl tilbage i Marbjerg, bla. i Marbjerggård, Maglemosevej 14 og Horsevang, Smedevænget 28 og flere andre steder. Da ingen idag kan binde an med lerklining, vil de karakteristiske, bulede vægge med lerklinede tavl formentlig snart kun kunne ses på Frilandsmuseer.

Kalkning

Bindingsværksbygninger blev på Sjælland almindeligvis kalket hvide både over tavl og bindingsværk, måske fordi bindingsværket var noget spinkelt i dimensionerne.

Imidlertid har samtlige bindingsværkshuse i Marbjerg sorttjæret eller sortmalet træværk. En enkelt undtagelse er igen Horsevang, Smedevænget 28. Stuehuset har her grønmalet træværk og gulkalkede tavl. Dog er den oprindelige hvidkalkning bibeholdt i udlængerne.

Tidligere var enhver husejer fortrolig med kalketeknikken, men i 1960'erne blev de syntetiske malinger næsten enerådende på markedet. Det har efterhånden vist sig, at de syntetiske malinger er så tætte, at de ikke tillader huset at "ånde", så ydervæggene

ikke kan slippe af med den fugt, der kommer såvel indefra som udefra. Umiddelbart holder syntetiske malinger - afhængig af bunden - lidt længere end kalkning, men til gengæld er malerarbejdet meget langsommeligt og kostbart. Og det er en kendsgerning, at ingen overfladebehandling er vedligeholdelsesfri. Det er betydeligt hurtigere at kalke end at male. En god, lagret kulekalk forhandles i 25 kg spande til godt 125 kr. Cementpulvermaling, der af udseende minder en del om kalk, bør kun anvendes på huse, som i forvejen er pudset med en cementholdig mørtel.

Lerche, Grith: Bondergårde i Danmark 1789-90. Herning 1987.

Taget

Tagværket var som nævnt næsten altid af fyrretræ og hanebåndsspæret den traditionelle tagkonstruktion. Tagene blev tækket med rughalm eller rør. Idag er der 11 stråttækte bygninger i Marbjerg. En meget stor del af disse tage har kragtræer liggende over rygningen, hvilket måske oprindeligt har været det almindeligste.

Imidlertid er stråtagene adskillige steder udskiftet med enten pandeplader eller bølgeeternit. Det er forståeligt, både når kvadratmeterprisen for det nye tag og brandforsikringspræmierne tages i betragtning. Til gengæld er strå holdbart og nemt at reparere og giver ikke problemer ved skæve samlinger og sammenskæringer, som der ofte er en del af i flerlænget byggeri.

Tagrender og nedløb

Stråttage var ikke forsynet med tagrender; i stedet dryppede regnen ned på en *pigstensbrolægning* langs huset. To vinkelstillede brædder under taget over indgangsdøren beskyttede mod tagdryp, når man gik gennem døren. I Marbjerg har ingen af de stråttækte huse tagrender, ligesom mange af de bølgeeternittage, der har erstattet stråttage, heller ikke er forsynet med tagrender. Til gengæld er det vigtigt at få vandet væk fra huset, helst ved en pigstensbrolægning, der har faldt bort fra huset.

Marbjerg Byvej 4.

Taggavle

Traditionelt har sjællandske bindingsværkshuse lodrette gavle. Gavlene var foruden afsluttet med et *vandbræt* for at beskytte lervæggen. Disse overgavle eller gavltrekanter var almindeligvis beklædt med en tjæret eller malet bræddebeklædning. I Marbjerg er det næsten alle steder en 1-på-2 beklædning. En smuk og ældre udgave af denne beklædningstype kan ses i østgavlen på Marbjerg Byvej 4, hvor beklædningen består af tætsiddende brædder med dæklistesømmet over samlingerne. En del af overgavlene er idag beklædt med grønt eller rødt tagpap. Bag dem gemmer sig sikkert en eller flere gamle bræddebeklædninger.

Når disse bræddebeklædninger skal vedligeholdes eller fornyes er det naturligt at anvende imprægnerede brædder, men æstetisk ville det være en gevinst, hvis nyistandsatte overgavle blev tjæret eller malet, idet det rå (imprægnerede) træ virker fremmede på gamle huse.

Skorstenspiber

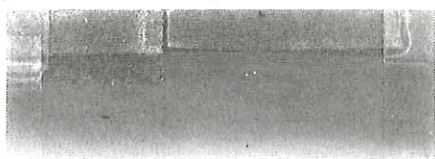
Ildsteder og skorstene var altid murede, men ikke nødvendigvis

Stuehuset på Grønnebjerggård, Maglemosevej 1, har en skorsten med sokkel og udkrægning foroven. Den er idag forsynet med en keramisk pibe øverst.

Herunder: Et lille, velbevaret vindue, godt 100 år gammelt, Marbjerg Byvej 4.

Øverst på næste side: Dette torammede vindue er sandsynligvis omkring 150 år gammelt. Det er på et tidspunkt blevet umoderne, men er så genanvendt i et udhus og tjener stadig et fornuftigt formål, Smedevænget 32.

af brændte sten. I arkiverne anføres ofte: "Skorsteen af raae og brænte Steen". Over taget var skorstenspiben dog altid af brændte sten - eller ville den have ikke holdt længe. Tidligere blev skorstenspiber altid udført med en sokkel ved foden og en udkrægning ved toppen. Og de blev berappede og kalkede. Det er desværre ikke længere tilfældet og der i Marbjerg næsten ingen af disse bevist udformede skorstenspiber tilbage. En af de få undtagelser er stuehuset på Grønnebjerggård, Maglemosevej 1.

Den almindeligste skorstenspibe i Marbjerg er den såkaldt blokformede, der er afdækket af en plade foroven, og den er så godt som aldrig berappet eller kalket. Det er en klodset og ikke særlig skøn udformning, men den er lettere at vedligeholde.

Når skorstenspiben trænger til en genopmuring - de holder sjældent mere end 40-50 år - vil det på de gamle huse være smukkeste at følge traditionen og lave en hvidkalket skorstenspibe med sokkel og udkrægning.

Døre

Døre og porte var oprindeligt *revledøre* - også den tofløjede indgangsdør i stuehuset var oprindelig en revledør. Det eneste eksempel på en sådan dør med et typisk overvindue kan ses Maglehøjgård, Maglemosevej 3. Omkring midten af forrige århundrede blev fyldingsdørene dog de mest almindelige til finere døre, herunder også de indvendige døre.

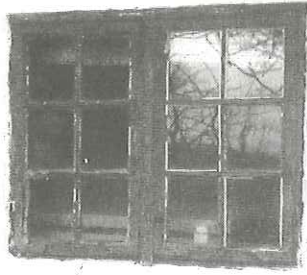
Imidlertid er så godt som alle indgangsdøre udskiftet i Marbjerg med katalogvaredøre med en rude langs den ene side og revle- og listeefterlignende beklædning. Disse nye døre er som regel også lakerede eller imprægnerede og de virker afvigende og fremmede i forhold til det øvrige træværk i de gamle huse, der altid har været malet med dækkende malinger. Måske ville det ved en eventuel udskiftning være en idé at genoptage den tofløjede revledør med overvinduet; en lille kantstillet rude kunne så give mulighed for at se ud gennem døren.

Vinduer

Vinduerne var fra midten eller slutningen af 1700-tallet torammede med seks ruder i hver ramme. Denne vinduestype kendes enkelte steder fra Marbjerg, idet disse smårudedede rammer ofte blev genanvendt mere ydmyge steder på bygningerne, når de var blevet skiftet ud. Et eksempel på genanvendelse kan bla. ses i Horsevangs vestlænge (vestsiden). I begyndelsen af forrige århundrede blev vinduesrammer med kun to eller tre ruder i hver ramme langsomt almindelige, efterhånden som de gamle rammer måtte skiftes ud. Vinduer af denne type ses bla. Horsevangs stuehus (sydsiden).

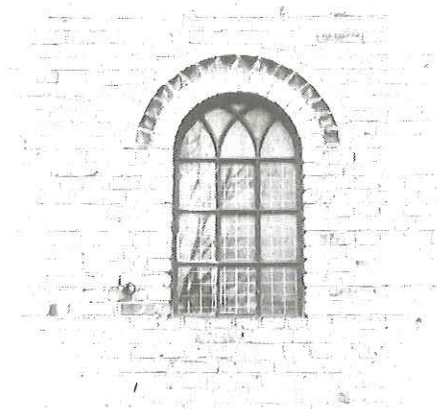
Også i Marbjerg har termorudedefabrikanterne fået afsat en del vinduer og førend dem har adskillige huse, formentlig i begyndelsen af 1960'erne, fået udskiftet deres vinduer til store, uopdelte ruder. Typisk for dem begge er, at træet ofte er bejdset, hvilket ikke er heldigt i samspil med de gamle overfladebehandlinger af dækkende maling. Forsatsrammer er varmeisoleringsmæssigt mindst lige så gode, og faktisk bedre end termoruden. Med forsatsrammer kan eventuelle gamle vinduer bevares uændret udefra.

Tænker man på at udskifte husets gamle vinduer, bør man først undersøge, om det f. eks. ikke er tilstrækkeligt at udskifte

Herunder: En gesims, bestående af en snoet formsten nederst, derover et løberskifte med et savskifte over, derefter endnu et løberskifte et rulskifte over, afsluttet af to løberskifter.

Nederst: et "gotiseret" støbejernsvindue, herover et rundbuet stik med savskifte og prydskifte. Toftekærgård, Marbjerg Byvej 11.

bundkarmen og reparere rammerne. Træet i de gamle vinduer er ofte af en højere kvalitet end i nye vinduer.

Ønsker man føre i uheldigt udskiftede vinduer tilbage, behøver man ikke ende med småsprossede, buede termoruder. Et upræntiøst torammet trævindue evt. med tre ruder i hver ramme og forsynet med forsatsrammer eller koblede rammer indvendigt vil være en udmærket og tidssvarende løsning.

Perioden fra 1850 til 1950.

Det grundmurede hus

Omkring midten af 1800-tallet blev bindingsværket efterhånden udkonkurreret over det meste af landet af det murede byggeri. I Marbjerg kom de nye, grundmurede bygninger først rigtigt til omkring 1890. På dette tidspunkt var også cementen blevet et anerkendt og meget benyttet byggemateriale.

De brændte tegl kom fra lokale teglværker og man anvendte så godt som altid gule mursten. Enkelte bygninger fra perioden er i mørkrøde sten; det drejer sig om stuehuset på Tjørnemossegård, stuehuset på Marbjergholm og stuehuset på Ravnsagergård. Den type teglsten, der anvendtes, kaldes *maskinsten*, i modsætning til den håndstrøgne sten, som er mere ujævn i overfladen.

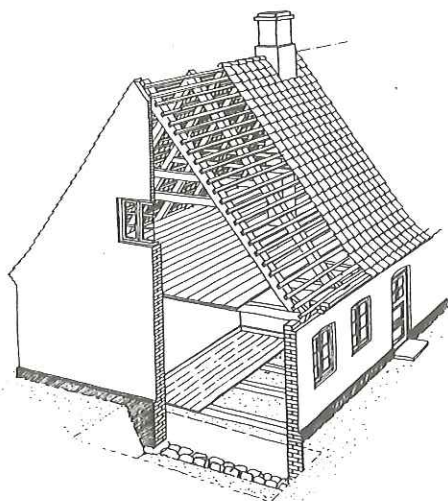
Byggestilen var enkel: på en muret sokkel, der gerne var pudset over med en stærk cement, rejstes de 1½ til 1 sten tykke mure. De blev oftest muret i *krydsforbandt* eller *blokforbandt*. Fugerne blev i mange tilfælde skåret med en murske, der gav fugen et lille profil. Murene afsluttedes foroven med nogle *udkragede gesimsled* op mod taget. Et meget yndet stiltræk var at lade dette gesimsled løbe omkring gavlen og op i *kippen*. Disse gesimsled kunne blot være en enkel, bred kant af fire *skifter*, men som oftest blev der ved gesimserne leget med kantstillede sten, kaldet *stander-* eller *rulskifter*, sten lagt som takker, kaldet *savskifter*, o. lign. Som en ekstra mulighed for dekoration blev der dengang produceret et utal af *formsten*, som gav yderligere dekorationsmuligheder. I Marbjerg er Toftekærgårds gesims et eksempel på denne udsmykningsglæde.

Vindues- og døråbninger blev som regel også smukt indrammet af murstenene og man veg ikke tilbage for at mure buede *stik* over rundbuede vinduer. Særligt i gavlene var det yndet at lave et "vinduesmotiv" af to smalle, rundbuede vinduer. Også staldbygningerne blev grundmuret og de blev ikke sjældent også forsynet med fine, små murede detaljer. Endnu et nyt byggeelement var støbejernsvinduerne, som nu blev anvendt i alle udlænger. I Marbjerg er der stadig en mængde af disse vinduer bevaret - og der er en utrolig variation i udformningerne. *Sålbænkene* var som regel gjort af skifer eller af en række kantstillede mursten.

I begyndelsen af dette århundrede begyndte man at pudse de murede huse. Pudsningen blev som regel udført som en glat puds, som altid blev kalket eller bemalet. Der kun få pudsede århundredeskiftehuse i Marbjerg, et eksempel er Marbjerg Byvej 8. Skal et pudset hus males, gælder de samme kommentarer som for bemaling af bindingsværk.

Byggeriet fra forrige århundredes slutning er næsten altid af meget høj kvalitet, både materiale- og håndværksmæssigt. Derfor vil det normalt kun være nødvendigt at foretage den løbende vedligeholdelse af udvendige malede flader, at holde inddækninger og tag

tætte og sørge for, at skorstenspibens fuger en gang imellem bliver eftergået.

Prisptegning af en traditionel, grundmurethuskonstruktion. Illustration fra Curt von Jessen m.fl.: Landhuset.

Tagmaterialerne

Tagværket var, ligesom i bindingsværkshuset, hanebåndsspær, der var kæmmet over loftsbjælkerne, som igen hvilede på *tagremmene*.

De foretrukne tagmaterialer blev nu de røde vingetegl eller romerfalstegl eller skifertag. Teglene blev fremstillet på hjemlige teglværker, mens man var nødt til at importere naturskiferen fra Storbritanien.

Vinge- og romerfalsteglene hænges på lægterne og derfor skal tagene mindst have en hældning på 45 grader. Et skifertag kan udføres med hældninger så lave som 22 grader. Skifersten lægges normalt dobbelt herhjemme, dvs. at de ved fastsømningen dækker så meget ind over hinanden, at der er to lag. I Marbjerg er der kun et enkelt tag bevaret med romerfalssten, det er Maglemosevej 21, men der været flere af dem, bla. Marbjergholm. Toftekærgård har stadig skifertag, muligvis som det eneste i byen.

En tredje type tagdækning, der blev almindelig på denne tid, særlig til stalde, hønsehuse og skure, var "Træ med Paptag", med andre ord tagpaptage. Det var tynde, lette trætage, som blev beklædt med tjæret pap. Der er ikke mange tagpaptage tilbage. De er så godt som alle erstattet af pandeplader eller asbestcementplader, der idag er den absolut almindeligste tagbeklædning i byen.

Tagbeklædningen er et vigtigt element i oplevelsen af en bygning. Derfor bør man, hvis man er ejer af et teglhængt eller skifertækket hus, forsøge at vedligeholde og reparere det så længe som muligt. Skifertages levetid er i hvert fald 100 år. Det er desværre ikke billigt at skaffe skifer fra England idag. Teglstenen derimod kan stadig købes til en rimelig pris, produceret her i landet. Skal man have nye tegl bør man vælge den type, som ligner de gamle mest muligt.

Når man idag omlægger sit tag, er det ofte for at få undertag og isolering, således at man er sikker på, at væden bliver ude og varmen bliver inde i huset. Imidlertid skal man være meget omhyggelig med at taget ikke bliver for "tykt". Det er muligt at lave et undertag uden at tagfladen kommer for højt op, (se eks. Miljøministeriet, Planstyrelsens informationsblad 191189-10: Undertag til tegltage. Informationsbladet kan afhentes gratis hos kommunens tekniske afdeling).

En anden vigtig ting er, at man kun efter meget nøje vurdering ændrer på tagets form og hældning. Et tagudhæng, der bliver for kraftigt, kan helt tage magten fra et hus og nærmest virke som en for stor hue, der er ved at glide ned over øjnene.

Døre og vinduer

Datidens døre og vinduer var selvfølgelig lavet af træ. Dørene var almindeligvis fyldingsdøre eller revledøre. Vinduerne var de såkaldte dannebrogsvinduer, to underrammer og to overrammer, adskilt af en *lod- og tværpost*. Døre og vinduer blev malet med dækkende oliemaling. Vinduerne blev tit malet i to farver, således at rammerne var hvidmalede, mens karmtræ og poste f.eks. blev rødmalede.

Revledøre- og porte havde altid et karakteristisk maskinhøvlet

profil i den ene side. Den foretrukne farve til udendørs træværk var en varm rød kulør. Farven kan iagttages på Maglemosevej 21 i udlængen i nord og på porten til Ravnsagergård, Marbjerg Byvej 2.

Der er næsten ingen oprindelige yderdøre eller vinduer fra denne periode tilbage i Marbjerg, desværre. Igen gælder det, at findes de oprindelige døre og vinduer stadig i bygningen, så pas på dem! Det træ, de er gjort af, fås ikke bedre idag! Prøv at få en snedker til at sætte dem istand og mal dem så op igen. De kan blive næsten som nye og holde mange, mange år endnu.

Perioden fra 1950 til idag.

I de sidste 30-40 år er der eksperimenteret med helt nye hustyper, både med hensyn til planløsninger, udseende og konstruktioner. Vinduer kunne pludselig gå fra gulv til loft, tage kunne være flade og skorstene blev overflødige. Boligerne skulle være store, have mindst ét badeværelse og praktiske køkkener. Samtidig er der kommet mange nye konstruktionsmetoder og utallige nye byggeprodukter til.

Mange af de nyere parcelhuse i Marbjerg afspejler disse nye byggemåder. Dog er næsten alle byens parcelhuse af en god kvalitet. Det er endnu ikke muligt at vide, hvor længe de vil holde, for slet ikke at tale om hvordan man skal vedligeholde dem. Efterhånden som de mere dybtgående vedligeholdelsesproblemer begynder at vise sig, vil der forhåbentlig blive udviklet løsninger enten til nye konstruktioner eller partielle udskiftninger af det eksisterende.

Landsbyens planter

Det grønne er en meget vigtig del af landsbyens helhedsbillede og dagligdag.

I Marbjerg er der ikke egentlig egnskarakteristiske træer og buske, alligevel er vilde elletræer og pil et gennemgående træk og det må først og fremmest være de fugtige jordbundsforhold, der er afgørende for denne bevoksning. Den øvrige bevoksning er typisk landsbybeplantning, hvor man i vid udstrækning har begrænset sig til nytteplanter og -træer.

De træer, man oprindeligt plantede i landsbyen, var brugstræer - såkaldt husholdningsskov - og mange træarter var repræsenteret. Nogle egnede sig til træsko, andre til økseskafter, køkkengrej, fletning af hegn osv. Derimod blev træ til bygningstømmer, vogne og møbler hentet andre steder fra, hvor der, i modsætning til Fløng sogn, var skove. I haverne fandtes fortrinsvis frugttræer. Stedsegrønne træer sås slet ikke i landsbyen.

Landsbyens træer var ofte plantet med omtanke for bygningerne, eks. var det almindeligt med en række skyggefulde træer langs husfacaden for at beskytte stråtaget mod udtørring. Indkørslerne til gårdene markeredes tit med et par store træer eller sommetider hele alléer af kastanje eller lind. Ofte var et smukt prydtæ plantet midt på græsplænen foran stuehuset, ligesom mange gårde midt på gårdspladsen havde en stor lind, der skulle holde onde ånder borte. Husenes forhaver var prydhaver med roser og andre stauder. Den velplejede have var husets visitkort. Baghaverne var hovedsageligt

nyttehaver med frugttræer og -buske, og med urtehaver.

Det er vigtigt at bevare eksisterende værdifulde beplantninger og vedligeholde dem og genplante, hvor f.eks. træer må fjernes på grund af råd og anden svækkelse. Ved egentlige nyplantninger bør man langs vejforløb, ved for åbne vejgafler, eller ved dammen, der kan spejle træerne, plante karaktertræer. Man bør vælge løvfældende træer som kastanje, lind, elm, pil og lignende under hensyntagen til omgivelserne, så de ikke giver urimelige gener. I haverne er frugttræerne en selvfølge og af større buske er de gamle haveplanter stadig den naturlige løsning, f.eks. syren, jasmin, guldrøgen, hassel og lignende. Den traditionelle forhaver med stauder og f.eks. klippede buksbom eller lavendelhække er en noget arbejdskrævende, men til gengæld meget smuk løsning.

Det er bedst at begrænse sig til at bruge de planter, der fra gammel tid har været hjemmehørende i egnens landsbyer. Det store udvalg af fremmedartede planter, der måske kan bruges med held i en lukket villahave eller sammenplantning af et stort antal forskellige buske på ét sted, virker meget fremmed og uharmonisk i landsbyen, særligt hvor de indgår i det "offentlige" bybillede.

LITTERATURLISTE

Om Marbjergs historie:

Bak, Aksel N.: Træk af Fløng Sogns historie. Årsskrifter fra Høje-Taastrup Kommunes Lokalhistoriske Arkiv, 1983-89.

la Cour, J.C.B.: Danske Gaarde, IV. Bind, Aarhus 1907.

Gliemann, Th.: Geographisk-statistisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt, 1821.

Stern, S.: Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt, 1838.

TRAP: 4. udg., 1920, 5. udg., 1960.

Om byggeskik:

Jessen von, Curt, m.fl.: Landhuset, Kbh. 1976.

Lerche, Grith: Bøndergårde i Danmark 1789-90, Herning 1987.

Stoklund, Bjarne: Bondegård og byggeskik, Kbh. 1972 og Bondegården i nyere tid, (Turistårbogen, 1965).

Zangenberg, H.: Danske Bøndergårde, Kbh. 1925 & Gamle Gaarde og Huse i Midt- og Østsjælland, (Turistforeningens Aarbøger, 1939).

Om vedligeholdelse:

Fredningsstyrelsen, Torben Olsen: Vinduer. Tradition, vedligeholdelse og forbedring, Kbh. 1977.

Jensen, Jørgen Kaarup: Tækkebogen - et stråtag bliver til, Kbh. 1981.

Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen: Om byggeskik og vedligeholdelse, Kbh. 1983.

Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen: Reersø - Gamle Huse og Gårde, 1987.

Miljøministeriet, Planstyrelsen: Information om bygningsbevaring, 1992.

Murerfagets oplysningsråd: Sådan bruges mørtel, Kbh. 1980.

Teknologisk Institut: Trævinduer og vedligeholdelse, Kbh. 1979.

UTRYKTE KILDER

Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og øerne

Sømme Herred

Brandforsikringsprotokoller

1800 - ca. 1827

Brandforsikringsprotokoller

1828 - ca. 1853

Brandforsikringsprotokoller

1854 - ca. 1858

Sømme Herred

Brandtaxationsprotokoller ca. 1800 - 1833

Brandtaxationsprotokoller 1834 - 1872

Lejre Herred

Realregister ca. 1850 - 1940

Lejre Herred

Indholdsfortegnelse til realregister 1860

Folketællinger 1787, 1801, 1834, 1840 og 1850

Kort- og Matrikelstyrelsen

Matrikelkort fra perioden 1792 - 1951

ORDFORKLARING

Asbestcementplader: en meget anvendt tagbeklædning idag. Fås som bølgeplader og glatte plader, der ligner plan skiferbelægning.

Blank mur: Vægge af mursten, der ikke er pudsede, betegnes blank mur.

Blokforbandt: I blokforbandtet er der skiftevis et *skifte* alene med *løbere* og et alene med *kopper*. Løberne ligger lige over hinanden.

Blødstrøgne: Teglstenene fremstilledes i rammeforme af træ, som det våde ler presses ned i, hvorefter det overfløede ler blev strøget af, heraf navnet.

Brædder på klink: bræddebeklædning, hvor brædderne lægges vandret med et lille overlæg (på klink).

Built-up tag: Et vandret tag, der er "bygget op" af flere materialer. Især benyttet i énfamiliehuse fra 1950-70.

Dobbeltkarnis: høvlet snedkerprofil. En karnis er et s-svunget profil, som dobbeltkarnis er profilet gentaget.

Dodenkop: farve til hvidtekalk, bestående af svovl og jernoxyder, farven er dyb violet over i det mørkrøde.

En-på-to beklædning: Træklædning, bestående af to lag brædder, hvoraf de underste er trukket lidt fra hinanden og de øverste dækker de herved opståede mellemrum. Anvendes i Marbjerg til beklædning af gavltrekanter/overgavle.

Falstagsten: Tagsten, hvis kanter på begge sider griber ind over hinanden med false. De er særlig udviklet til tegltage med meget lave hældninger, mellem 30 og 5 grader. Underlag er brædder med pap.

Flunker: De lodrette sidevægge på en kvist.

Fodrem: Eller fodtømmer i bindingsværksbygninger, vandret tømmerstykke, der ligger umiddelbart oven på *syldstenene* og hvori stolperne er tappet.

Formsten: Er profilerede teglsten. Gamle eksemplarer kan være håndformede, i Marbjerg er de anvendte formsten maskinfremstillede. Maskinstrøgne sten har et ganske glat og jævnt ydre.

Fyldingsdør: Dør, opbygget af fylding(er) og rammestykker. De ydre rammer består af sideramstykker, bund- og overramstykker. Døren er evt. yderligere delt af mellemramstykker.

Gavlvkist: Er en bred kvist i murflugten på husets facade, oftest placeret over husmidten og har flere vinduesfag.

Gesims: profileret, vandret fremspring på mur, hovedgesims: overgang fra mur til tag.

Glammet: glammet bjælke - her er bjælke og stolpe samlet ved, at disse er skåret halvt i halvt.

Helvalm: Se *valmtag*.

Inderste: Person, der bor til leje hos en gård- eller husmand, og som har sin egen husstand.

Jernankre: smedede ankre kan anvendes til at sammenholde bjælke og mur.

Jernvitriol: farvemiddel i hvidtekalk, et svovlsurt metalsalt, der giver en dyb gul farve, der går over i det orange.

Kip: Et tags øverste vandrette linie, rygninglinien, hvor de to tagflader mødes.

Klink: Se *brædder på klink*.

Korrugerede: foldet metalplade, ofte anvendt til facader og tage.

Kop: Betegnelse for murstens kortsider. Kommer af det tyske ord "kopf", som betyder hovede.

Kragtræer: Eller kragtræer, de parvis sammenføjede træstykker, der lægges over *mønningen* af stråtaget for at holde på halmen.

Krydsforbandt: Skiftevis *løberskifte* og *kopskifte*, hvor løberne er anbragt således, at de skifte for skifte står forskudt for hinanden - krydser hinanden, heraf navnet.

Kvaderpudsning: en pudsning, der efterligner hugne kvadersten.

Kæmmet: Tømmersamling, hvor bjælken ligger oven på tagremmen, nedfældet i denne. Giver en større loftshøjde.

Ledesten: Se *pigstensbrolægning*.

Lodpost: den støtte, der deler et vindue lodret igennem, kaldes en post, og da den står lodret, bliver det til en lodpost.

Louis-seize: En stilbetegnelse, om formsproget i arkitektur og møbler omkring ca. 1770 til ca. 1800. Et karakteristisk træk er medailloner og festoner.

Løber: Løber er langsiden af murstenen.

Løberforbandt: forbandt, kun bestående af forskudte løbere.

Løholt: Vandretliggende tømmerstykke, som spænder ét fag, fra stolpe til stolpe. Løsholte er tappet og fornaglet til stolperne og sammenbinder disse.

Maskinsten: maskinformede mursten, ved fremstillingen bruges en ret tør lermasse og stenen får en glat

overflade.

Mønning: Stråtagets afslutning i tagryggen, dækket (rygget) med ét lag halm, fastholdt af hønsenet eller kragtræer.

Overgavl: Betegnelsen bruges om den øverste del af gavlen - gavltrekanten. I Marbjerg er overgavlene på bindingsværkshusene oftest beklædt med brædder.

Overligger: Tværgående bjælke over dør eller vindue.

Pandeplader: Tagbeklædning af galvaniserede jernplader med stående false.

Petring: en mursten, der er hugget over, så kun det kvarte af den er tilbage.

Pigstensbrolægning: Brolægning bestående af utilhugne granitsten af varierende størrelse. *Ledestenene* inddeler og indrammer det brolagte areal.

Prydskifte: også kaldet et fladskifte, et murskifte af sten på fladen omkring det egentlige buestik.

Pultkvist: en kvist, der ikke går helt op til tagrygningen.

Revledør: plankedør, sammenholdt af tværgående og skrå revler på bagsiden.

Rillefuge: har form mere eller mindre som en fremstående, halv rundstav.

Rulskifte: *kopper* stillet på kant.

Ryg-ås: ås, åsbjælke, bjælke, der ligger på langs i en bygning og bærer spærene.

Sadeltag: to tagflader, der mødes i ryggen og med fald til hver sin side.

Savskifte: Murskifte bestående af skråtliggende, fremtrukne *kopper*, som derved kommer til at ligne tænderne på en sav. Savskifte forekommer ofte som led i en gesims, savskiftegesims.

Sidebånd: Lange stykker halvtømmer, der er indfældet i en indskæring på stolpernes yderside og fornaglet til disse.

Skalk: Kileformet tømmerstykke, som ligger oven på spæret ved tagfoden i opskalkede tage.

Skiftegang: Skifte er de vandrette murstenslag i murværk.

Skårne fuger: se *rillefuge*.

Sparrenkopgesims: taggesims bestående af tætstillede ornamentklodser, der er efterligninger af tagspærs udstikkende hoveder.

Sprutpuds: puds af grovkornet mørtel, der er udkastet på muren og fremstår med en rustik overflade.

Stabel: Indmurede eller indstukne jern med en lodret tap, som er omdrejningspunkt for den bevægelige del af et hængsel.

Standerskifte: *løbere*, stillet på højkant.

Stik: aflastende murværk over en muråbning, muret med kantstillede sten. Stik kan være vandrette eller have forskellige bueformer.

Støje: de lodrette kæppe eller stave, der bærer lerkliningen i et tavl.

Sugfjæl: Skråtstillet eller vandret lukkebræt, som modvirker sug op under tagskægget. Kan også være kasseformet.

Syld: Fundament af sten, oftest utilhugne natursten, hvorpå murene eller bindingsværket rejses. I Marbjerg står stolperne direkte på syldstenene uden fodtømmer.

Sålbænk: Lille fremspring fra muren under et vindues underkarm. Tjener til at lede vandet ud fra muren.

Tagrem: Vandret tømmerstykke, der foroven forbinder stolperne i bindingsværksbygningers langside.

Tavl: Felterne mellem bindingsværkets tømmer.

Trempe: Tømmerkonstruktion, der forhøjer ydervæggene i forhold til loftsbjælkerne. Tremplen er ofte bræddebelædt.

Trekvartstaf: et høvlet snedkerprofil, der beskriver en trekvartrunding.

Trekvartvalm: Se *valmtag*.

Tværpost: en post, der deler et vindue op på tværs.

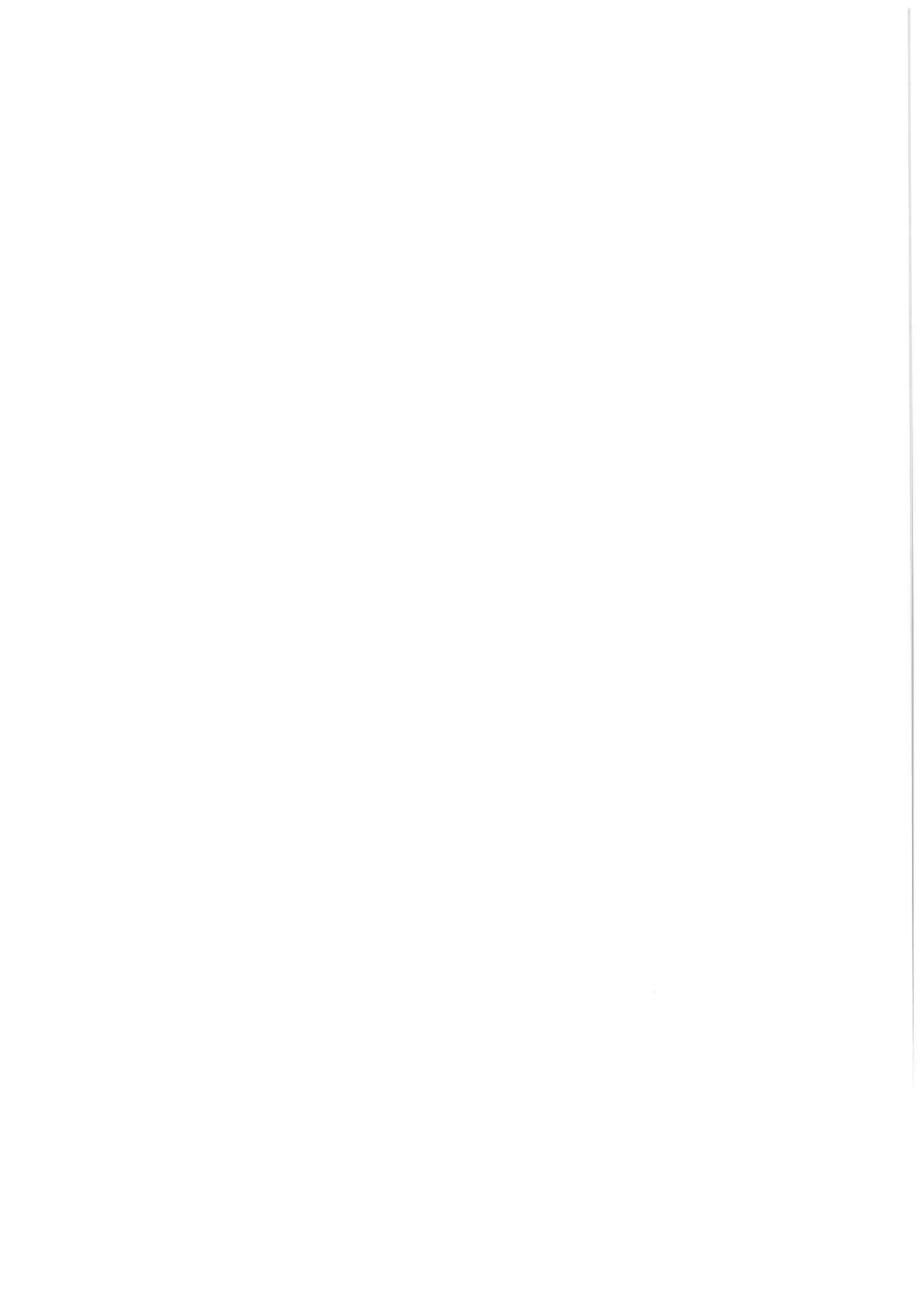
Udskud: En lavere udbygning, der skyder sig ud fra en bygnings langside.

Udkraget: fremspringende i forhold til det underliggende.

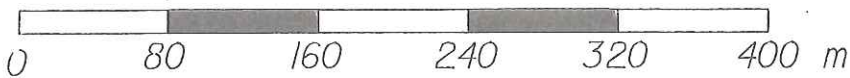
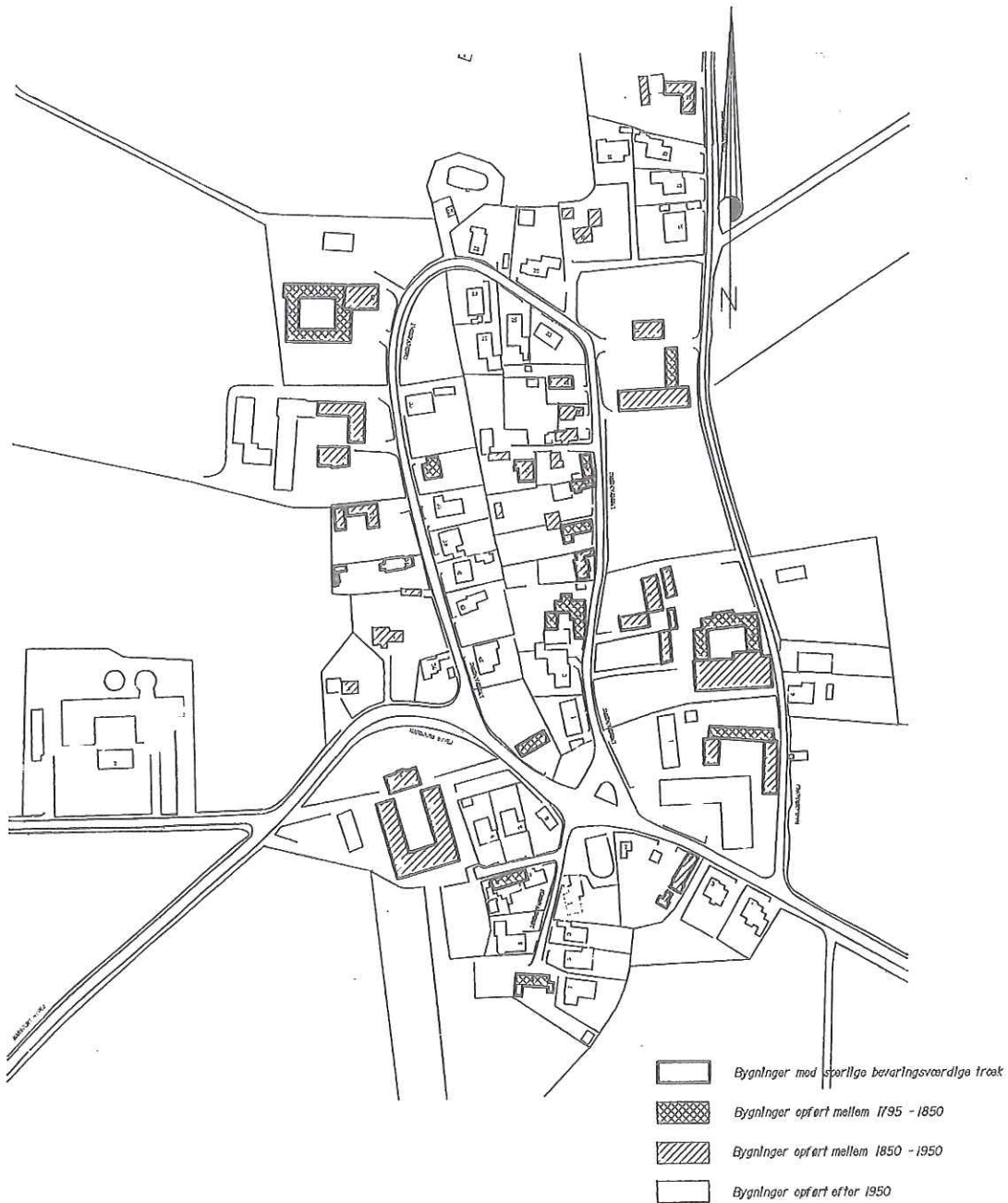
Valmtag: Tag, der ved gavlene afsluttes med skrå tagflader. Ved *helvalme* når tagfladen helt ned til bjælkehøjde, hvorimod *halvvalme* slutter afskåret længere oppe.

Vandbrædt: Vandret, skråtstillet bræt, der leder regnvandet bort fra muren. Er som oftest anbragt forneden på en bræddebelædt overgavl og båret af små knægte.

Vindskede: Bræt, der afslutter en bygnings tagflade ved gavlen.

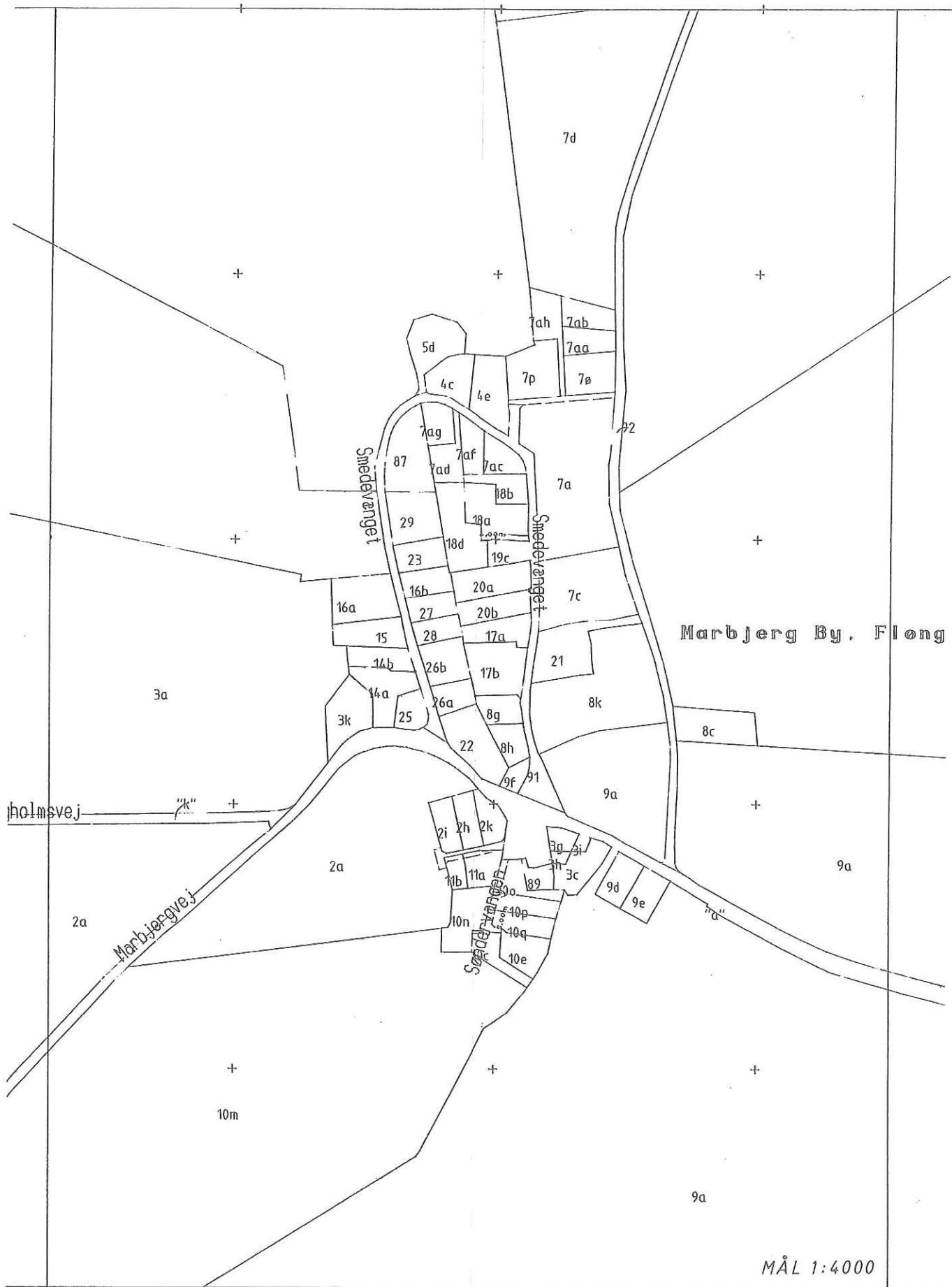

Korttitel: Registrering		
Bynavn: Marbjerg	Afdeling: Planafdelingen	Dato: 28. maj. 1993
Jr.nr.:	Målforshold 1:4000	Sign.:
 HØJE-TAASTRUP KOMMUNE BYGADEN 2 2630 TAASTRUP		Tlf.: 42 52 3133 Fax.: 43 7137 10

MÅL 1:4000